SFÂNTUL IERARH IGNATIE BRIANCEANINOV

DESPRE ÎNȘELARE

Sfântul Ignatie Briancianinov

Despre înşelare

A cazut in inselare mintea ta: a gustat din fructul oprit de Dumnezeu. Fructul a parut minunat privirii iscoditoare si nesocotite; minunat a parut el celui nestiutor, neincercat si lesne crezator; sfatul cel cu gand rau, sfatul viclean indemnand la gustare; gustarea fructului a adus moartea asupra celui ce a gustat. Amaraciunea mancarii otravite fierbe, inca, pe buzele tale; launtrul tau se sfasie din pricina otravii care lucreaza in el. Tulburarea, nedumerirea, intunecarea, necredinta cuprind sufletul tau. Istovit, ravasit de pacat, te uiti "indarat", dupa ce, mai inainte, erai "indreptat spre Imparatia lui Dumnezeu" (Lc. IX, 62; Plansul I).
Episcopul IGNATIE (Briancianinov)

Despre inselare
Partea I

Ucenicul: Fa-ma sa inteleg intocmai si in amanunt cele despre inselare. Ce este inselarea ?

Staretul: Inselarea este vatamarea firii omenesti prin minciuna. Inselarea este starea in care se afla toti oamenii, pana la unul, stare nascuta din caderea pro- toparintilor nostri. Cu totii suntem in inselare (incepu- tul celui de-al treilea Cuvant al Preacuviosului Si- meon, Nou! Teolog, ed. Pustiei Optina, l852). Consti- inta acestui fapt este cea mai de nadejde pavaza im- potriva inselarii. Cea mai mare inselare este a te crede liber de inselare. Cu totii suntem inselati, cu totii sun- tem amagiti, cu totii ne aflam intr-o stare mincinoasa, avand nevoie sa fim sloboziti de catre adevar; iar Adevarul este Domnul nostru Iisus Hristos (Ioan 8, l4-32). Sa ne facem ai acestui Adevar prin credinta in El; sa strigam prin rugaciune catre acest Adevar - si El ne va scoate din prapastia amagirii de sine si a amagirii de catre demoni. Jalnica este starea noastra. Ea este temnita din care ne rugam sa fie scos sufletul nostru, "ca sa se marturiseasca numelui" Domnului. (Ps. l4l, l0). Ea este acel pamant intunecat in care a fost surpata viata noastra de catre vrajmasul care ne pizmuieste si ne prigoneste (Ps. l42, 3). Ea este cugetarea trupeasca (Rom. 8, 6) si stiinta cea cu nume mincinos (l Tim. 6, 20), de care a fost molipsita intreaga lume, care nu-si recunoaste boala, numind-o sus si tare sanatate infloritoare. Ea este "trupul si sangele", care "nu pot sa mosteneasca Imparatia lui Dumnezeu" (l Cor. l5, 50). Ea este moartea vesnica, tamaduita si nimicita de Domnul Iisus, Care este "Invierea si Viata" (Ioan ll, 25). Astfel este starea noastra. Privelistea ei este o noua pricina de plans. Cu plangere sa strigam catre Domnul Iisus ca sa ne scoata din inchisoare, sa ne traga din prapastiile pamantului, sa ne smulga din falcile mortii. "Domnul nostru Iisus Hristos", spune Preacuviosul Simeon, Noul Teolog, "de aceea S-a si pogorat la noi, pentru ca a vrut sa ne scoata din robie si din cea mai amarnica inselare" (Inceputui Cuvantului al 3-lea).

Ucenicul: Aceasta lamurire nu este destul de lesnicioasa pentru intelegerea mea: am nevoie de o lamurire mai simpla, mai apropiata de priceperea mea.

Staretul: Drept mijloc de pierzanie a neamului omenesc a fost intrebuintata de catre ingerul cazut, minciuna (Fac. 3, l3). Din aceasta pricina, Domnul l-a numit pe diavol "mincinos, tatal minciunii si ucigas de oameni dintru inceput" (Ioan 8, 44). Domnul a unit strans notiunea de minciuna cu cea de ucidere de oameni, intrucat cea din urma este urmarea nemijlocita a celei dintai. Cuvantul "dintru inceput" arata faptul ca minciuna a slujit diavolului, chiar de la inceput, ca arma pentru uciderea de oameni, si ii slujeste in chip statornic ca arma pentru uciderea de oameni, spre pierzarea oamenilor. Inceputul rautatilor este gandul mincinos. Izvorul amagirii de sine si al amagirii demonice este gandul mincinos !. Prin mijlocirea minciunii, diavolul a lovit omenirea cu moarte vesnica chiar in radacina ei - protoparintii ! Protoparintii nostri "s-au amagit", adica au recunoscut minciuna drept adevar si, primind minciuna ascunsa sub chipul adevarului, s-au vatamat pe sine, fara putinta de tamaduire, cu pacatul aducator de moarte, lucru marturisit si de stramoasa noastra. "Sarpele m-a amagit", a zis ea, "si am mancat" (Fac. 3, l3). De atunci, firea noastra patrunsa de otrava raului tinde "cu voie si fara voie" spre raul care se infatiseaza vointei pervertite, intelegerii schimonosite, simtirii pervertite a inimii, in chipul binelui si al desfatarii. "Cu voie" pentru ca in noi mai este inca o ramasita de libertate si de alegere intre bine si rau. "Fara voie" - pentru ca aceasta ramasita de libertate nu lucreaza ca o libertate deplina; ea lucreaza sub inriurirea de neinlaturat a stricaciunii facute de pacat. Ne-am nascut asa; si nu putem sa nu fim asa; si de aceea ne gasim cu totii, pana la unul, in stare de amagire de sine si de inselare demonica. Din acest fel de a privi starea oamenilor in legatura cu binele si raul, starea in care se afla, in mod obligat, fiecare om, reiese urmatoarea definitie a inselarii, care o lamureste in chip cu totul multumitor: inselarea este insusirea de catre oameni a minciunii luate de ei drept adevar. Inselarea lucreaza mai intai asupra felului de a gandi; dupa ce a fost primita si a corupt felul de a gandi, ea nu intarzie sa se impartaseasca inimii, corupand simtirile inimii; luand stapanire asupra fiintei omului, ea se revarsa in toata activitatea lui, otravindu-i si trupul ca pe unul care a fost legat in chip nedespartit cu sufletul de catre Ziditor. Starea de inselare este starea de pierzanie sau de moarte vesnica.

Incepand din clipa caderii omului, diavolul a primit cale libera catre el (Citat din Preacuviosul Simeon, Noul Teolog, in cuvantul lui Nichifor din Singuratate, Filoc.; Preacuviosul Macarie cel Mare, Omila 7, cap. 2). Diavolul are dreptul la aceasta: supunandu-i-se, omul a intrat sub puterea lui de bunavoie, lepadand ascultarea

fata de Dumnezeu. Dumnezeu l-a rascumparat pe om. Omului rascumparat i s-a lasat libertatea de a supune fie lui Dumnezeu, fie diavolului; si ca aceasta libertate sa se arate nesiluita, diavolului i s-a lasat cale libera spre om. Fireste ca diavolul intrebuinteaza toate sfortarile ca sa-l tina pe om in legatura de mai inainte cu sine, sau chiar sa il aduca intr-o si mai mare inrobire. Pentru aceasta, el intrebuinteaza arma sa de mai inainte si de totdeauna - minciuna. El se straduie sa ne amageasca si sa ne insele, sprijinindu-se pe starea noastra de amagire de sine; patimile noastre - aceste inrauriri bolnavicioase - el le pune in miscare; cuvintele lor pierzatoare le invesmanteaza intr-o haina placuta straduindu-se sa ne plece spre saturarea patimilor. Cel credincios Cuvantului lui Dumnezeu nu-si ingaduie aceasta, ci isi infraneaza patimile, impotrivindu-se navalirilor vrajmasului (Iacov 4, 7), lucrand, sub calauzirea Evangheliei, impotriva propriei amagiri de sine, ostoind patimile. Nimicind prin aceasta, putin catre putin, inraurirea duhurilor cazute asupra sa, el iese, incetul cu incetul, din starea de inselare, in tinutul adevarului si al libertatii (Ioan 8, 32), a caror plinatate o aduce adumbrirea harului Dumnezeiesc. Cel necredincios invataturii lui Hristos, care urmeaza propriei sale voi si intelegeri, se supune vraj- masului, si trece din starea de amagire de sine in starea de amagire demonica, isi pierde si ramasita de libertate pe care o avea, ajunge la o supunere deplina fata de diavol. Starea oamenilor aflati in inselare demonica e foarte felurita, potrivit cu patima de care a fost omul amagit si inrobit si potrivit cu masura in care omul a fost inrobit de patima. Toti, insa, care au cazut in inselare demonica, adica au intrat, prin dez- voltarea amagirii de sine, in comuniune cu diavolul si in robie fata de el, se afla in inselare, sunt temple si unelte ale demonilor, jertfe sortite mortii vesnice, petrecerii in inchisorile iadului.

Despre ravna sufleteasca si cea duhovniceasca

Monahul trebuie foarte mult sa se pazeasca de rava trupeasca si sufleteasca, ce se infatiseaza la aratare ca evlavioasa, iar de fapt este nesocotita si stricatoare de suflet. Oamenii din lume si multi dintre cei ce duc viata monahiceasca, datorita nestiintei lor, lauda mult o asemenea ravna, nepricepand ca izvoarele ei sunt parerea de sine si trufia. Aceasta ravna ei o preamaresc ca ravna pentru credinta, pentru evlavie, pentru Biserica, pentru Dumnezeu. Ea consta in osandirea si acuzarea mai mult sau mai putin aspra a celorlalti, pentru greselile lor in privinta moralei si pentru cele impotriva bunei oranduieli si intocmiri bisericesti. Amagiti fiind de o falsa conceptie despre ravna, ravnitorii lipsiti de intelepciune socot ca, lasandu-se in voia acestei ravne urmeaza Sfintilor Parinti si sfintilor mucenici, uitand ca ei - ravnitorii - nu sunt sfinti, ci pacatosi.

Daca sfintii ii mustrau pe pacatosi si pe necredinciosi, o faceau din porunca lui Dumnezeu, fiind datori sa faca aceasta, potrivit insuflarii Sfantului Duh, nu insuflarii propriilor patimi si a demonilor. Iar cel ce se hotaraste, de capul lui, sa-l acuze pe fratele sau sa ii faca observatie, acela arata limpede ca se socoate mai intelept si mai virtuos decat cel acuzat de el, ca lucreaza sub inraurirea patimii si a amagirii cugetelor demonice. Se cuvine sa ne aducem aminte de porunca Mantuitorului: "De ce vezi paiul din ochiul fratelui tau, si barna din ochiul tau nu o iei in seama ? Sau cum vei zice fratelui tau: Lasa sa scot paiul din ochiul tau si iata barna este in ochiul tau ? Fatarnice, scoate intai barna din ochiul tau si atunci vei vedea sa scoti paiul din ochiul fratelui tau" (Mat.7, 3-5).

Ce este aceasta - barna ? Este cugetarea trupeasca, groasa ca o barna, care rapeste orice putere si orice corectitudine puterii vazatoare daruite de Ziditor mintii si inimii. Omul manat de cugetarea trupeasca nu poate nicicum sa judece drept - nici despre propria lui stare launtrica, nici despre starea aproapelui. El judeca despre sine insusi si despre ceilalti dupa felul in care se inchipuie el insusi pe sine si dupa felul in care ii apar ceilalti pe dinafara, potrivit cugetarii sale trupesti - bineinteles, gresit; si de aceea l-a numit Cuvantul lui Dumnezeu, pe buna dreptate, fatarnic. Crestinul, dupa ce a fost tamaduit prin Cuvantul lui Dumnezeu si Duhul lui Dumnezeu, primeste o vedere dreapta a propriei sale intocmiri sufletesti si a intocmirii sufletesti a aproapelui. Cugetarea trupeasca, lovind ca o barna pe aproapele care a gresit, intotdeauna il tulbura, nu arareori il pierde, niciodata nu aduce si nici nu poate aduce folos, nu are nici un pic de putere asupra pacatului. Dimpotriva, cugetarea duhovniceasca lucreaza numai asupra neputintei sufletesti a aproapelui, miluindu-l, tamaduindu-l si mantuindu-l.

Este vrednic a fi luat in seama faptul ca, dupa dobandirea intelegerii duhovnicesti neajunsurile si pacatele aproapelui incep sa para de foarte mica insemnatate, rascumparate fiind de Mantuitorul si lesne de tamaduit prin pocainta aceleasi greseli si neajunsuri care pentru intelegerea trupeasca pareau necuprins de mari si insemnate. Apare lesne de vazut ca aceasta cugetare trupeasca le dadea o insemnatate atat de uriasa pentru ca

ea insasi este barna. Cugetarea trupeasca vede la aproapele pacate care nu sunt nicidecum: din aceasta pricina, cei atrasi de ravna lipsita de judecata au cazut adesea in clevetirea aproapelui si s-au facut unealta si jucarie a duhurilor cazute. Preacuviosul Pimen cel Mare povestea ca un oarecare monah, fiind manat de aceasta ravna, s-a supus urmatoarei is~ite: l-a vazut pe un alt monah culcat peste o femeie. Indelung s-a luptat monahul cu gandul care-l silea sa-i opreasca pe cei ce pacatuiau si, fiind in cele din urma biruit, i-a impins cu piciorul zicand: Ci incetati ! Atunci s-a aratat ca era vorba de doi snopi (Pateric).

Preacuviosul Avva Dorotei povesteste ca, pe cand petrecea in chinovia Avvei Serid, un frate oarecare l-a clevetit pe un alt frate, manat fiind de ravna cea lipsita de judecata, care este intotdeauna impreunata cu banuieli si cu pareri, fiind foarte plecata spre nascociri. Invinuitorul il invinuia pe cel invinuit ca in acea dimineata, devreme, ar fi furat niste smochine din livada si le-ar fi mancat: la cercetarea facuta de egumen, insa, s-a aratat ca cel barfit nu se afla in manastire in dimineata cu pricina, ci intr-una din asezarile vecine, fiind trimis acolo de iconom, si se intorsese in manastire doar dupa terminarea Dumnezeiestii Liturghii (Invatatura a 9-a a Preacuviosului Avva Dorotei).

Daca vrei sa fii un fiu credincios si ravnitor al Bisericii Ortodoxe, atinge-ti telul prin implinirea poruncilor evanghelice legate de aproapele. Nu indrazni sa-l lauzi ! Nu indrazni sa-l inveti ! Nu indrazni sa-l lovesti si sa-l mustri ! Acestea nu sunt fapte ale credintei, ci ale ravnei lipsite de judecata, ale parerii de sine, ale trufiei. L-au intrebat pe Pimen cel Mare: ce este credinta ? Cel Mare a raspuns**: "Credinta sta intr-aceea ca sa petreci in smerenie si sa faci milostenie"** (Pateric), adica a te smeri inaintea aproapelui si a-i ierta toate supararile si jignirile, toate greselile lui. Intrucat ravnitorii lipsiti de dreapta socoteala aduc credinta ca pricina a ravnei lor, sa afle unii ca acestia ca adevarata credinta (aici se intelege credinta lucratoare, nu cea dogmatica. Despre deosebirea lor, vezi in Filocalie la Calist si Ignatie), prin urmare si adevarata ravna, se arata prin smerenia inaintea aproapelui si milostivirea catre el. Sa lasam judecata asupra oamenilor si acuzarea lor in seama acelora pe ai caror umeri a fost asezata indatorirea de a-i judeca pe fratii lor si de a-i indrepta. "Cel ce are ravna mincinoasa - a spus Sf. Isaac Sirul - boleste de boala grea. O, omule care crezi ca-ti pui ravna impotriva bolilor straine, tu te-ai lepadat de sanatatea sufletului tau ! Osteneste-te cu osardie pentru sanatatea sufletului tau. Iar daca vrei sa doftoricesti pe cei neputinciosi, apoi afla ca bolnavii au mai multa nevoie de ingrijire decat de mustrari aspre. Ci tu, fara a ajuta pe altii, te bagi pe tine insuti in boala grea si chinuitoare. Aceasta ravna nu se vadeste in oameni prin vreunul din chipurile intelepciunii, ci se numara printre neputintele sufletului, este semn al saraciei intelegerii (duhovnicesti), semn al nestiintei celei mai de pe urma.

Inceputul intelepciunii Dumnezeiesti este linistea si blandetea, care tin de masura sufletului mare si intarit, de cel mai trainic chip al cugetarii si poarta neputintele omenesti. "Ci voi, cei tari", spune Scriptura, "purtati neputintele celor neputinciosi" (Rom. l5, l) si: "pe cel ce greseste indreptati-l cu duhul blandetii" (Gal. 6, l). Pacea si rabdarea le numara Apostolul printre darurile Sfantului Duh" (Cuvantul 89). In alt cuvant Preacuviosul Isaac graieste: "Sa nu urasti pe pacatos, caci cu totii suntem pacatosi. Daca tu pentru Dumnezeu te pornesti impotriva lui (a pacatosului), atunci varsa pentru el lacrimi. Dar pentru ce il urasti ? Uraste pacatele lui, iar pentru el roaga-te, si prin aceasta te vei asemana lui Hristos, care nu S-a maniat asupra celor pacatosi, ci se ruga pentru ei. Nu vezi, oare, cum a plans El pentru Ierusalim ? Si noi, in multe prilejuri, suntem batjocoriti de diavol. Si de ce sa uram pe cel batjocorit de diavol, care ne batjocoreste si pe noi ? Pentru ca, omule, urasti pe pacatos ? Pentru ca nu-i asa de drept ca tine ? Dar unde este dreptatea, daca nu ai dragoste ? De ce n-ai plans mai bine, pentru el,~ ci il gonesti ? Oarecari, ce gandesc despre sine ca judeca sanatos despre faptele pacatosilor si se manie pe ei, lucreaza astfel din nesocotinta" (Cuvantul 90).

Mare nenorocire este parerea de sine ! Mare nenorocire este lepadarea de smerenie ! Mare nenorocire este acea intocmire si stare sufleteasca in care aflandu-se monahul, fara a fi chemat sau intrebat, manat de constiinta "valorii sale", incepe sa invete, sa acuze, sa mustre pe aproapele ! Fiind intrebat, refuza sa dai sfat si sa-ti spui parerea, ca unul care nu stii nimic, sau la mare nevoie, vorbeste cu cea mai mare chibzuinta si modestie, ca sa nu te ranesti pe tine cu slava desarta si cu trufia, iar pe aproapele cu un cuvant greu si nesocotit. Atunci cand, pentru osteneala ta in via poruncilor, Dumnezeu te va invrednici sa simti in suflet ravna Dumnezeiasca, atunci vei vedea limpede ca ravna aceasta te. va indemna la tacere si smerenie inaintea aproapelui, la iubire fata de el, la miluirea lui si la compatimirea pentru el, precum a spus Sfantul Isaac Sirul (Cuvantul 38). Ravna Dumnezeiasca este foc, dar care nu aprinde sangele ! Ea stinge in acesta aprinderea, aducandu-l intr-o stare de tihna (Filocalia rom. vol. VII, Convorbirea Preacuviosului Maxim Capsocalivitul cu Preacuviosul Grigorie Sinaitul). Ravna cugetarii trupesti este intotdeauna impreunata cu aprinderea sangelui, cu navalirea a numeroase patimi si inchipuiri.

Urmarile ravnei oarbe si nestiutoare, daca aproapele i se impotriveste, sunt de obicei, mania asupra lui, ranchiuna, spiritul de razbunare in felurite chipuri, iar daca acesta se supune - multumirea de sine plina de slava

desarta, atatarea si inmultirea cugetarii trufase si a parerii de sine.

Despre luarea-aminte in ceea ce priveste , citirea cartilor Sfintilor Parinti, despre viata monahala

Cartile Sfintilor Parinti despre viata monahala trebuie citite cu mare chibzuinta. Se pare ca monahul incepator nu poate nicidecum sa adapteze cartea la situatia proprie, ci se lasa furat, de obicei, de orientarea cartii. Daca acea carte cuprinde sfaturi despre linistire (isihie) si arata imbelsugarea roadelor duhovnicesti care pot fi dobandite in pustie, si in incepator se iveste intotdeauna dorinta foarte puternica de a se insingura in isihie intr-o pustie nelocuita. Daca se vorbeste in carte despre ascultarea neconditionata sub calauzirea unui Parinte purtator de Duh, si in incepator apare totdeauna dorinta unei vietuiri foarte aspre in deplina ascultare fata de staret. Dumnezeu nu a lasat pentru vremea noastra nici pe unul, nici pe celalalt dintre aceste feluri de vietuire.

Cartile Sfintilor Parinti scrise despre acestia, il pot insa, inrauri atat de puternic pe incepator, incat acesta, din pricina lipsei de experienta si a nestiintei sale, se hotaraste cu usurinta sa paraseasca locul petrecerii sale, de unde are totul la indemana spre a se mantui si a spori duhovniceste prin implinirea poruncilor evanghelice, si aceasta, de dragul visului de neimplinit al vietuirii desavarsite, care se zugraveste in culori vii si ademenitoare in inchipuirea sa. Sfantul Ioan Scararul spune in Cuvantul despre isihie: "In trapeza bunei obsti se afla intotdeauna un caine oarecare, ce incearca sa rapeasca din ea o bucata de paine, adica sufletul, iar apoi fuge, tinandu-l in gura, si il mananca intr-un loc insingurat" (Cuvantul 27).

In cuvantul despre ascultare, acest povatuitor al monahilor zice: "Celor aflati in ascultare, diavolul le sadeste pofta unor virtuti peste putere; iar pe cei din linistire ii indeamna la nevointe nepotrivite lor. Cerceteaza mintea ascultatorilor necercati si vei afla acolo ganduri nascocite din amagirea de sine: vei gasi acolo dorinta de linistire si postire nemasurata, de rugaciune neimprastiata, de cea mai deplina lipsa de slava desarta, de necontenita pomenire a mortii, de neincetata strapungere a inimii, de desavarsita neminiere, de tacere adanca, de curatie covarsitoare. Acestia amagindu-se, au sarit in zadar (din viata de obste in insingurare adanca), fara a avea, in sine, ca incepatori, sus-pomenitele virtuti, din osebita iconomie a lui Dumnezeu: vrajmasul i-a invatat sa tinda spre aceste virtuti mai inainte de vreme, ca sa nu le primeasca pe ele la vremea lor.

Amagitorul (diavolul) fericeste inaintea celor ce se linistesc iubirea de straini a ascultatorilor, slujirea lor, iubirea de frati, impreuna-vietuire, ingrijirea celor bolnavi, ca sa-i faca si pe acestia lipsiti de rabdare, ca si pe cei dintai" (Cuvantul 4). Ingerul cazut se straduieste sa-i insele si sa-i atraga la pierzanie pe monahi, imbiindu-i nu numai cu pacatul in feluritele lui chipuri, ci si cu virtutile cele mai inalte, care nu sunt la masura lor. Nu va incredeti, fratilor, in gandurile voastre, in priceperea voastra, in visele si aplecarile voastre, ori cat de bune vi s-ar parea, oricat de viu v-ar infatisa privelistea celei mai sfinte vietuiri monahale ! Daca acea manastire in care locuiti va da putinta de a trai potrivit cu poruncile evanghelice, daca nu va pravalesc smintelile in pacate de moarte, nu va parasiti manastirea. Suferiti-i cu indelunga rabdare neajunsurile, atat duhovnicesti, cat si materiale; nu cugetati in zadar a cauta o arena de nevointe pe care Dumnezeu nu a daruit-o vremurilor noastre. Dumnezeu voieste si cauta mantuirea tuturor. El ii si mantuieste intotdeauna pe toti cei care vor sa se mantuiasca de la innecul in marea vietii si a pacatelor, dar nu o face intotdeauna in corabie sau intr-un liman indemanos si bine oranduit. El a fagaduit mantuirea de la moarte a Sfantului Apostol Pavel si tuturor tovarasilor sai; El a si dat aceasta mantuire, dar Apostolul si tovarasii sai de drum s-au salvat nu pe corabie, care s-a sfaramat, ci cu mare osteneala; unii inot, altii pe scanduri si felurite sfaramaturi din corabie.

Ti-a venit vreun gand bun ? Opreste-te: sa nu tinzi nicidecum spre implinirea lui fara chibzuiala, pe negandite. Simti in inima vreo insuflare buna ? Opreste-te: nu indrazni sa te lasi dus de ea. Ia Evanghelia ca indreptar. Cerceteaza: se potrivesc, oare, gandul tau cel bun si insuflarea cea buna a inimii tale cu atotsfanta invatatura a Domnului ? Curand vei vedea, ca nu este nici o potrivire intre binele evanghelic si binele firii omenesti cazute. Binele firii noastre cazute este amestecat cu raul, si de aceea insusi acest bine s-a preschimbat in rau, la fel cum se preface in otrava mancarea gustoasa si sanatoasa, atunci cand este amestecata cu otrava. Pazeste-te de a savarsi binele firii cazute ! Savarsind acest bine, vei hrani caderea ta, vei hrani in tine parerea de sine si trufia, vei atinge cea mai apropiata asemanare cu demonii. Dimpotriva, savarsind binele evanghelic, ca un ucenic adevarat si credincios al Dumnezeului-Om, te vei face asemenea Dumnezeului-Om. "Cel ce isi iubeste sufletul sau", a zis Domnul, "si-l va pierde; iar cel ce isi uraste sufletul sau in lumea aceasta il va pastra in viata vesnica" (Ioan l2, 25). "Cel ce voieste sa vina dupa Mine, sa se lepede de sine, sa-si ia crucea si sa-mi

urmeze Mie.

Caci cine nu va voi sa isi scape sufletul, il va pierde, iar cine va pierde sufletul sau pentru Mine si pentru Evanghelie, acela il va mantui" (Mc. 8, 34-35). Domnul porunceste lepadarea deplina de firea cazuta, ura fata de pornirile ei, nu numai catre cele care sunt rele si la aratare, ci fata de toate pana la una, chiar si fata de cele care par bune in aparenta. Mare nenorocire este a urma dreptatii firii cazute - cu aceasta se afla impreunata lepadarea de Evanghelie, lepadarea de Rascumparatorul, lepadarea de mantuire. "Cel ce nu isi va ura sufletul sau, nu poate sa fie ucenicul Meu" a zis Domnul.

Talcuind cuvintele de mai sus ale Domnului, Marele Varsanufie graieste: "**Cum se leapada de sine omul ?** Doar prin aceea ca paraseste dorintele firesti si urmeaza Domnului. De aceea si vorbeste aici Domnul anume despre ceea ce este firesc, iar nu despre ceea ce este nefiresc; caci daca cineva are sa paraseasca doar cele nefiresti, inca nu a parasit pentru Dumnezeu nimic din cele ale sale, caci cele se sunt impotriva firii nu sunt ale lui. Iar cel care a parasit cele firesti pururea striga dimpreuna cu apostolul Petru: "Iata, noi am lasat toate si Ti-am urmat Tie. Cu noi, oare, ce va fi ?" (Mt. l9, 27-29) si aude fericitul glas al Domnului, si prin fagaduinta se incredinteaza de mostenirea vietii vesnice (Mt. l9, 27-29). Ce a lasat Petru, nefiind bogat, si cu ce se lauda, daca nu cu parasirea dorintelor sale firesti ?
Caci daca omul nu va muri fata de de trup, traind cu duhul, nu poate sa invie cu sufletul. Dupa cum in mort nu se mai afla deloc dorinte firesti, ele nu se mai afla nici in cel care a murit duhovniceste fata de trup. Daca ai murit fata de trup, cum pot trai in tine dorintele firesti ? Iar daca nu ai atins masura duhovniceasca, ci inca mai esti prunc cu mintea, atunci smereste-te inaintea invatatorului ca sa te certe cu mila" (Ps. l40, 5) si fara de sfat "nimic sa nu faci (Sirah 32, 20), macar de ti s-ar parea lucrul bun la aratare, caci lumina demonilor se intoarce, mai apoi, in intuneric" (Raspunsul 59). Intocmai la fel se poate spune si despre lumina firii omenesti cazute. A urma acestei lumini si a o lasa sa sporeasca in tine aduce sufletului desavarsita intunecare, si te instraineaza cu totul de la Hristos. Cel strain de crestinism, este strain de Dumnezeu: "oricine tagaduieste pe Fiul nu are nici pe Tatal" (Ioan ll, 23) este un om fara Dumnezeu.

In veacul nostru, ingamfat de prosperitatea sa, cei mai multi dintre oameni, care se proclama pe sine crestini si mari savarsitori ai binelui, s-au aruncat spre savarsirea dreptatii firii cazute, respingand cu dispret dreptatea evanghelica. Aceasta majoritate sa bage in urechi caracterizarea Domnului: "Poporul acesta se apropie de Mine cu gura si cu buzele Ma cinsteste, dar cu inima este departe de Mine. In desert ma cinstesc ei, invatand invataturi ce sunt porunci ale oamenilor" (Mt. l5, 8-9). Cel ce lucreaza dreptatea omeneasca este plin de parere de sine, de cugetare semea~a, de amagire de sine; el propavaduieste, trambiteaza despre sine, despre faptele sale, nebagarid nicicum in seama oprelistea pusa de Domnul (Mat. 6,l-l8); cu ura si razbunare plateste el acelora care ar indrazni sa-si desehida gura pentru a se impotrivi, oricat de intemeiat si bine intentionat dreptatii lui, se recunoaste pe sine vrednic si preavrednic de rasplatile pamantesti si ceresti.

Dimpotriva, lucratorul poruncilor evanghelice este intotdeauna adancit in smerenie: punand fata in fata maretia si curatia preasfintelor porunci cu felul in care le-a implinit el insusi, el recunoaste intotdeauna acest fel ca fiind in cea mai mare masura neindestulator si nevrednic de Dumnezeu; el se vede pe sine ca meritand muncile vremelnice si cele vesnice pentru pacatele sale, pentru partasia nedesfacuta cu Satana, pentru caderea cea de obste a tuturor oamenilor, pentru propria lui staruinta in cadere; in fine, pentru insasi plinirea neindestulatoare si adesea anapoda a poruncilor. Inaintea oricarui necaz trimis de Dumnezeiasca Pronie, el pleaca, smerit, capul, stiind ca Dumnezeu prin necazuri da invatatura slujitorilor Sai in vremea calatoriei lor pamantesti. Unuia ca acesta ii pare rau pentru vrajmasii sai si se roaga pentru ei ca pentru niste frati aflati sub inraurirea demonilor, ca pentru niste madulare ale aceluiasi trup, lovite de boala in duhul lor, ca pentru niste binefacatori ai sai, ca pentru niste unelte ale Dumnezeiestii Pronii.

Despre vise

Demonii se folosesc de vise pentru a tulbura si vatama sufletele omenesti; chiar si monahii neincercati, luand aminte la vise, isi aduc vatamare si din aceasta pricina trebuie neaparat sa aratam aici ce insemnatate au visele in ceea ce priveste omul a carui fire nu este inca innoita prin Duhul Sfant.

In vremea somnului omenesc, starea celui ce doarme este astfel randuita de Dumnezeu, ca orice om se afla intr-o deplina odihna. Aceasta odihna este atat de deplina, incat omul, pe durata ei, pierde constiinta existentei proprii si intra intr-o stare de uitare de sine. Pe timpul somnului, orice activitate care se face cu efort, in mod deliberat, sub imperiul ratiunii si al vointei, conteneste: ramane doar acea activitate care este

indispensabila existentei si nu poate fi despartita de aceasta. In corp, sangele isi continua miscarea, stomacul mistuie hrana, plamanii respira, pielea asuda; in suflete continua sa se nasca ganduri, inchipuiri si simtiri, insa nu dependent de ratiune si liberul-arbitru, ci prin lucrarea inconstienta a firii. Din asemenea inchipuiri, insotite de o gandire si simtiri caracteristice, se alcatuieste visul. El este adesea straniu, dat fiind ca nu apartine sistemului de inchipuiri si cugetari voluntare si deliberate, ci apare spontan si de sine statator, potrivit legii si necesitatii firii. Uneori visul poarta amprenta incoerenta a cugetarilor si inchipuirilor voluntare, iar uneori constituie o urmare a dispozitiei sufletesti. In acest fel, visul in sine insusi, nu poate si nu trebuie sa aiba nici o insemnatate. Asadar, este ridicola si cu totul ilogica dorinta unora de a vedea in himerele viselor pe care le au, prevestiri asupra viitorului propriu sau asupra viitorului altora sau vreun oarecare alt talc. Cum poate exista un lucru care nu are nici o pricina ca sa existe ?

Demonii, care au cale libera spre sufletele noastre in vremea cat suntem treji, au cale libera spre ele si atunci cand dormim. Si in vremea somnului, ei ne ispitesc cu pacatul, amestecand cu inchipuirea noastra si inchipuirea faurita de ei. De asemenea, vazandu-ne ca luam aminte la vise, se silesc sa ne faca visele cat mai interesante, iar in noi sa starneasca o mai mare atentie fata de aceste naluciri, sa ne faca, incetul cu incetul, sa ne incredem in ele. Aceasta incredere este intotdeauna impreunata cu parerea de sine, iar parerea de sine, falsifica modul in care ne vedem cu mintea pe noi insine, iar drept urmare, intreaga noastra activitate se lipseste de dreapta socoteala - exact ce le trebuie demonilor. Celor ce au sporit in parerea de sine, demonii incep sa li se arate in chip de ingeri de lumina, in chip de mucenici si preacuviosi, chiar si in chipul Maicii lui Dumnezeu si al lui Hristos Insusi, fericesc petrecerea lor, le fagaduiesc cununile ceresti, ridicandu-i prin aceasta la inaltimea parerii de sine si a trufiei. Aceasta inaltime este, totodata, si prapastia pierzarii. Trebuie sa stim si iarasi sa stim ca in starea noastra, neinnoita inca prin har, nu suntem in stare sa vedem alte vise in afara de cele alcatuite de aiurarea sufletului si de barfirea demonilor. Asa cum, in stare de veghe, din firea cazuta, rasar in noi, sau sunt aduse de demoni in chip statornic si neincetat, cugete si inchipuiri, si in vremea somnului vedem vise doar prin lucrarea firii cazute si prin lucrarea demonilor. Asa cum mangaierea noastra in vreme de trezie sta in strapungerea inimii, care se naste din constiinta pacatelor noastre, din aducerea-aminte de moarte si de judecata lui Dumnezeu (numai ca aceste ganduri apar in noi din harul lui Dumnezeu, care traieste in noi, sadit prin Sfantul Botez, si sunt aduse de ingerii lui Dumnezeu, potrivit starii noastre de oameni aflati sub pocainta) tot asa si in somn, foarte rar, la mare nevoie, ingerii lui Dumnezeu ne infatiseaza fie sfarsitul nostru, fie muncile din iad, fie infricosata judecata care incepe odata cu apropierea mortii si continua dupa moarte. Aceste vise ne aduc frica de Dumnezeu, strapungerea inimii, plansul pentru noi insine. Asemenea vise se dau, insa, foarte rar unui nevoitor, sau chiar si unui pacatos vadit si inrait, prin osebita si nestiuta iconomie a lui Dumnezeu; sunt date rar nu din zgarcenia Dumnezeiescului har, fata de noi - nu ! Ci din acea pricina, ca tot ce se intampla cu noi in afara randuielii obisnuite ne duce la parere de sine si clatina in noi smerenia, care este neaparat trebuincioasa pentru mantuirea noastra.

Voia lui Dumnezeu, in a carei implinire sta mantuirea omului, este infatisata in Sfanta Scriptura atat de viu, atat de puternic, atat de amanuntit, ca a lucra pentru mantuirea oamenilor prin incalcarea obisnuitei randuieli a lucrurilor apare ca o fapta de prisos si nefolositoare. Celui ce a cerut invierea celui mort si' trimiterea lui catre fratii sai spre a-i vesti sa treaca de pe calea cea larga pe cea stramta, i s-a zis: "Au pe Moise si pe prooroci: sa asculte de ei". Iar cand cel ce ceruse aceasta s-a impotrivit: "Nu !..., ci daca cineva dintre morti se va duce la ei, se vor pocai", a primit raspunsul: "Daca nu asculta de Moise si de prooroci, nu vor crede nici daca ar invia cineva din morti" (Lc. 16, 27-31). Experienta a aratat ca multi dintre cei care s-au invrednicit in vis de vedenia vamilor, a Infricosatei Judecati si a altor lucruri cumplite de dincolo de mormant, au fost cutremurati de vedenie pentru scurt timp, iar apoi au cazut in imprastiere, au uitat de cele vazute si au trait in negrija; dimpotriva, unii care nu au avut nici un fel de vedenii, ci s-au invatat cu osardie in legea lui Dumnezeu, au venit treptat la frica lui Dumnezeu, au atins sporirea duhovniceasca si au trecut din pamanteasca vale a plangerii in fericita vesnicie cu bucuria nascuta din incredintarea mantuirii. Sfantul Ioan Scararul cugeta despre partea pe care o au demonii in visele monahilor, folosind cuvintele de mai jos: "Atunci cand parasim, pentru Domnul, casa si rudeniile noastre, dandu-ne pe noi insine strainatatii pentru dragostea lui Hristos, demonii, din razbunare, incearca sa ne tulbure prin visuri, aratandu-ne rudeniile noastre plangand, fie murind, fie inchise, fie stramtorate pentru noi. Deci, cel ce crede viselor e asemenea celui ce alearga dupa umbra sa si incearca sa o prinda. Dracii slavei desarte se fac, in visuri, prooroci. Ei ghicesc ca niste vicleni, cele viitoare si ni le vestesc mai dinainte, ca implinindu-se vedeniile sa ne minunam si sa ne inaltam cu gandul ca unii ce ne-am afla deja aproape de darul proorociei. In cei care cred dracului acestuia, el se face adeseori prooroc. Iar pentru cei ce-1 defaima, el este pururea mincinos. Duh fiind, el vede cele ce se savarsesc in cuprinsul vazduhului si cunoscand

pe cineva ca moare, vesteste despre aceasta, in vis, celor usurei la minte. Dracii nu stiu nimic din cele viitoare, dintr-o cunostinta de mai inainte, altminteri si vrajitorii ar fi in stare sa ne prezica ceasul mortii.

Demonii se prefac deseori in ingeri de lumina si in chipuri de mucenici si ne arata pe aceia venind la noi in visuri. Iar cand ne desteptam, ne afunda in bucurie si inaltare. Dar aceasta sa-ti fie semnul inselarii (amagirii dracesti). Caci ingerii ne arata muncile, judecata si moartea, iar odata treziti, ne umplem de cutremur si tanguire. Cand incepem sa ne plecam in vis dracilor, ei vor incepe sa-si bata joc de noi si cand suntem treji. Cel ce crede visurilor e cu totul necercat. Iar cel ce nu crede nici unora, e cu adevarat filosof. Crede numai celor care-ti vestesc tie chinuri si judecata. Dar daca acestea iti pricinuiesc deznadejde, si ele sunt de la draci" (Sf. Ioan Scararul, Adaos la cuvantul al 3-lea).

Preacuviosul Casian Romanul povesteste despre un monah oarecare, de loc din Mesopotamia, cum ca ducea o viata cat se poate de anahoretica si postniceasca, dar a pierit, amagit fiind de demoni prin vise. Demonii, vazand ca monahul nu prea lua seama la cresterea lui duhovniceasca, ci isi indrepta toata luarea-aminte spre nevointa trupeasca, au inceput sa-i infatiseze vise care, prin reaua viclenie a dracilor, se implineau in fapta. Atunci cand monahul s-a intarit in increderea in visele sale si in sine, diavolul i-a infatisat intr-un vis maret pe iudei desfatandu-se de bunatatile cele ceresti, iar pe crestini chinuindu-se in muncile iadului. Facand aceasta, demonul - bineinteles, in chip de lumina sau de oarecare drept al Vechiului Testament - 1-a sfatuit pe monah sa primeasca iudaismul spre a avea putinta de a se impartasi de fericirea iudeilor, ceea ce monahul a si facut fara sa mai intarzie catusi de putin. (Cuvant despre dreapta socotinta, Filoc. slav. V, VI).

Cele spuse sunt de ajuns pentru a lamuri iubitilor nostri frati, monahilor din vremea de astazi, cat de nesocotit lucru este a lua aminte si, cu atat mai mult, a te increde in vise, precum si cumplita vatamare care poate sa se nasca dintr-o asemenea incredere. Din luarea-aminte la vise totdeauna se furiseaza in suflet increderea fata de ele: de aceea este oprita cu asprime chiar si aceasta simpla luare-aminte.

Firea innoita prin Duhul Sfant se carmuieste dupa cu totul alte legi decat faptura cazuta si impietrita in caderea ei. Carmuitorul omului innoit este Duhul Sfant. "Caci peste acestia a stralucit harul Dumnezeiescului Duh," a spus Preacuviosul Macarie cel Mare, "si S-a salasuit in adancul mintilor: pentru acestia, Domnul este ca sufletul lor" (Omilia 7, cap.l2). Si in trezie, si in somn, ei petrec in Domnul, afara de pacat, afara de gandurile si inchipuirile pamantesti si trupesti. Gandurile si inchipuirile lor, care se afla in timpul somnului in afara de carmuirea ratiunii si vointei omenesti si lucreaza in ceilalti oameni in mod inconstient, sub impulsul firii, in acestia lucreaza sub indreptarea Duhului, iar visele lor au o insemnatate duhovniceasca. Astfel, dreptul Iosif in vis a fost invatat despre taina inomenirii lui Dumnezeu-Cuvantul; in vis i s-a poruncit sa fuga in Egipt, precum si sa se intoarca de acolo (Mat. cap.I si II). Visele trimise de Dumnezeu poarta in ele insele o nebiruita putere de convingere. Aceasta putere de convingere este de inteles in ceea ce-i priveste pe sfintii lui Dumnezeu, insa de neatins pentru cei aflati in lupta cu patimile.

Despre vietuirea dupa sfat

Am dat candva, numele de "faramituri" vietii duhovnicesti pe care Dumnezeiasca Pronie a lasat-o vremii noastre. Ea se intemeiaza pe calauzirea in lucrarea mantuirii prin Sfanta Scriptura si scrierile Sfintilor Parinti, cu sfaturile si cuvintele ziditoare imprumutate de la parintii si fratii vremurilor noastre. In sensul sau propriu, aceasta este ascultarea vechilor monahi sub un alt chip, potrivit neputintei noastre, care este cu precadere sufleteasca. Vechilor ascultatori, povatuitorii lor purtatori de Duh le vesteau neintarziat si de-a dreptul voia lui Dumnezeu: acum, monahii sunt siliti sa caute singuri in Scriptura voia lui Dumnezeu, si de aceea sunt supusi unor dese si prelungite nedumeriri si greseli. Pe atunci, sporirea era grabnica prin insasi firea lucrarii: acum ea este zabavnica, iarasi prin firea lucrarii. Aceasta a fost buna voire a Dumnezeului nostru in ceea ce ne priveste: datori suntem sa ne supunem ei si sa ne inchinam inaintea ei cu recunostinta.

Viata noastra monahala din vremea de acum, calauzita dupa Scriptura si dupa sfatul parintilor si fratilor, este consacrata de pilda incepatorului monahismului, Preacuviosul Antonie cel Mare. El nu a fost in ascultare la vreun staret, ci pe cand era incepator traia de sine si lua povata din Scriptura si de la feluriti parinti si frati: de la unul a invatat infranarea, de altul blandetea, rabdarea, smerenia; de la altul - luarea-aminte cu deadinsul la sine si linistirea, straduindu-se sa-si insuseasca virtutea fiecarui monah virtuos, aratand ascultare fata de toti - dupa putinta, smerindu-se inaintea tuturor si rugandu-se lui Dumnezeu neincetat. (Vietile Sfintilor, 17 ianuarie).

Poarta-te si tu, incepatorule, in acelasi chip ! Arata egumenului si restului conducerii manastiresti ascultare nefatarnica si nedornica sa placa oamenilor, ascultare straina de lingusire si rasfat, ascultare pentru Dumnezeu. Arata ascultare tuturor parintilor si fratilor in toate cererile lor care nu sunt potrivnice Legii lui

Dumnezeu, tipicului si asezamintelor manastirii, precum si celor randuite de conducerea manastirii. Insa nu fii nicicum ascultator spre cele rele, de ti s-ar si intampla sa suferi oarecare necaz pentru faptul ca n-ai vrut sa placi oamenilor si pentru neclintirea ta.

Sfatuieste-te cu parintii si cu fratii virtuosi si priceputi, dar insuseste-ti sfaturile lor cu cea mai mare chibzuinta si bagare de seama. Nu te lasa atras de sfat din prima clipa cand incepe sa lucreze asupra ta ! Din pricina impatimirii si orbirii tale, un sfat patimas si daunator poate sa-ti placa numai si numai din pricina nestiintei si lipsei tale de experienta, sau pentru ca este pe placul vreunei patimi ascunse, necunoscute tie, care traieste in tine. Cu plans si intru suspinarea inimii roaga-1 pe Dumnezeu sa nu-ti ingaduie a te abate de la Atotsfanta Lui voie spre a urma voia cazuta omeneasca, a ta sau a aproapelui tau, sfatuitorul tau. In ceea ce priveste gandurile tale, ca si gandurile aproapelui, sfaturile acestuia, sfatuieste-te cu Evanghelia. Slava desarta si parerea de sine iubesc a invata si a povatui pe altii.

Ele nu se ingrijesc de vrednicia sfatului lor ! Ele nu cugeta ca pot aduce aproapelui o rana de nevindecat printr-un sfat prostesc, care este primit de incepatorul neincercat cu o incredere iresponsabila, intru aprinderea trupului si a sangelui ! Ele au nevoie de succes, indiferent de calitatea acestui succes, oricare ar fi principiul pe care se intemeiaza. Ele au nevoie sa-1 impresioneze pe incepator si sa si-1 subordoneze moral ! Ele au nevoie de lauda oamenilor ! Ele au nevoie sa treaca drept stareti si invatatori sfinti, priceputi, clarvazatori ! Ele au nevoie sa-si hraneasca nesatula iubire de slava desarta si trufia. Intemeiata a fost intotdeauna, si mai ales acum, rugaciunea Proorocului: "Mantuieste-ma Doamne, ca a lipsit cel cuvios, ca s-au imputinat adevarurile de catre fiii oamenilor. Desertaciuni a grait fiecare catre aproapele sau, buze viclene in inima, si in inima au grait rele" (Ps. 1l, 2, 3). Cuvantul mincinos si fatarnic nu poate sa nu fie cuvant rau si daunator. Impotriva unei asemenea stari sufletesti trebuie luate masuri de precautie. "Cerceteaza Dumnezeiasca Scriptura", spune Simeon, Noul Teolog, "si scrierile Sfintilor Parinti, mai ales pe cele despre lucrare, ca punandu-le alaturea de cele invatate si faptuite de invatatorul si staretul tau sa le poti vedea si intelege pe acestea ca intr-o oglinda, si pe cele ce conglasuiesc cu Scriptura sa ti le insusesti si sa le tii in cuget, iar pe cele mincinoase si rele sa le cunosti si sa le lepezi, ca sa nu fii amagit. Caci sa stii ca in zilele acestea s-au aratat multi amagitori si dascali mincinosi".

Preacuviosul Simeon a trait in veacul al zecelea dupa Nasterea lui Hristos, cu noua sute de ani inaintea vremurilor noastre - si iata de atunci, deja, se ridica glasul unui drept in Sfanta Biserica a lui Hristos, tanguindu-se de lipsa adevaratilor calauzitori, purtatori de Duh, de multimea dascalilor mincinosi. Odata cu scurgerea timpului, s-au imputinat din ce in ce mai mult povatuitorii vrednici in ale monahismului. Atunci, Sfintii Parinti au inceput tot mai mult sa indrepte spre calauzirea dupa Sfanta Scriptura si scrierile Parintilor. Preacuviosul Nil Sorski, trimitand la Parintii care scrisesera inaintea lui, spune: "Nu mica nevointa este, au zis acestia, a afla un invatator neamagitor pentru aceasta minunata lucrare (adevarata rugaciune monahala a inimii si mintii). Ei au numit neamagitor pe acela care are lucrare si cugetare marturisita de Sfintele Scripturi si a dobandit dreapta socoteala duhovniceasca. Si aceasta au mai zis Sfintii Parinti, ca si pe atunci abia se putea gasi un invatator neamagitor pentru asemenea lucruri, iar acum, cand acesti invatatori s-au imputinat peste masura, ei trebuie cautati cu toata osardia. Iar daca nu poate fi gasit unul ca acesta, Sfintii Parinti au poruncit a ne invata din Dumnezeiasca Scriptura, ascultand pe Domnul Insusi, care graieste: "Cercetati Scripturile, si in ele veti afla viata vesnica" (Ioan 5, 39). "Caci toate cate s-au scris mai inainte" in Sfintele Scripturi, "s-au scris spre invatatura noastra" (Rom. 15, 4. Inainte-cuvantare la Tipic sau Predanie).

Preacuviosul Nil a trait in veacul al XV lea; el a intemeiat un schit nu departe de Bielo-Ozero, unde se si indeletnicea cu rugaciunea in insingurare adanca. Este foarte folositor pentru staretii ai vremurilor din urma sa asculte cu ce smerenie si lepadare de sine vorbeste Preacuviosul Nil despre povatuirile pe care le dadea obstii. "Nimeni nu trebuie sa tainuiasca din lenevie cuvantul lui Dumnezeu, ci sa-si marturiseasca neputinta si totodata sa nu ascunda adevarul lui Dumnezeu, ca sa nu ne facem vinovati de incalcarea poruncilor Dumnezeiesti. Nu vom tainui Cuvantul lui Dumnezeu, ci il vom vesti pe el. Dumnezeiestile Scripturi si cuvintele Sfintilor Parinti sunt numeroase ca nisipul marii: cercetandu-le fara de lenevire, sa invatam din acestea pe cei ce vin la noi si au trebuinta de ele (care cer, care intreaba). Ci mai drept spus: nu invatam noi, caci nevrednici suntem de aceasta, ci invata fericitii Sfintii Parinti din Dumnezeistile Scripturi" (Predania Preacuviosului Nil Sorski. Nu este de prisos sa observam aici ca, desi Preacuviosul Nil Sorski avea harul lui Dumnezeu, insa nu indraznea sa talcuiasca Scriptura de la sine, ci urma talcuirii facute de Parinti.

Calea smeritei cugetari este singura cale sigura spre mantuire). Iata ce model exemplar pentru povatuitorii zilelor noastre ! El este pe deplin folositor de suflet si pentru povatuitor, si pentru cel povatuit; el este expresia corecta a sporirii cu masura; el este unit cu lepadarea parerii de sine, a obrazniciei si indraznelii nebunesti in care cad cei ce urmeaza la aratare lui Varsanufie~ cel Mare si altor Parinti purtatori de semne, ne-avind insa harul Parintilor. Ceea ce in aceia era semnul imbelsugatei adastari in ei a Duhului Sfant, la acesti

imitatori lipsiti de judecata si fatarnici slujeste ca semn al belsugului de nestiinta,de amagire de sine, de trufie, de indrazneala ! Sa rostim cuvantul lui Dumnezeu inaintea fratilor nostri cu cea mai mare smerenie si evlavie cu putinta, recunoscandu-ne prea mici pentru aceasta slujire si pazindu-ne pe noi insine de slava desarta care imboldeste cu putere pe oamenii patimasi, atunci cand invata pe frati. Ganditi-va ca trebuie sa dam raspuns pentru fiecare vorba desarta (Mat. 12, 36) - cu cat oare, este mai greu raspunsul pentru cuvantul lui Dumnezeu rostit cu slava desarta si sub imboldul slavei desarte ? "Pierde-va Domnul toate buzele cele viclene, limba cea graitoare de lucruri mari, pe cei ce au zis: limba noastra o vom mari, buzele noastre la noi sunt, cine ne este noua Domn ?" (Ps. 11, 4-5). Pierde-va Domnul pe cei ce cauta slava lor, nu slava lui Dumnezeu.

Sa ne infricosam de amenintarea Domnului ! Sa rostim cuvant de zidire atunci cand o cere trebuinta de neinlaturat, nu ca niste povatuitori, ci ca unii care au nevoie de povatuire si sarguiesc a se impartasi de povatuirea data de Dumnezeu in Cuvantul Sau cel Atotsfint. "Dupa darul pe care 1-a primit fiecare", glasuieste Sfantul Apostol Petru, "slujiti unii altora, ca niste buni iconomi ai harului celui de multe feluri al lui Dumnezeu. "Daca vorbeste cineva, cuvintele sale sa fie ca ale lui Dumnezeu", cu frica de Dumnezeu si cu evlavie catre cuvintele Dumnezeiesti; iar nu ca rostind cuvintele de la sine; daca slujeste cineva, slujba lui sa fie ca din puterea pe care o da Dumnezeu", iar nu ca din puterea sa: "ca intru toate sa se slaveasca Dumnezeu, Iisus Hristos" (1 Petru 4, 10-11). Cel ce lucreaza de la sine, lucreaza pentru slava desarta, aducandu-se pe sine, dimpreuna cu cei care il asculta, jertfa satanei; cel ce lucreaza de la Domnul, lucreaza intru slava Domnului, savarsind mantuirea sa si pe a aproapelui prin Domnul, Singurul Mantuitor al oamenilor. Sa ne temem a da incepatorului vreo povata ne
chibzuita, care nu se intemeiaza pe Cuvantul lui Dumnezeu si pe intelegerea duhovniceasca a Cuvantului lui Dumnezeu.

Mai bine sa-ti recunosti nestiinta, decat sa te impaunezi cu stiinta vatamatoare de suflet. Sa ne pazim de aceasta mare nenorocire - a-1 preface pe incepatorul lesne-crezator din rob al lui Dumnezeu in rob al omului (1 Cor. 7, 23), atragandu-1 spre a face voia cazuta omeneasca in locul Atotsfintei voi a lui Dumnezeu. (Aici se vorbeste nu despre ascultarea manastireasca in cele de afara, nu despre muncile si ocupatiile manastiresti randuite de conducerea manastirii, ci despre ascultarea duhovniceasca, tainica, savarsita in suflet). Atitudinea plina de modestie a sfatuitorului fata de cel povatuit este cu totul alta decat cea a staretului fata de ascultatorul neconditionat, rob pentru Domnul.

Sfatul nu cuprinde in sine conditia de a fi implinit neaparat, el poate fi implinit sau neimplinit. Asupra sfatuitorului nu atarna nici o raspundere pentru sfatul lui, daca 1-a dat cu frica de Dumnezeu si cu smerita cugetare, nu din pornirea sa, ci fiind intrebat si silit. Nici cel ce a primit sfatul nu este legat de el, ci ramane la voia si la chibzuinta lui sa implineasca sau nu sfatul primit. E lesne de vazut: calea sfatului si a urmarii Sfintei Scripturi este potrivita cu vremurile noastre plapande. Sa bagam de seama ca Sfintii Parinti ne opresc a da sfaturi aproapelui cu de la sine putere, fara ca acesta sa o ceara, a da sfat de voia ta fiind semnul ca iti recunosti stiinta si vrednicia duhovniceasca, lucru care este~ vadita~ trufie si amagire de sine (Parerea Sfantului mucenic Petru, mitropolitul Damascului si a altor parinti). Nu este vorba aici de egumeni si de mai-marii manastirilor, care sunt datori in toata vremea, orice nevoie s-ar intampla, chiar nefiind intrebati, sa povatuiasca obstea pe care o carmuiesc. (2 Tim. 4, 2). Cercetand alte manastiri, insa, ei sunt datori sa se calauzeasca dupa sfatul pe care 1-a dat Preacuviosul Macarie Alexandrinul, Preacuviosului Pahomie cel Mare. Pahomie 1-a intrebat pe Macarie cu privire la povatuirea obstei si judecarea ei. Avva Macarie a raspuns: "Invata si judeca pe supusii tai, si nu judeca pe nimeni din ceilalti" (Din Pateric si spuse vrednice de pomenire despre avva Macarie Oraseanul, cap.2). Aceasta pravila au pazit-o si o pazesc toti intai-statatorii care doresc sa placa lui Dumnezeu.

Despre viata pustniceasca

Sa nu ramana ascuns fata de preaiubitii frati faptul ca roadele cele mai inalte ale vietii monahale cum ar fi anahoreza in adancul pustiei sau isihia in zavorare, precum si petrecerea pe anga un staret purtator de Duh in ascultare neconditionata fata de acesta, au fost randuite nu la intamplare, nu dupa voia si priceperea omeneasca, ci prin osebita purtare de grija, hotarare, chemare si descoperire Dumnezeiasca.

Antonie cel Mare, incepatorul monahismului, intemeietorul vietii pustnicesti, s-a indepartat in pustie imbracat fiind deja cu putere de Sus, si nu altfel decat prin chemarea lui Dumnezeu. Desi acest lucru nu este aratat limpede in Viata lui, insa intamplarile ce s-au succedat in Viata Preacuviosului ne-o arata aceasta fara putinta de tagada. Iar despre faptul ca in adancul pustiei a fost povatuit la cea mai aspra isihie prin glas si

porunca Dumnezeiasca este scris in Viata lui. (Viata Preacuviosului Antonie cel Mare, Vietile Sfintilor, 17 ianuarie) si, Vitae Patrum Patrologiae cursus complectus, T, LXXIII).

Preacuviosului Macarie cel Mare, contemporanul Preacuviosului Antonie, care era cu putin mai tanar decat acesta, i s-a aratat un heruvim, aratandu-i un ses neroditor si salbatic, care avea sa fie mai apoi vestitul Schit Egiptean, si i-a poruncit sa se salasluiasca acolo spre vietuire, fagaduindu-i ca sesul acela pustiu avea sa fie locuit de o multime de asceti. (Pateric). Arsenie cel Mare, aflandu-se in palatele imparatesti, el a rugat pe Dumnezeu ca sa i se arate calea mantuirii, si a auzit glas: "Arsenie ! Fugi de oameni si te vei mantui". Arsenie s-a insingurat in sus pomenitul Schit, innoindu-si acolo rugaciunea catre Dumnezeu, spre a-1 povatui pe calea mantuirii, si a auzit iarasi glas: "Arsenie ! Fugi (de oameni), taci, linisteste-te; acestea sunt radacinile nepacatuirii" (Pateric si Spuse vrednice de pomenire). Maria Egipteanca a fost chemata la a pustnici in pustia de dincolo de Iordan prin porunca lui Dumnezeu (Vietile Sfintilor, 1 aprilie).

Dumnezeu, care i-a chemat la linistire si pustnicie pe alesii Sai, adica pe aceia pe care mai inainte i-a vazut inzestrati pentru linistire si pustnicie, le-a pus inainte asemenea mijloace pentru aceste fel de vietuire, cum omul nu poate avea prin sine insusi. Chiar in acele vremi in care monahismul inflorea, in care multi erau indrumatorii purtatori de Duh, putini erau recunoscuti ca fiind inzestrati pentru linistire si mai cu seama pentru pustnicie. "Ascultarea adevarata, facuta cu intelegere", spune Sfantul Ioan Scararul, "pot sa o strabata nu multi si anume aceia care au dobandit mangaierea Dumnezeiasca, ce ii imbarbateaza in nevointe si ii ajuta in lupte" (Cuvantul 4, cap.l20). "Linistirea pierde pe cei neincercati" (Cuvantul 27, cap.5). Zavoratii si pustnicii au cazut adesea in cele mai mari nenorociri sufletesti: si au cazut in nenorociri aceia dintre ei care s-au zavorat de voia lor, iar nu chemati de Dumnezeu.

In Prolog citim urmatoarea istorisire: in Palestina era o oarecare manastire asezata la poalele unei stanci mari si inalte, iar in stanca sa afla o pestera, deasupra manastirii. Monahii acelei manastiri povesteau: "Cu oarecare vreme mai inainte, cineva din obstea noastra a poftit sa vietuiasca in pestera care este in munte si i-a cerut aceasta egumenului. Egumenul avea darul dreptei socotinte. El a zis fratelui: "Fiul meu, cum vrei tu sa vietuiesti singur in pestera, de vreme ce n-ai biruit catusi de putin cugetele patimase trupesti si sufletesti ? Cel ce voieste sa se linisteasca trebuie sa fie sub calauzirea unui povatuitor, nu sa se carmuiasca singur pe sine. Tu, fara sa fi atins catusi de putin masura trebuitoare, ceri nemerniciei mele sa-ti ingadui ca sa traiesti singur in pestera; dar eu socot ca tu nu pricepi feluritele curse diavolesti. Mult mai bine este pentru tine sa slujesti parintilor ca sa primesti ajutor de la Dumnezeu pentru rugaciunile lor si impreuna cu ei sa slavesti si sa lauzi, la ceasurile randuite, pe Stapanul tuturor, decat sa te lupti de unul singur cu cugetele necuvioase si viclene.

Nu ai auzit tu, oare, ce spune Parintele Ioan, Glasuitorul de cele Dumnezeiesti, scriitorul Scarii: "Vai celui ce vietuieste de unul singur: daca va cadea in desnadejde sau lenevie nu va fi cineva sa-1 ridice ! Iar "acolo unde sunt doi sau trei adunati in numele Meu, sunt si Eu in mijlocul lor", a zis Domnul. Astfel i-a vorbit egumenul, insa nu 1-a putut desprinde pe calugar de gandurile cele pierzatoare de suflet. Vazand nebiruita dorinta a fratelui si cererile sale staruitoare, egumenul i-a ingaduit, in cele din urma, sa locuiasca in pestera. La ceasurile randuite pentru hrana, aceasta ii era adusa la pestera de catre cineva din obste, iar zavoratul avea un cos atarnat de o franghie, pe care il lasa in jos ca sa primeasca mancarea. Dupa ce a petrecut el in pestera oarecare vreme, diavolul, care se lupta pururea cu cei ce voiesc a trai in chip placut lui Dumnezeu, a inceput sa-1 tulbure ziua si noaptea prin cugete viclene; iar dupa cateva zile, luand chip de inger de lumina, i s-a aratat si i-a spus: "Sa-ti fie spre stiinta, ca pentru curatia si pentru petrecerea ta cea cu bun obicei, Domnul m-a trimis sa slujesc tie". Monahul a raspuns: "Ce lucru bun am facut eu, ca sa-mi slujeasca mie ingerii ?" Diavolul a intors cuvant: "Toate faptele pe care le-ai facut sunt mari si inalte. Ai parasit frumusetile lumii si te-ai facut monah, te ostenesti in posturi, rugaciuni si privegheri; si apoi, parasind manastirea, te-ai salasuit aici: cum oare sa nu slujeasca ingerii sfintiei tale ?" Prin aceste vorbe, sarpele pierzator de suflete 1-a adus in ingamfare, in trufie si a inceput sa i se arate mereu.

Odata, a venit la monah un om care fusese pradat de hoti. Demonul necurat, care, amagindu-1, i se arata in chip de inger, i-a spus: "Acest om a fost pradat de hoti; lucrurile furate se afla in cutare loc: spune-i sa mearga acolo si sa-si ia ce este al lui". Omul, venind la pestera, s-a inchinat, iar monahul i-a glasuit de sus: "Bine ai facut, frate, ca ai venit ! Eu stiu: te-a ajuns necazul, fiindca la tine au venit hotii, au furat asta si cealalta. Nu te intrista ! Si au pus cele furate in cutare loc: mergi acolo si le vei afla pe toate, si roaga-te pentru mine ! ". Omul s-a minunat, a facut precum i s-a spus si a aflat cele furate. El 1-a proslavit pe monah in tot tinutul acela, spunand ca monahul care traieste in pestera este prooroc. La monah au inceput sa curga o multime de oameni; ascultandu-l, ei se minunau de invatatura pe care le-o dadea sub insuflarea diavolului. El prezicea, si prezicerile lui se implineau. Nefericitul a petrecut nu putina vreme in aceasta amagire. In a doua zi a celei de-a doua saptamani dupa Inaltarea Domnului nostru Iisus Hristos, spurcatul demon s-a aratat monahului si i-a zis:

"Afla parinte, ca pentru vietuirea ta cea neprihanita si intocmai cu a ingerilor, vor veni alti ingeri si te vor inalta, in trup fiind, la cer: acolo te vei indulci, dimpreuna cu toti ingerii, de privelistea negraitei frumuseti a Domnului". Spunand acestea, demonul s-a facut nevazut. Insa Iubitorul de oameni si Multmilostivul Dumnezeu, Care nu vrea pierzarea omului, a insuflat in inima monahului ca sa vesteasca despre cele intamplate egumenului. Atunci cand a venit fratele care aducea de obicei hrana zavoratului, acesta, ivindu-se din pestera, i-a zis: "Frate ! Mergi de spune egumenului sa vina incoace". Fratele a dus vorba egumenului. Egumenul s-a grabit sa vina: a urcat pe o scara pana in pestera, la zavorat, si i-a zis: "Din ce pricina, fiul meu, mi-ai poruncit sa vin incoace ?" Acesta a raspuns: "Ce-ti voi rasplati tie, parinte sfinte, pentru toate cate ai facut pentru nevrednicia mea !". Egumenul a zis: "Ce bine ti-am facut eu tie ?" Monahul zise: "Cu adevarat, parinte, prin mijlocirea ta eu m-am invrednicit de multe si mari bunatati. Tu m-ai imbracat in chipul cel ingeresc; prin mijlocirea ta vad ingeri si ma invrednicesc de impreunavorbirea cu ei; prin mijlocirea ta am primit darul stravederii si al proorociei !". Egumenul, auzind acestea, s-a minunat si a spus: "Nefericitule ! Oare tu vezi ingeri ? Oare tu te-ai invrednicit de darul stravederii ? Vai tie, nefericitule ! Oare nu ti-am spus eu tie: nu te du in pestera, ca sa nu te amageasca demonii". Spunand egumenul acestea, fratele i-a intors cuvarit astfel: "Nu spune aceasta, cinstite parinte ! Pentru sfintele tale rugaciuni vad eu ingeri: maine chiar voi fi inaltat de ei la cer, cu trupul meu. Sa stie sfintia ta, ca vreau sa cer de la Domnul Dumnezeul nostru ca sa te ia si pe tine ingerii, ca sa fii si tu cu mine in slava cereasca". Auzind acestea, egumenul i-a spus cu glas amenintator: "Esti amagit de demon, nefericitule ! Totusi, daca am venit incoace, nu voi pleca de aici: am sa raman aici ca sa vad ce se va intampla cu tine. Pe demonii cei spurcati, pe care tu ii numesti ingeri, eu nu ii vad; ci tu, atunci cand ii vei vedea ca au venit, sa-mi spui". Egumenul a poruncit sa fie trasa scara si a ramas in pestera cu cel inselat, petrecand in post si neincetata cantare de psalmi. Atunci cand a venit ceasul in care cel inselat nadajduia sa se inalte la ceruri, acesta i-a vazut pe demoni venind si a zis: "Au venit, parinte". Atunci egumenul 1-a imbratisat si a strigat: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, ajuta robului Tau celui inselat si nu ingadui necuratilor demoni sa puna stapanire pe el". Pe cand egumenul spunea acestea, dracii 1-au inhatat pe cel inselat si au inceput sa-1 traga, silindu-se sa-1 smulga din imbratisarea egumenului. Egumenul i-a certat pe draci. Acestia, smulgand mantia de pe cel inselat, au pierit. Mantia a fost vazuta inaltandu-se in vazduh la inaltime pana ce a pierit din vedere. Dupa scurgerea a deajuns de multa vreme, mantia s-a aratat iarasi zburand in jos si a cazut pe pamant. Atunci, batranul i-a zis celui inselat: "Nebunule si nefericitule ! Vezi ce au facut demonii cu mantia ta ? Asa hotarasera sa faca si cu tine. Hotarasera sa te inalte in vazduh, ca pe Simon magul,. · si sa-ti dea drumul jos, ca sa te sfarami si sa-ti dai nevoiasul tau suflet intr-un chip nenorocit." Egumenul i-a cherriat pe monahi, le-a poruncit sa aduca scara, 1-a scos pe inselat din pestera in manastire si 1-a randuit spre slujire la brutarie, la bucatarie si la alte ascultari manastiresti, ca sa se smereasca gandurile lui. In acest chip 1-a mantuit el pe fratele" (Prolog, 9 ianuarie).

In grea ispita au cazut din pricina intrarii prea de timpuriu in zavorare si compatriotii nostri, Preacuviosii Isachie (Patericul Lavrei Pecerska si Vietile Sfintilor, 14 februarie) si Nichita (Patericul Lavrei Pecerska si Vietile Sfintilor, 31 ianuarie) ai Lavrei Pecerska. Vrednic de luare aminte in viata Preacuviosului Isaachie, traitor in aceleasi vremuri cu Preacuviosii Antonie si Teodosie, este faptul ca el s-a zavorat de voia lui. El se nevoia trupeste cu mare asprime; nazuinta spre o nevointa inca si mai aspra i-a insuflat gandul de a se zavora intr-una din cele mai stramte pesteri ale manastirii Pecerska din Kiev. Se hranea cu prescura si bea numai apa, iar aceasta hrana saracacioasa o primea din doua in doua zile. Nevoindu-se trupeste cu atata asprime si neavand destula cercare in ce priveste nevointa si lupta duhovniceasca, era cu neputinta sa nu puna pret pe nevointa in sine. Indeobste, ispita cu care il bantuiesc demonii pe nevoitor se intemeiaza pe starea lui launtrica. "Daca omul insusi, spune Preacuviosul Macarie Egipteanul, "nu da pricina satanei sa-1 supuna inrauririi, satana, nu poate nicicum sa puna stapanire pe el cu de-a sila " (Cuvantul 4, cap. 2).

Demonii i s-au infatisat lui Isachie in chip de ingeri de lumina; unul dintre ei era mai stralucitor decat ceilalti; demonii 1-au numit pe acesta Hristos si au cerut nevoitorului sa se inchine lui. Prin inchinarea cuvenita numai lui Dumnezeu si pe care a dat-o, insa, diavolului, nevoitorul s-a supus demonilor, care 1-au muncit prin saltarea silita a trupului (dantuire) pana ce 1-au lasat pe jumatate mort. Preacuviosul Antonie, care-i slujea zavoratului, a venit la el cu hrana obisnuita; insa, vazand ca zavoratul nu scoate nici un cuvant si intelegand ca s-a intamplat cu el ceva aparte, a spart, cu ajutorul altor monahi, intrarea, care era inchisa cu totul, intrand in pestera lui Isaachie. L-au scos pe acesta afara ca pe un mort si 1-au pus inaintea pesterii; bagand, insa, de seama ca mai traieste inca, 1-au asezat in chilie pe pat. Preacuviosii Antonie si Teodosie il ingrijeau cu randul. Din pricina ispitei, Isaachie ramasese slabanogit cu mintea si cu trupul: nu putea sa stea in picioare, nici sa sada, nici sa se intoarca de pe o parte pe cealalta, fiind intins; vreme de doi ani a zacut nemiscat, mut si surd. In al treilea an a inceput sa vorbeasca si a cerut sa fie ridicat si pus in picioare. A inceput, apoi, sa umble ca un copil mic,

insa nu a aratat nici un fel de dorinta sau gand sa mearga la biserica; acolo 1-au dus abia-abia si numai cu sila; incetul cu incetul, a inceput sa stea in biserica lui Dumnezeu. Mai apoi, a inceput sa mearga si la trapeza, si s-a deprins putin cate putin, sa manance: in cei doi ani cat zacuse in nemiscare, nu pusese in gura nici paine, nici apa. In cele din urma, s-a liberat cu desavarsire de infricosata si uimitoarea pecete pe care o lasase asupra lui aratarea si lucrarea demonilor. Dar pana la sfarsitul vietii sale, Preacuviosul Isaachie a atins o inalta masura a sfinteniei.

Preacuviosul Nichita era mai tanar decat Preacuviosul Isaachie, insa a trait in aceleasi vremuri ca acesta. Manat de ravna, el a cerut egumenului sa-1 blagosloveasca la nevointa zavorarii. Egumenul - pe atunci era egumen Preacuviosul Nikon - 1-a oprit, spunandu-i: "Fiul meu ! Nu-ti este de folos tie, om tanar, sa petreci in nelucrare. Mai bine sa traiesti cu fratii: slujindu-le, nu te vei lipsi de plata ta. Insuti stii cum a fost inselat de diavol Isaachie, pe cand era zavorat: ar fi pierit, daca un har neobisnuit al lui Dumnezeu nu 1-ar fi mantuit, pentru rugaciunile Preacuviosilor Parintilor nostri, Antonie si Teodosie". Nichita a raspuns: "Eu nu ma voi lasa nicicum amagit de unele ca acestea, ci voiesc sa stau cu tarie impotriva mestesugirilor demonilor si sa-1 rog pe Iubitorul de oameni Dumnezeu ca sa ma invredniceasca de darul facerii de minuni ca pe Isaachie zavoratul, care savarseste pana acum multe minuni". Egumenul a zis iarasi: "Dorinta ta iti este mai presus de putere; ia seama, ca nu cumva, inaltandu-te, sa cazi. Eu iti poruncesc, dimpotriva, sa slujesti obstii, si vei primi cununa de la Dumnezeu pentru ascultarea ta". Nichita, atras de o puternica ravna catre viata de zavorat, nu a vrut nicicum sa ia aminte la spusele egumenului. El si-a implinit gandul: s-a inchis pe sine in zavorare, petrecand acolo si rugandu-se fara a iesi nicaieri. Dupa o anumita vreme, a auzit o data, la vremea rugaciunii, un glas care se ruga impreuna cu el si a simtit o buna mireasma neobisnuita. Amagindu-se, si-a spus in sinea sa: "Daca acesta n-ar fi fost inger, nu s-ar fi rugat impreuna cu mine si nu s-ar fi simtit buna mireasma a Sfantului Duh". Dupa aceea, Nichita a inceput sa se roage cu osardie, zicand: "Doamne, arata-Te mie in chip intelegator, ca sa te vad pe Tine". Atunci s-a facut catre el glas: "Esti tanar ! Nu ma voi arata tie, ca nu cumva, inaltandu-te, sa cazi". Zavoratul a raspuns cu lacrimi: "Doamne ! Nu voi cadea nicicum in inselare, caci egumenul m-a invatat sa nu iau aminte la inselarea draceasca, ci voi face tot ce-mi poruncesti". Atunci, sarpele pierzator de suflete, luand putere asupra lui, a zis: "Nu este cu putinta omului sa ma vada, aflandu-se in trup; ci, iata ! trimit pe ingerul meu, ca sa petreaca impreuna cu tine: implineste voia lui". Spunand acestea, a stat inaintea zavoratului un demon in chip de inger. Nichita a cazut la picioarele lui, inchinandu-se ca unui inger. Dracul a spus: "De acuma nu te mai ruga, ci apuca-te de citit carti: prin acestea, vei intra intr-o necontenita impreuna-vorbire cu Dumnezeu si vei primi puterea de a da cuvant folositor de suflet, celor ce vin la tine, iar eu il voi ruga neincetat pe Ziditorul tuturor pentru mantuirea ta". Zavoratul, increzandu-se in aceste vorbe, s-a amagit si mai mult: a incetat sa se mai roage, se indeletnicea cu cititul, il vedea pe demon rugandu-se neincetat si se bucura socotind ca un inger se roaga pentru el. Mai apoi, a inceput sa stea de vorba mult despre Scriptura cu cei ce veneau la el si sa propavaduiasca asemenea zavoratului din Palestina. Slava lui s-a raspandit printre oamenii lumesti si chiar la curtea marelui cneaz. De fapt, el nu proorocea, ci le spunea celor ce veneau la el, incunostiintat fiind de catre demonul ce vietuia cu el, unde erau puse lucrurile furate si cele ce se petreceau in locuri departate.*

----

* In timpurile noastre, se afla in Moscova, intr-un azil de nebuni, un asemenea prooroc, la care se strangea o multime de curiosi - Ivan Iakovlevici. Un oarecare monah a fost vizitat de niste moscoviti, care au inceput sa-I laude pe "proorocul" lor. Si spuneau ca s-au convins din proprie experienta de inainte-vederea lui, intrebandu-1 despre o ruda a lor, care se afla ca ocnas in Nercinsk. lvan Iakovlevici n-a dat raspuns vreme de un ceas. Atunci cand cei ce-1 intrebasera au inceput sa-1 zoreasca. el le-a zis: "Departe-i pana la Nercinsk ?" Ei au raspuns: "Mai mult de 6000 de verste". "Apoi degraba ajungi acolo ?`` - a intors cuvant "proorocul". Raspunsul lui a fost ca exilatului i se rosesera picioarele pana la sange. Dupa oarecare vreme, cei care intrebasera au primit de la ruda din Nercinsk o scrisoare in care acesta descria situatia sa grea si amintea si faptul ca picioarele ii fusesera roase de lanturi pana la sange". "Inchipuiti-va ce clarviziune la Ivan Iakovlevici !"- cu aceasta exclamatie si-au incheiat moscovitii povestirea. Monahul a raspuns: "Nu-i vorba aici de nici o clarviziune, ci de o le~atura batatoare la ochi cu duhurile cazute. Sfantului Duh nu-i trebuie vreun ragaz: El vesteste fara intarziere tainele, atat pamantesti cat si ceresti. Ivan Iakovlevici 1-a trimis pe demonul aflat pe langa el din Moscova in Nercinsk si care a adus o marturie desarta, materialnica, spre a indestula slava desarta a "proorocului" si curiozitatea oamenilor trupesti care il intrebasera. Sfantul Duh vesteste intotdeauna lucruri duhovnicesti, ca unul ce se tarase dupa caderea sa in patimi pacatoase si materializate !". Ca pilda a lucrarii si caracterului inaite-vederii sfinte, daruiteite de Dumnezeu, infatisam o intamlare vrednica de luare-aminte din istoria bisericeasca. Sfantul Atanasie cel Mare, arhiepiscopul Alexandriei, instiintandu-1 pe Ammonie despre fuga sa de imparatul Iulian Apostatul, vorbeste: «In vremea aceea i-am vazut pe marii barbati ai lui Dumnezeu - Teodor, intai-statatorul

manastirii Tabenisiotilor si Pammon, avva monahilor care traiau in imprejurimile Antinoei. Hotarand sa ma ascund la Teodor, m-am suit in barca lui, care era acoperita din toate partile; Pammon ne-a intovarasit dintr-un simtamant de cinstire. Vantul nu era prielnic, eu ma rugam intru stramtorarea inimii; monahii lui Teodor, iesind pe mal, au tras barca. "Avva Pammon, vazand intristarea mea, ma mangaia. Eu i-am raspuns: crede-ma ca nu are inima mea atata barbatie in vreme de pace cata are in vreme de prigoana: caci patimind pentru Hristos si intarit fiind prin harul Lui, nadajduiesc cu atat mai mult ca primesc de la EI mare mila, de as fi si ucis". Nici nu mi-am terminat cuvintele, ca Teodor s-a uitat la Avva Pammon si a zambit; Pammon s-a uitat la randul sau la el, zambind. Eu i-am zis: "De ce radeti de cuvintele mele, ma invinuiti oare de frica ?" Teodor, intorcandu-se catre Pammon, zice: "Spune Patriarhului pricina rasului nostru". Pammon a raspuns: "Tie ti se cuvine aceasta". Atunci, Teodor a spus: "In acest ceas, Iulian a fost ucis in Persia, dupa cum a prezis despre el Dumnezeu: ‚barbatul dispretuitor si asupritor si semet nimic nu va savarsi". (Avac. 4, 5). Se va scula imparat crestin, barbat ales, dar zilele lui vor fi scurte. De aceea, nu te afunda in Tebaida, nu te osteni, ci te intoarce, in taina, in intampinarea noului imparat: te vei vedea cu el in cale, te va primi cu multa bunavointa si te vei intoarce la Biserica ta, iar pe el il va lua degraba Dumnezeu din aceasta viala". Asa s-au si intamplat toate" (Sancti Athanasii, Opera omnia, tom. 2, pag. 979-982).

Astfel, 1-a instiintat pe marele cneaz Iviaslav, despre uciderea lui Goleb, cneazul de Novgorod, sfatuindu-1 a-1 trimite in Novgorod pe fiul sau, ca sa fie cneaz. Acest lucru a fost deajuns pentru mireni ca sa-1 tina de prooroc pe zavorat. Este vrednic de luareaminte faptul ca mirenii si chiar monahii lipsiti de dreapta socoteala duhovniceasca sunt aproape totdeauna atrasi de amagitori, fatarnici si oameni care se gasesc in inselare draceasca, recunoscandu-i de sfinti si harismatici. Nimeni nu se putea masura cu Nichita in cunoasterea Vechiului Testament; insa nu suferea Noul Testament si niciodata nu se folosea in cuvintele sale de Evanghelie si de Epistolele Apostolice, nici nu ingaduia cuiva dintre cei care-1 cercetau sa-i pomeneasca vreun rand din Noul Testament. Din pricina acestei orientari ciudate a invataturii lui, parintii manastirii Pecerska din Kiev au priceput ca este inselat de demon. Pe atunci, in manastire se aflau multi ~monahi sfinti, impodobiti cu daruri harice. Cu rugaciunile lor, ei 1-au gonit pe diavol de la Nichita; Nichita a incetat sa-1 mai vada. Parintii 1-au scos pe Nichita din zavorare si i-au cerut sa le spuna ceva din Vechiul Testament; dar el s-a jurat ca niciodata n-a citit acele carti, pe care mai inainte le stia pe dinafara. S-a aratat ca uitase sa si citeasca din pricina urmarilor inselarii dracesti, si abia 1-au deprins iar, cu mare osteneala, sa citeasca, Adus in sine prin rugaciunile Sfintilor Parinti, el si-a cunoscut si si-a marturisit pacatul, a plans pentru el cu lacrimi amare, a atins o masura inalta a sfinteniei si darul facerii de minuni prin vietuirea smerita in mijlocul obstei. In cele din urma, Sfantul Nichita a fost hirotonit episcop de Novgorod.

Experientele mai noi intaresc cele aratate cu limpezime de experientele vremurilor trecute. Inselarea - astfel se numeste, pe limba monahilor, amagirea de sine unita cu amagirea draceasca - este si acum o urmare statornica a retragerii mai inainte de vreme intr-o adanca insingurare ori a unei nevointe deosebite in singuratatea chiliei. Pe vrema cand scriitorul acestor sfaturi ascetice, tanar fiind, mergea prin anii 18241825, in lavra Aleksandru Nevski spre a se sfatui in legatura cu gandurile sale cu monahul Ioanichie, lumanararul lavrei, ucenicul staretilor Teodor si Leonid, la acest monah veneau pentru sfat duhovnicesc, multi mireni care duceau o viata ascetica (Monahul Ioanichie era ruda de sange cu staretul Teodor. Dupa sfarsitul acestuia, el nu a rupt legatura cu Leonid, si in cele din urma, pentru a vietui impreuna cu el, s-a mutat in sihastria Optinei). Venea la el si un soldat din regimentul Pavlovski, Pavel pe numele sau, intors de curand din schisma rascolnicilor, fost, mai inainte, invatator al acestora, om cu oarecare stiinta de carte. Fata lui Pavel stralucea de bucurie. El, insa, din pricina ravnei foarte puternice care se aprinsese in el, s-a aruncat la o nevointa trupeasca lipsita de masura si nepotrivita cu firea lui, avand multe lipsuri in vederile sale despre nevointa sufleteasca. Odata, Pavel statea noaptea la rugaciune. Deodata, in jurul icoanelor s-a ivit o lumina cu stralucire de soare, si in mijlocul acelei lumini - un porumbel alb, stralucitor. Din porumbel s-a facut auzit un glas: "Primeste-ma: eu sunt Sfantul Duh; am venit sa te fac lacas al meu". Pavel a incuviintat cu bucurie. Porumbelul a intrat in el prin gura, iar Pavel, istovit de post si priveghere, a simtit deodata in sine, lucrand cu putere, patima desfranarii: a parasit rugaciunea, a fugit la bordel. Patima lui nesatioasa era cu neputinta de ostoit. Toate bordelurile si toate prostituatele pe care si le putea ingadui devenisera pentru el a doua familie. In cele din urma, si-a venit in fire. Amagirea sa de catre aratarea draceasca si intinarea sa datorata urmarilor inselarii le-a descris intr-o scrisoare catre ieroschimonahul Leonid, care traia pe atunci in manastirea Aleksandru Svirsk.

In scrisoare strabatea inalta stare duhovniceasca de mai inainte a celui cazut. Sus-pomenitul tanar era pe atunci ucenic de chilie al ieroschimonahului Leonid (anii 1827-1828), si citea, cu binecuvantarea staretului,

scrisoarea lui Pavel. In primavara anului 1828, ieroschimonahul Leonid s-a mutat din manastirea Svirsk mai intai in pustia Ploscensk, iar apoi in Pustia Optinei. El a fost insotit de ucenicul sau de chilie, care a cercetat, cu acest prilej, cateva manastiri din eparhiile Kaluga si Orlov. Pe cand se afla in vestita pustie Bieloberejsk, era slavit pentru nevointele sale monahul rasofor Serapion, care vazuse un inger in timpul pravilei sale de chilie. Nu numai mirenii, ci si monahii - dat fiindca la noi in Rusia domneste nevointa trupeasca, iar in ce priveste pe cea sufleteasca aproape ca s-a pierdut si pomenirea ei - il proslaveau pe Serapion, socotindu-1 ca pilda de viata monahala. In anul 1829, Serapion s-a mutat, din pricina zdruncinarii sale sufletesti, in Pustia Optinei, spre a se calauzi dupa sfaturile ieroschimonahului Leonid.

In timpul uneia din sfatuirile sale cu staretul, i-a smuls acestuia o parte insemnata din barba. Serapion, caruia i se randuise a locui in schitul Pustiei Optina, din cinstire pentru slava sa de nevoitor, a venit o data, noaptea, la intai statatorul Schitului, Ieromonahul Antonie, vestindu-I ca Ioan Botezatorul i se aratase, poruncindu-i sa-i injunghie pe Antonie, pe ieroschimonahul Leonid, pe ieroschimonahul Gavriil si pe mosierul Jeliabovski, care era atunci oaspete al schitului. "Dar unde ti-e cutitul ?" 1-a intrebat istetul si neinfricatul Antonie. "N-am cutit", a raspuns inselatul. "Apoi ce-ai venit sa tai fara cutit ?" - i-a intors cuvantul Antonie si 1-a inchis in chilie pe cel inselat, pe care a trebuit~sa-1 trimita la casa de nebuni, unde s-a si sfarsit. Pare-se ca inainte de moarte, Serapion si-ar fi venit in fire si ar fi plecat cu nadejde de mantuire.

Trebuie sa bagam de seama, ca duhul cazut, voind sa puna stapanire pe nevoitorul lui Hristos, nu lucreaza ca unul ce are putere, ci cauta sa atraga invoirea omului la inselarea ce i se pune inainte, si, primind aceasta invoire, pune stapanire pe cel ce i-a dat-o. Sfantul David, zugravind bantuirea ingerului cazut asupra omului, arata adevarul intocmai, atunci cand spune: "Pandeste, ca sa apuce pe sarac, sa apuce pe sarac daca-I va trage pe el in latul lui" (Ps. 9, 30). "Sfantul Duh lucreaza cu de la Sine putere, ca un Dumnezeu; vine atunci cand omul care s-a smerit si s-a micsorat pe sine nu-i asteapta nicicum venirea. Deodata schimba mintea, schimba si inima. Prin lucrarea sa cuprinde intreaga vointa si toate puterile omului, care nu are putinta de a chibzui asupra lucrarii care se savarseste cu el.

Harul, atunci cand este in cineva, nu-i arata nimic din cele obisnuite sau dintr-ale Scripturi ci il invata in chip tainic care nu le-a vazut si nu ti le-a inchipuit niciodata. Atunci, mintea deprinde in chip ascuns tainele inalte si ascunse pe care, potrivit Dumnezeiescului Pavel, nu le poate vedea ochiul omenesc, nici mintea nu poate, de la sine, sa le atinga... Mintea omeneasca, prin sine insasi, fara a fi unita cu Domnul, chibzuieste dupa puterea ei. Iar atunci cand se uneste cu focul Dumnezeirii si cu Sfantul Duh, atunci este cu totul stapanit de Dumnezeiasca Lumina, se face cu totul lumina, se aprinde in flacara Atotsfantului Duh, se umple de intelegere Dumnezeiasca, si ii este cu neputinta, in flacara Dumnezeirii, sa cugete la ale sale sau la cele pe care le-ar voi". Astfel graia Preacuviosul Maxim Capsocalivitul, Precuviosului Grigorie Sinaitul. (Filoc. rom., vol. VII).

Dimpotriva, in timpul aratarilor dracesti totdeauna ii este lasata omului libertatea de a chibzui asupra aratarii, daca sa o primeasca sau nu. Aceasta reiese din incercarile demonului de a-i amagi pe sfintii lui Dumnezeu. O data, atunci cand Preacuviosul Pahomie cel Mare petrecea in insingurare, in afara de zarva manastirii, i s-a infatisat diavolul intru lumina mare, zicand: "Bucura-te, Pahomie. Eu sunt Hristos, si am venit la tine ca la un prieten al meu". Sfantul, chibzuind in sine, si-a spus: "Venirea lui Hristos la om este unita cu bucuria, in chip strain de frica. In acel ceas pier toate cugetarile omenesti: atunci, mintea toata, atinteste cu privirea pe Cel vazut. Ci eu, vazandu-1 pe acesta care mi se infatiseaza, ma umplu de tulburare si de teama. Acesta nu este Hristos, ci satana".

Chibzuind astfel, Preacuviosul i-a spus cu indraznire celui ce i se aratase: "Diavole ! Pleaca de la mine: blestemat sa fii tu, si vedenia ta si rautatea viclenelor tale ganduri". Diavolul a pierit fara intarziere, umpland chilia de putoare. (Vietile sfintilor, 15 mai).

Nu este cu putinta omului care se afla inca pe taramul cugetarii trupesti, care nu a primit o cugetare duhovniceasca asupra firii omenesti cazute, sa nu puna oarecare pret pe faptele sale si sa nu recunoasca in sine o oarecare vrednicie, oricate vorbe smerite ar rosti si oricat de smerit ar parea la aratare unul ca acesta. Adevarata smerenie nu sta in firea cugetarii trupesti, fiindu-i acesteia cu neputinta: smerenia tine de intelegerea duhovniceasca, Preacuviosul Marcu Ascetul spune: "Cei care nu se socotesc pe sine datornici catre orice porunca a lui Hristos, cinstesc trupeste legea lui Dumnezeu, neintelegand cele ce zic, nici cele pe care se intemeiaza: de aceea ei socotesc ca implinesc legea desavarsit prin fapte" (Cuvant despre legea duhovniceasca, cap.34).

Din cuvintele Preacuviosului Parinte se arata limpede ca cel care recunoaste in sine vreun lucru bun, se afla in stare de amagire de sine. Aceasta stare de amagire de sine slujeste ca temei pentru inselarea demonica: ingerul cazut isi afla adapost in intelegerea gresita, trufasa a crestinului, la care se adauga lesne si amagirea sa, iar prin amagire il supune pe om stapanirii sale, aruncandu-1 in asa- numita inselare demonica. Din experientele

aratate mai sus se vede ca nici unul din cei inselati nu s-a socotit pe sine nevrednic de vederea ingerilor, asadar a recunoscut in sine o oarecare vrednicie. Nici nu poate cugeta astfel despre sine omul trupesc si sufletesc. De aceea au si zis Sfintii Parinti indeobste despre toti nevoitorii lipsiti de deprindere indestulatoare cu lucrarea sufleteasca si neadumbriti de har, ca pe pe acestia linistirea ii pierde.

Pilduitoare este purtarea Preacuviosilor Varsanufie cel Mare si a tovarasului sau de nevointe Ioan Proorocul (care erau ei insisi zavorati in chinovia avvei Serid, pentru ca tot vorbim despre zavorati si linistire). Intreaga obste a acelei manastiri, sau cel putin, cea mai mare parte a obstii, se calauzea dupa povatuirile acestor mari bineplacuti ai lui Dumnezeu, plini din belsug de Duhul Cel Dumnezeiesc; se calauzea dupa povetele lor insusi egumenul Serid, pe care Varsanufie cel Mare il numea fiu. Serid, il slujea de altfel, pe sfantul Staret, care petrecea inchis cu desavarsire in chilie, primind la sine doar pe Serid si prin aceasta dand raspunsuri scrise celorlalti frati. Calugarii manastirii, calauziti de cuvintele ziditoare ale barbatilor insuflati de Dumnezeu, au aratat sporire duhovniceasca grabnica si imbelsugata. Unii dintre ei au devenit buni pentru viata in zavorare, la care au si fost chemati de Dumnezeu, Cel Care vazuse dinainte inzestarea lor. Astfel, Varsanufie cel Mare i-a prevestit lui Ioan de la Berseba ca lui i-a fost mai dinainte randuita de Dumnezeu linistirea, si pregatindu-1 pe acest monah prin vietuirea dupa poruncile evanghelice in mijlocul obstei calugaresti, in cuptorul ascultarii, la vremea potrivita, aratata de Dumnezeu, 1-a adus la zavorare. (Raspunsurile 1-54).

Din schimbul de scrisori dintre Marele Varsanufie si Ioan de la Berseba se poate vedea ca Ioan era inviforat de cugete patimase si dupa intrarea in zavorare. Alti monahi carora le-a fost ingaduita zavorarea erau si mai tulburati de patimi; dar zavorarea nu le-a fost oprita. Dimpotriva, Preacuviosului Avva Dorotei, care se deosebea atat prin intelepciunea lumeasca, precum si prin cea duhovniceasca, prin inzestrarea de a calauzi pe alti monahi si care aratase cu fapta acest dar duhovnicesc, staretii purtatori de Duh i-au oprit zavorarea, oricat ar fi dorit-o el. "Linistirea", i-au spus ei, "da omului pricina de cugetare semeata mai inainte ca el sa se fi dobandit pe sine, adica sa fie neprihanit. Doar atunci are loc adevarata linistire, cand omul a purtat deja crucea. Si astfel, daca vei patimi impreuna cu aproapele, vei primi ajutor; iar daca te vei tine deoaparte de impreuna-patimire, voind sa intri in cele ce sunt mai presus de masura ta, sa stii atunci ca vei pierde si ceea ce ai. Nu te abate nici inauntru, . nici in afara, ci tine mijlocul, pricepand care este voia Domnului, "ca zilele rele sunt" (Efes.S, 16.- Raspunsul 311).

Cuvintele mele au urmatorul inteles: nu te increde in linistire, si nu fi nepasator in indeletnicirile tale, pe care le ai de facut: iata calea de mijloc, care nu cunoaste primejdia caderii. In linistire trebuie sa ai smerenie, iar in indeletnicirile tale sa fii cu trezvie, si sa-ti infranezi cugetul tau. Toate acestea nu sunt ingradite de oarecare soroc de vreme. Oricine este dator sa rabde cu multumire cele ce vin fara putinta de ocolire asupra lui. **Cu cat se pogoara omul mai mult in smerenie, cu atata sporeste.** Ramanerea in chilia ta nu te face incercat, pentru ca tu esti in ea, ferit de necazuri; pare-se ca din lipsa luptei cu dracii, care pe cel zavorat in chilie il aduce intr-asemenea scarba si razboi, care sunt cu totul necunoscute monahului de chinovie (Vezi Vietile Preacuviosilor Antonie cel Mare, Onufrie cel Mare si ale altor pustnici si zavorati). Iar prin faptul ca lasi, inainte de vreme, toate indeletnicirile, vrajmasul iti gateste nu odihna, ci mai mult tulburari, ca sa te faca sa spui, in cele din urma: "Mai bine nu m-as fi nascut" (Raspunsurile 312,313).

Preacuviosul Dorotei, recunoscut ca sfant de catre Biserica soborniceasca, unul din cei mai alesi scriitori ascetici, a vietuit in chinovie, printre frati, iar dupa sfarsitul sfintilor povatuitori si-a intemeiat propria sa manastire si a fost intai-statator al ei. Sfantul Ioan Scararul atentioneaza ca cei inclinati spre cugetare semeata si alte patimi sufletesti nu trebuie nicicum sa-si aleaga viata in pustnicie, ci sa petreaca in mijlocul obstii si sa se mantuiasca prin lucrarea poruncilor (Cuvantul 8, cap. 10, 18, 21, 25 - Cuvantul 27, cap. 13, 36): caci orice fel de vietuire, fie in pustie, fie in chinovie, atunci cand este potrivit, atunci cand este potrivit cu voia lui Dumnezeu, si are ca tel a placea lui Dumnezeu, este preafericit (88 de capete ale Preacuviosului Simeon Noul Teolog). Din zavorarea de mai inainte de vreme odrasleste inselarea draceasca, nu numai cea care bate la ochi, ci si cea care este nevazuta la aratare: a cugetului, a sufletului, fara de asemanare mai primejdioasa decat cea dintai, ca una care se tamaduieste foarte anevoie, iar adesea nici nu cunoaste tarriaduire. Acest rod al inselarii, care se intemeiaza pe cugetarea semeata, este numit de catre Sfintii Parinti "parere" (Ale Sfantului Grigorie Sinaitul, capetele 128,131,132), atunci cand nevoitorul primeste pareri mincinoase despre lucrurile duhovnicesti si despre sine, socotindu-le adevarate. Parerilor si vedeniilor mincinoase le urmeaza intotdeauna, potrivit legaturii firesti de simtire si de lucrare dintre minte si inima, simtiri amagitoare, desfatatoare ale inimii: ele nu sunt altceva decat lucrarea unei patimi subtiri a dulcetii si slavei desarte. Cei molipsiti de catre aceasta inselare se fac propavaduitori ai unei invataturi ascetice mincinoase, cateodata si ereziarhi, spre vesnica pieire a lor si a celor apropiati lor. Sfantul Isaac Sirul pomeneste, in cel deal 55-lea Cuvant, ca un oarecare Malpas a dus in pustnicie o viata foarte aspra de nevoitor, cu telul de a atinge o inalta stare duhovniceasca, si a cazut in trufie si

inselare demonica vadita, facandu-se intemeietor si capetenie a sectei evhaitilor.

Ca pilda de carte ascetica scrisa in acea stare de inselare numita "parere" putem da lucrarea lui Toma de Kempis, numita "Urmarea lui Hristos". Ea rasufla o patima subtire a dulcetii si o cugetare semeata, care naste in oamenii orbiti si plini pe deasupra peste masura de patimi, o desfatare pe care ei o socot gustare a harului Dumnezeiesc. Nefericitii si intunecatii ! Ei nu pricep, ca adulmecand damful subtire al patimilor care traiesc in ei, se indulcesc de el, socotindu-1 in orbirea lor, mireasma a harului ! Ei nu inteleg ca de desfatarea duhovniceasca sunt in stare doar sfintii, ca inaintea desfatarii duhovnicesti trebuie sa mearga pocainta si curatirea de patimi, ca desfatarea duhovniceasca nu sta in puterea pacatosului, ca el trebuie sa se cunoasca pe sine ca fiind nevrednic de desfatare, sa o alunge, daca aceasta va incepe sa-i dea tarcoale, sa o alunge ca pe un lucru nepotrivit cu el, ca pe o vadita si pierzatoare amagire de sine, ca pe o miscare subtire a slavei desarte, a cugetarii semete si a patimii dulcetii. IIn pustnicie, au ajuns, asemenea lui Malpas, la cea mai vartoasa inselare demonica Francisc de Assisi, Ignatiu de Loyola si alii nevoitori ai latinilor (Dupa caderea Bisericii de Apus de la cea din Rasarit), recunoscuti de ei ca sfinti. "Atunci cand Francisc a fost rapit la cer" spune scriitorul Vietii acestuia, "Dumnezeu Tatal, vazandu-l, S-a intrebat, fiind pentru o clipa in nedumerire: cui sa dea intaietate, Fiului Sau Celui dupa fire, sau fiului dupa har - Francisc". Ce poate fi mai cumplit, mai had decat aceasta hula, ce poate fi mai intristator decat aceasta amagire !

In vremea de astazi, in patria noastra, putem spune cu hotarare ca viata anahoretica intr-o pustie nelocuita este cu neputinta, iar zavorarea - foarte anevoioasa, fiind mai primejdioasa si mai nepotrivita ca oricand. In acest fapt trebuie sa vedem voia lui Dumnezeu si sa ne supunem ei. Daca vrei sa fii un isihast placut lui Dumnezeu, iubeste tacerea si deprinde-te cu ea cu toata osardia care-ti sta in putinta. Nu-ti ingadui sa vorbesti in desert nici in biserica nici la trapeza, nici la chilie; nu-ti ingadui sa iesi din manastire decat la mare nevoie si pentru cat mai putina vreme; nu-ti ingadui a lega cunostinte, mai cu seama apropiate,nici in afara, nici inlauntrul manastirii; nu-ti ingadui o purtare sloboda si destinderi vatamatoare; poarta-te ca un strain si calator, atat in manastire cat si in viata pamanteasca indeobste - si te vei face isihast, pustnic, anahoret, prin dumnezeiasca dragoste.

Iar daca Dumnezeu te va vedea inzestrat pentru pustie sau pentru zavorare, atunci El Insusi, cu negraitele Sale judecati, iti va orandui viata de pustnicie si linistire, precum i-a oranduit-o Fericitului Serafim de Sarov, sau iti va orandui zavorare, .precum a oranduit-o Fericitului Gheorghe, zavoratul din manastirea Zadonsk*.

* La data scrierii acestei carti Sfantul Serafim, nu de multa vreme trecut la cele vesnice, nu era canonizat inca de Biserica pravoslavnica rusa, de aceea este numit doar "Fericit" de Sfantul Ignatie.

Despre inselare
Partea a II-a

Ucenicul: Insira-mi felurile amagirii dracesti care se nasc din indeletnicirea nepotrivita cu rugaciunea in chip necuvenit.

Staretul: Toate felurile de inselare demonica la care se supune cel ce se nevoieste in rugaciune apar ca urmare a faptului ca la temelia rugaciunii nu este pusa pocainta, ca pocainta nu s-a facut izvorul, sufletul, scopul rugaciunii. "Daca cineva", spune Preacuviosul Grigore Sinaitul, "in increderea in sine intemeiata pe parerea de sine," (In original se spune: "daca viseaza cineva sa ajunga prin parere la cele inalte". Am intrebuintat aici o expresie lamuritoare, ca sa arat mai limpede intelesul cuvantului parere), viseaza sa ajunga la stari inalte de rugaciune si a dobandit ravna nu adevarata, ci sataniceasca: pe acela, diavolul il prinde repede in laturile sale, ca pe un slujitor al sau". Oricine se sileste sa intre la nunta Fiului lui Dumnezeu nu in vesminte curate si luminate, puse in randuiala prin pocainta, ci de-a dreptul in zdrentele sale, in starea omului vechi, de pacatosenie si amagire de sine este aruncat in intunericul dinafara: in inselarea draceasca. "Te sfatuiesc", spunea Mantuitorul celui chemat la preotia cea de taina, "sa cumperi de la Mine aur lamurit in foc, ca sa te imbogatesti, si vesminte albe, ca sa te imbraci si sa nu se dea pe fata rusinea goliciunii tale, si unge cu alifia lacrimilor "ochii tai" cei simtiti si ochii "mintii" ca sa vezi. Eu pe cati ii iubesc, ii mustru si ii pedepsesc: sarguieste, dar, si te pocaieste" (Apoc. 3, 18-19). **Pocainta si toate cele ce o alcatuiesc, cum ar fi: strapungerea sau indurerarea duhului, plansul inimii, lacrimile, osandirea de sine, pomenirea si simtirea din vreme a mortii, a judecatii**

lui Dumnezeu si a muncilor celor vesnice, simtirea ca Dumnezeu este de fata, frica de Dumnezeu - toate acestea sunt daruri Dumnezeiesti, daruri fe mare pret, daruri care sunt inceputul si temelia oricarei sporiri chezasia darurilor mai inalte si vesnice. Fara a le fi primit pe acestea mai inainte, nu este cu putinta sa ni se incredinteze darurile cele din urma. “Oricat de inalte ar fi nevointele noastre", a spus Sfantul Ioan Scararul, "daca nu am dobandit inima indurerata, atunci nevointele noastre sunt si mincinoase si desarte" (Scara Cuvantul al 7-lea). Pocainta, duhul infrant, plansul, sunt semne care dau marturie despre nevointa cu buna cuviinta in rugaciune; lipsa lor este un semn al abaterii spre o directie gresita, semn al amagirii sau al sterpiciunii. Una sau cealalta, adica inselarea sau sterpiciunea (lipsa de roade), alcatuiesc o urmare cu neputinta de ocolit a indeletnicirii cu rugaciunea intr-un chip nepotrivit, iar indeletnicirea cu rugaciunea in chip nepotrivit este nedespartita de amagirea de sine.

Cel mai primejdios dintre felurile de rugaciune nepotrivita este atunci cand cel care se roaga alcatuieste prin puterea inchipuirii sale nazariri sau himere, luandu-le, la aratare din Sfanta Scriptura, iar de fapt - din propria lui stare, din caderea sa, din pacatosenia sa; prin aceste inchipuiri isi maguleste parerea de sine, slava desarta, cugetarea semeata, trufia, se amageste pe sine insusi. Se poate vedea lesne ca toate alcatuirile inchipuirii firii noastre cazute, schimonosite de cadere, nu sunt adevarate - ele sunt nascocire si minciuna, atat de iubite, atat de in firea ingerului cazut. Visatorul, odata cu primul pas facut pe calea rugaciunii, iese din taramul adevarului, paseste pe taramul minciunii, pe taramul satanei, se supune de bunavoie inrauririi satanei. Sfantul Simeon, Noul Teolog, zugraveste astfel rugaciunea visatorului si roadele ei: "El ridica spre cer mainile, ochii si mintea, isi inchipuie in mintea sa" - asemenea lui Klopstock si lui Milton - "sfaturile Dumnezeiesti, bunatatile cele ceresti, cinurile sfintilor ingeri, locasurile ingerilor; pe scurt, aduna in inchipuirea sa toate cele auzite din Dumnezeiasca Scriptura, le cerceteaza in vremea rugaciunii, cauta la cer; prin toate acestea isi starneste sufletul sau catre Dumnezeiasca dorire si dragoste; cateodata varsa lacrimi si plange. In acest chip, inima lui se trufeste incetul cu incetul, fara a pricepe el aceasta cu inima; i se pare ca cele savarsite de el sunt rodul harului Dumnezeiesc spre mangaierea lui, si roaga pe Dumnzeu ca sa-l invredniceasca a petrece pururea in aceasta stare. Acesta este semnul inselarii. Un asemenea om de s-ar si linisti cu linistire desavarsita, nu poate sa scape de nebunie si sminteala. Iar daca totusi nu se intampla cu el aceasta, oricum nu va ajunge niciodata la cinul duhovnicesc al priceperii si virtutii sau despatimirii. Intr-acest chip, s-au inselat cei care au vazut lumina si stralucire cu ochii acestia trupesti, au mirosit buna-mireasma cu mirosul lor, au auzit glasuri cu urechile lor. Unii din ei s-au indracit, stramutandu-se, cu mintea vatamata, dintr-un loc intr-altul; altii au primit un demon in chip de inger luminos, s-au inselat si au trait neindreptati pana la sfarsit, fara a primi sfat de la nici unul dintre frati; altii, indemnati fiind de diavol, si-au pus capat zilelor; unii s-au aruncat in prapastie; altii s-au spanzurat. Si cine poate a socoti feluritele amagiri ale diavolului, cu care amageste el, si care sunt cu neputinta de asternut in cuvinte ? Totusi, din cele spuse de noi, orice om cu capul pe umeri poate sa afle vatamarea care ia nastere din acest fel de rugaciune. Iar daca vreunul din cei care il intrebuinteaza nu va patirni nici una din nenorocirile aratate mai sus, din pricina ca traieste in obste - caci in aceste nenorociri cad mai mult pustnicii, care traiesc in singuratate - insa unul ca acesta isi va petrece intreaga viata fara sa izbandeasca nimic" (Despre primul chip al luarii aminte si rugaciunii, Filocalia vol.1).

Toti Sfintii Parinti care au descris nevointa rugaciunii mintii ne opresc nu numai a alcatui de la sine inchipuiri, ci si a ne pleca, prin voia si incuviintarea noastra, spre inchipuirile si nalucirile care ni se pot infatisa pe neasteptate, fara a atarna de voia noastra. Si aceasta se intampla in timpul nevointei la rugaciune, mai cu seama in linistire. "Nu primi nicicum", spune Preacuviosul Grigorie Sinaitul, "daca vei vedea ceva cu ochii cei simtiti ori cu mintea, in afara sau inlauntrul tau, de-ar fi chipul lui Hristos, sau chip de inger, sau al vreunui sfant, sau daca ti se va arata lumina... Fii cu luare- aminte si paza ! Nu-ti ingadui a te increde in ceva, nu arata invoire cu gandul si cu glasul la nimic, nu te increde in graba vreunei aratari, de ar fi ea adevarata si buna; fii rece catre ea si instrainat pazind statornic mintea ta lipsita de inchipuiri, fara a alcatui in sine vreun chip si fara a fi intiparita de nici un chip. Cel ce a vazut oarece cu mintea sau cu simturile, de-ar fi vedenia si de la Dumnezeu, si o primeste cu grabire, lesne cade in inselare - cel putin, isi descopera inclinarea spre inselare, primind vedenia cu graba si usuratate. Noul incepator trebuie sa-si intoarca toata luarea-aminte spre singura lucrarea inimii si doar pe aceasta s-o recunoasca neamagitoare - iar altceva nimic sa nu primeasca pana ce nu va fi intrat in despatimire. Dumnezeu nu se manie pe cel ce se teme de inselare si vegheaza asupra sa cu cea mai mare luare- aminte, chiar daca acesta nu va primi ceva trimis de Dumnezeu, necercetind aceea cu toata osardia; dimpotriva, Dumnezeu il va lauda pe unul ca acesta pentru buna sa intelegere" (Despre primul chip al luarii-aminte si rugaciunii).

Sfantul Amfilohie, care era intrat in calugarie din tinerete, s-a invrednicit la varsta barbatiei si a batranetii sa duca viata sihastreasca in pustie. Inchizandu-se intr-o pestera, el se indeletnicea cu linistirea, si a

atins o mare sporire. Atunci cand s-au implinit patruzeci de ani de cand ducea viata pustniceasca, i s-a aratat noaptea un inger si i-a zis: "Amilohie ! mergi in oras si paste oile cele duhovnicesti". Amfilohie petrecea luand-aminte la sine si n-a bagat deloc in seama porunca ingerului. In noaptea urmatoare ingerul s-a aratat din nou, innoind porunca si adaugand ca el vine de la Dumnezeu. Si iarasi Amfilohie nu a aratat supunere ingerului, temandu-se ca nu cumva sa fie amagit si aducandu-si aminte de vorbele Apostolului, ca si satana ia chip de inger de lumina (2.Cor. 11,14). In ce-a de-a treia noapte, ingerul s-a aratat din nou si incredintandu-1 pe Amfilohie asupra sa printr-o slavoslovie a Dumnezeirii pe care duhurile cele lepadate nu o pot suferi, 1-a luat pe batran de mana, 1-a scos din chilie si 1-a dus intr-o biserica ce se gasea in apropiere. Usile bisericii s-au deschis singure. Biserica s-a umplut de lumina cereasca; in ea se aflau multime de barbati sfinti in vesminte albe, cu fetele stralucind ca soarele. Acestia 1-au hirotonit pe Amfilohie episcop al orasului Iconium (Vietile Sfintilor, 23 noiembrie). Purtandu-se intocmai pe dos, Preacuviosii Isaachie si Nichita ai Lavrei Pecersl:a, noi si necercati in viata pustniceasca, au suferit cumplita nenorocire, increzandu-se cu nechibzuinta in vedeniile ce li se aratasera. Celui dintai i s-a aratat o multime de demoni intru stralucire: unul dintre demoni a luat chipul lui Hristos, iar ceilalti chip de sfinti ingeri. Pe cel de-al doilea 1-a amagit demonul mai intai prin buna- mireasma si glas, pasamite Dumnezeiesc, iar apoi a statut inaintea ochilor lui in chip de inger (Patericul Lavrei Pecerska). Monahii incercati in viata calugareasca, monahii cu adevarat sfinti se tem de inselare si nu au incredere in sine cu mult mai mult decat incepatorii, si mai cu seama decat aceia care sunt cuprinsi de infierbantare catre nevointa. Cu dragoste fierbinte, Preacuviosul Grigorie Sinaitul il preintampina asupra inselarii pe isihastul pentru care a fost scrisa cartea lui. "Voiesc sa ai intru cunostinta cele despre inselare; voiesc aceasta cu scopul de a te putea pazi pe tine insuti de inselare, ca prin cuvantul neluminat de smerenia cuviincioasa, nu cumva sa-ti pricinuiesti o mare vatamare, nu cumva sa-ti pierzi sufletul tau. Libera voie a omului inclina lesne spre partasia cu potrivnicii nostri, si mai cu seama voia celor neincercati, fragezi in nevointa, ca a unora ce sunt inca stapaniti de demoni" (Patericul Lavrei Pecerska). Cat de adevarat este cuvantul ! Se pleaca, se lasa trasa libera noastra voie spre inselare: pentru ca orice inselare linguseste parerea noastra de sine, slava desarta, trufia noastra. "Demonii se afla in apropierea incepatorilor si a celor aflati in randuiala de sine (idioritmici), pe care ii inconjura, intinzandu-si laturile cugetelor si inchipuirilor vatamatoare, pregatind prapastii spre cadere. Cetatea incepatorilor - intreaga fiinta a fiecaruia dintre ei - se afla inca sub stapanirea balaurilor...

Nu te lasa, din usuratate, in seama celor ce ti se infatiseaza, ci sa petreci intru buna intemeiere, pastrand cele bune cu multa chibzuinta, si lepadand cele viclene... Sa-ti fie stiut ca lucrarile harului sunt lamurite, demonul nu le poate invata: nu poate invata nici blandetea, nici seninatatea, nici smerenia, nici ura fata de lume; el nu imblanzeste patimile si iubirea de desfatare, asa cum o face harul. Lucrarile acestuia sunt: ingamfarea, cugetarea semeata, incredere in sine; intr-un cuvant, toate chipurile rautatii. Dupa lucrarea ei poti sa cunosti lumina care rasare in sufletul tau - daca este Dumnezeiasca sau de la satana" . Se cuvine a sti ca aceasta deosebire este la masura monahilor sporiti si nicidecum a incepatorilor. Desi 'Preacuviosul Sinait vorbeste cu un incepator - insa cu un incepator in ale linistirii, dar care dupa anii petrecuti in manastire si dupa varsta trupeasca era batran, dupa cum se poate vedea din carte.

Ucenicul: Nu ti s-a intamplat vreodata sa vezi pe cineva venit in stare de inselare draceasca din pricina zburdarii inchipuirii in vremea rugaciunii ?

Staretul: Ba mi s-a intamplat. Un oarecare functionar care traia in Petrersburg, se nevoia cu asprime la rugaciune, fapt pentru care a ajuns intr-o stare neobisnuita. Despre nevointa lui si urmarile sale el i-a facut cunoscut protoiereului bisericii cu hramul Acoperamantul Macii Domnului, care este in Kolomno. Protoiereul, vizitand o oarecare manastire din eparhia Sankt-Petersburg, 1-a rugat pe unul din monahii acelei manastiri sa stea de vorba cu functionarul. "Starea ciudata in care a ajuns functionarul din pricina nevointei", a spus cu mult bun-simt protoiereul, "ar putea fi lamurita mai lesne de niste traitori in manastire, ca unii ce sunt mai deprinsi cu amanuntele si intamplarile neprevazute ale nevointei ascetice". Monahul s-a invoit. Dupa oarecare vreme, functionarul a venit in manastire. La convorbirea dintre el si monah am fost si eu de fata. Functionarul a inceput indata sa povesteasca despre vedeniile sale - ca vede mereu la rugaciune lumina venind din icoane, simte buna-mireasma, iar in gura o dulceata neobisnuita si asa mai departe. Monahul, ascultand aceasta istorisire, 1-a intrebat pe functionar: "Nu v-a trecut prin gand sa va puneti capat zilelor ?". "Cum sa nu !" a raspuns functionarul: "m-am aruncat, deja, odata in Fontanka(afluent al raului Neva), dar m-au scos". S-a aratat ca functionarul intrebuinta acel fel de rugaciune, descris de Sfantul Simeon, care aprinde inchipuirea si sangele, omul capatand, intre timp, o putere nemaipomenita de postire aspra si priveghere. La starea de amagire de sine pe care omul si-o alege de buna-voie, diavolul si-a adaugat lucrarea sa, inrudita cu aceasta stare, iar amagirea de

sine omeneasca a trecut in vadita inselare diavoleasca. Functionarul vedea lumina cu ochii cei trupesti: buna-mireasma si dulceata pe care le simtea atarnau de simturile trupesti. Dimpotriva, vedeniile sfintilor si starile lor cele mai presus de fire sunt pe de-a-ntregul duhovnicesti (Sfantul Isaac Sirul, Cuvantul 55): nevoitorul devine in stare sa le primeasca abia dupa deschiderea ochilor sufletului sau de catre harul Dumnezeiesc, inviind deopotriva si celelalte simturi ale sufletului, care pana atunci petreceau in nelucrare (Preacuviosul Simeon, Noul Teolog, Cuvantul despre credinta); la vedenia daruita de har iau parte si simturile cele trupesti ale sfintilor, dar numai atunci cand trupul trece din starea patimasa, in cea despatimita. Moriahul a inceput sa-1 induplece pe functionar sa paraseasca felul de rugaciune intrebuintat de el, lamurindu-i cat de gresit este acest fel de rugaciune si cat de gresita este starea la care se ajunge prin el. Functionarul s-a impotrivit sfatului cu incapatanare. "Cum sa ma lepad de un har vadit !" - a raspuns el impotriva.

Luand aminte la purtarea functionarului, am simtit fata de el o negraita mila, si deopotriva mi s-a parut oarecum caraghios. De pilda, i-a pus monahului urmatoarea intrebare: "Atunci cand din imbelsugarea dulcetii mi se umple gura de scuipat, acesta incepe sa curga pe podea: e pacat, oare ?" Intocmai: cei care se afla in inselare draceasca starnesc mila, ca unii care nu se mai stapanesc pe sine si se afla, cu mintea si inima, in robia celui viclean, a duhului celui lepadat. Ei alcatuiesc, totodata, si o priveliste caraghioasa: spre batjocura sunt dati de catre duhul cel viclean care-i stapaneste, care i-a adus in starea de injosire, amagindu-i prin slava desarta si semeata cugetare. Cei inselati nu pricep nici robia in care se afla, nici ciudatenia purtarii lor, oricat de batatoare la ochi ar fi aceasta robie, aceasta ciudatenie a purtarii. Iarna lui 1828 spre 1829 am petrecut-o in Pustia Ploscensk (Eparhia Orlov).

In vremea aceea, traia acolo un batran aflat in inselare. Acesta si-a retezat mana, presupunand ca implineste prin aceasta porunca evanghelica si povestea oricui avea placerea sa-1 asculte ca mana retezata s-a facut sfinte moaste, fiind pastrata si cinstita cu evlavie in manastirea moscovita Simonov; ca el, batranul, aflandu-se la cinci sute de verste departare de Simonov, simte cand arhimandritul de acolo saruta mana dimpreuna cu obstea. Staretul era apucat de tremurici, totodata incepea sa suiere foarte tare: el socotea aceasta·ca o roada a rugaciunii; privitorilor, insa, li se parea o schimonoseala vrednica doar de mila ori de ras. Copiii orfani care traiau pe langa manastire, se amuzau pe seama batranului, maimutarindu-1 inaintea ochilor lui. Batranul se mania, se arunca ba asupra unuia, ba asupra altuia, ii tragea de par. Nimeni dintre monahii vrednici de cinstire ai manastirii nu a putut sa-1 incredinteze pe cel inselat ca se afla intr-o stare de amagire, in neorinduiala sufleteasca.

Dupa ce functionarul a plecat, 1-am intrebat pe monah: "De unde v-a trecut prin gand sa-1 intrebati pe functionar despre incercarea de a-si lua viata ?".Monahul a raspuns: "Asa cum in timpul plansului celui dupa Dumnezeu vin clipe de neobisnuita impacare a constiintei, lucru care alcatuieste mangaierea celor ce plang, si in timpul desfatarii celei mincinoase, aduse de inselarea draceasca, vin clipe in care inselarea isi leapada, cum ar veni, haina, si se lasa gustata asa cum este ea de fapt. Aceste clipe sunt cumplite ! Amaraciunea lor si deznadejdea pricinuita de aceasta amaraciune sunt de nesuferit. In aceasta stare in care il aduce inselarea i-ar fi mai usor celui inselat s-o recunoasca pe aceasta si sa ia masuri spre a se vindeca.

Vai ! Inceputul inselarii este trufia - iar roada ei, trufia cea peste masura. Cel inselat, socotindu-se vas al harului Dumnezeiesc, dispretuieste mantuitoarele preintampinari ale celor apropiati, precum a bagat de seama Sfantul Simeon. Intre timp, accesele de deznadejde devin din ce in ce mai puternice: in cele din urma, deznadejdea aduce la iesirea din minti si incununeaza prin sinucidere. La inceputul veacului nostru se nevoia in pustia Sofroniev (Eparhia Kursk) schimonahul Teodosie, care-si atrasese cinstirea obstii si a mirenilor prin viata sa aspra, inalta. O data, i s-a parut ca a fost rapit la rai. Dupa terminarea vedeniei, a mers la intai-statator, a povestit minunea in amanunt, si si-a facut cunoscuta parerea de rau pentru faptul ca s-a vazut in rai numai pe sine, iar din obste pe nimeni altcineva. Faptul nu a atras intai-statatorului luarea-aminte cuvenita: acesta, a strans obstea si cu duh infrant le-a povestit despre vedenia schimonahului si i-a indemnat a vietui mai cu ravna si intr-un chip mai placut lui Dumnezeu. Dupa trecerea a oarecare vreme, au inceput sa apara ciudatenii in purtarea schimonahului. Totul s-a sfarsit atunci cand 1-au gasit spanzurat in chilia sa".

Am avut si eu parte de urmatorea intamplare vrednica de luare-aminte. M-a cercetat, odata, un ieroschi-monah atonit, venit in Rusia pentru colecta. Ne-am asezat in chilia mea de oaspeti, si a inceput sa-mi zica: "Roaga-te pentru mine, parinte: dorm mult, mananc mult !". In vreme ce-mi spunea acestea, simteam dragostea care iesea din el, fapt pentru care i-am si raspuns: "Nu mananci mult si nu bei mult: oare nu este in tine ceva deosebit ?" si 1-am rugat sa intre in chilia dinlauntru. Mergand inaintea lui si deschizand usa chiliei dinlauntru, ma rugam in gandul meu lui Dumnezeu ca sa daruiasca folos sufletului meu flamand din partea acelui ieroschimonah atonit, daca el va fi fiind cu adevarat rob al lui Dumnezeu. Intocmai: bagasem de seama la el ceva deosebit. In chilia dinlauntru ne-am asezat iarasi ca sa stam de vorba, si am inceput sa-1 rog: "Fa

milostenie, invata-ma sa ma rog. Tu traiesti in cel dintai loc monahicesc de pe pamant, printre mii de monahi: intr-un asemenea loc si in mijlocul unei adunari atat de numeroase de monahi numaidecat trebuie sa se gaseasca mari rugatori, care cunosc lucrarea cea de taina a rugaciunii si ii calauzesc la ea si pe cei apropiati, dupa pilda lui Grigore Sinaitul si Grigore Palama, dupa pilda multor altor luminatori atoniti". Ieroschimonahul s-a invoit numaidecat sa-mi fie povatuitor - si o, groaza ! Cu cea mai mare infierbantare a inceput sa-mi arate metoda mai sus aratata de rugaciune extatica, intemeiata pe inchipuire. Ma uit la el - era intr-o infierbantare grozava ! Avea infierbantate si sangele si inchipuirea ! Era in multumire de sine, in extaz, in amagire de sine, in inselare ! Lasandu-1 sa se descarce, am inceput, putin cate putin, jucandu-mi in continuare rolul de povatuit, sa ii infatisez invatatura Sfintilor Parinti despre rugaciune, aratandu-i-o in Filocalie si cerandu-i sa mi-o lamureasca. Atonitul a cazut intr-o nedumerire desavarsita. Am vazut ca nu are cunostinta nicidecum despre invatatura Parintilor cu privire la rugaciune ! In continuarea discutiei noastre, i-am zis: "Uite ce e, starete ! Vei locui in Petersburg - sa nu stai defel la catul de sus; sa-ti iei odaie numaidecat la cel de jos !". De ce asa ?" a intors cuvantul atonitul. "Pentru ca", am spus eu, "daca le trece prin cap ingerilor ca, rapindu-te pe neasteptate, sa te duca din Petersburg la Athos, si luandu-te de la catul de sus, te vor scapa, ai sa te strivesti de moarte; iar daca te vor lua de la cel de jos si te wor scapa, ai sa te-alegi doar cu lovituri usoare".Inchipuie-ti", mi-a raspuns atonitul, "de cate ori, "deja, stand la rugaciune, mi-a venit cu putere gandul ca ingerii ma vor rapi si ma vor lasa in Athos !" S-a vadit ca ieroschimonahul purta lanturi, nu dormea mai deloc, manca foarte putin si simiea in trup asemenea fierbinteala, ca iarna nu avea nevoie de imbracaminte groasa. Spre sfarsitul convorbirii noastre, mi-a venit in gand sa fac precum urmeaza: am inceput sa-1 rog pe atonit ca el, postitor si nevoitor fiind, sa puna la incercare asupra sa metoda Sfintilor Parinti, care cere ca mintea sa fie la vremea rugaciunii cu desavarsire libera de orice inchipuire, cufundandu-se toata in luareaaminte fata de cuvintele rugaciunii, inchizandu-se si cuprinzand-o, potrivit spuselor Sfantului Ioan Scararul, in cuvintele rugaciunii. (Scara, Cuvantul 28, cap.l7).

In timpul acestei lucrari, inima se face, de obicei, impreuna-lucratoare mintii printr-un simtamant mantuitor de intristare pentru pacate, precum a spus Preacuviosul Marcu Ascetul: "Mintea care se roaga fara imprastiere stramtoreaza inima: iar "inima infranta si smerita Dumnezeu nu o va urgisi" (Ps. 50, 19. Cuvantul despre cei ce socot a se indreptati din fapte, cap. 34, Filocalia, vol.1)."Dupa ce faci pe tine incercarea", i-am spus atonitului, "adu-mi si mie la cunostinta despre roada ei; caci aceasta incercare este anevoioasa pentru mine insumi, datorita vietii imprastiate pe care o duc". Atonitul s-a invoit cu bucurie la imbierea mea. Dupa cateva zile vine la mine si imi spune: "Ce mi-ai facut ?". "Dar ce s-a intamplat ?". "Pai cum am inceput sa ma rog cu luare- aminte, inchizand mintea in cuvintele rugaciunii, toate vedeniile mele s-au dus, si deja nu mai pot sa ma intorc la ele". Vorbind mai departe cu atonitul, nu am mai vazut la el acea incredere in sine si indrazneala care sareau in ochi la prima intalnire si care se fac, de obicei, vazute la oamenii aflati in amagire de sine, carora li se pare ca sunt sfinti, sau care se afla in inselare duhovniceasca. Atonitul si-a aratat chiar dorinta de a asculta sarmanele mele sfaturi. Atunci cand 1-am povatuit sa nu se deosebeasca prin felul vazut de vietuire fata de ceilalti monahi, intrucat aceasta duce la cugetare semeata (Scara, Cuvantul 4, cap. 82, 83.

Preacuviosul Varsanufie cel Mare, raspunsul 275. Viata si invataturile Preacuviosului Apollo, Pateric), si-a scos lanturile de pe el si mi le-a dat. Dupa o luna a venit iarasi la mine si mi-a spus ca a incetat fierbinteala din trupul lui, ca are nevoie de imbracaminte calduroasa si doarme cu mult mai mult. Totodata, povestea ca in Muntele Athos sunt multi, unii bucurandu-se de faima sfinteniei, care intrebuinteaza acea metoda de rugaciune pe care o intrebuinta el, deprinzandu-i cu ea si pe altii. Nu-i de mirare ! Sfantul Simeon Noul Teolog, care a trait cu opt sute de ani inaintea vremurilor noastre, spunea ca foarte putini se indeletnicesc cu rugaciunea intru luareaminte (Despre cel de-al treilea chip al rugaciunii). Preacuviosul Grigore Sinaitul, traitor in veacul al patrusprecelea dupa nasterea lui Hristos, atunci cand a mers in Muntele Athos, a aflat ca numerosii calugari de acolo nu aveau nici o idee despre rugaciunea mintii; se indeletniceau doar cu nevointele trupesti, savarsind rugaciunile doar cu buzele si cu glasul (Viata Preacuviosului Grigorie Sinaitul). Preacuviosul Nil Sorski, traitor la sfarsitul veacului al cincisprezecelea si inceputul celui de al saisprezecelea, cercetand si el Muntele Athos, spune ca in vremea sa numarul celor care se rugau cu luare-aminte se imputinase peste masura (Inainte-cuvantare la Predania sau Tipicul Schitului).

Staretul arhimandrit Paisie Velicikovski s-a stramutat in Muntele Athos, din Moldova, in anul 1747. In scurta vreme, a cercetat toate manastirile si schiturile, a stat de vorba cu numerosi batrani pe care parerea obsteasca a Sfantului Munte ii tinea de monahi foarte incercati si sfinti. Atunci, insa, cand a inceput sa-i intrebe pe acesti monahi despre cartile Sfintilor Parinti care au scris despre rugaciunea mintii, s-a aratat nu doar ca nu aveau habar ca vor fi fost pe lume asemenea carti, ci si ca nu stiau nici macar numele sfintilor Scriitori; Filocalia nu fusese, inca, tiparita in greceste (Din scrisoarea staretului Paisie catre staretul Teodosie. Scrierile lui Paisie, ed. Pustiei Optina). Rugaciunea cu luare-aminte cere lepadare de sine, si putini se hotarasc sa se

lepede de sine. Cel inchis in sine prin luarea-aminte, care se afla in stare de uimire din pricina vederii pacatoseniei sale nu este in stare de vorbire multa si, indeobste, de scene de efect si actorie - unul ca acesta apare inaintea celor ce nu cunosc nevointa lui tainica oarecum ciudat, curios, "neispravit" in~ toate privintele. Usor este, oare, sa te deosebesti de parerea lumii ? Iar lumea, cum sa-l cunoasca pe nevoitorul adevaratei rugaciuni, cand nevointa aceasta este ea insasi cu totul necunoscuta lumii ? Altfel stau lucrurile cu cel aflat in amagire de sine ! Nu mananca, nu bea, nu doarme, iarna umbla doar in rasa, poarta lanturi, vede vedenii, pe toti ii invata si ii mustra cu o nerusinare plina de indrazneala, fara nici o dreptate, fara rost, cu infierbantare a sangelui, infierbantare trupeasca, patimasa, si indemnat de aceasta infierbantrare nenorocita si pierzatoare. Sfant si gata ! De multa vreme s-au facut bagate de seama gustul si inclinarea pe care le are societatea omeneasca spre asemenea lucruri: "rabdati", scrie Apostolul Pavel catre Corinteni, "de va robeste cineva, de va mananca cineva, de va ia ce e al vostru, de va priveste cineva cu mandrie, de va loveste cineva peste obraz" (2 Cor. 11, 20). In continuare, Sfantul Apostol spune ca el, fiind in Corint, nu a putut sa se poarte cu indrazneala si obraznicie: purtarea lui a purtat pecetea smereniei, a "blandetii si ingaduintei lui Hristos" (2 Cor. 10,1). O mare parte dintre nevoitorii Bisericii Apusene, socotiti in sanul acesteia ca foarte mari sfinti - aceasta dupa caderea ei de la Biserica Rasariteana si indepartarea Sfantului Duh de la ea - s-au rugat si au ajuns la vedenii, bineinteles mincinoase, prin metoda pe care am amintit-o. Acesti paruti sfinti se aflau in cea mai cumplita inselare draceasca. Inselarea isi ridica, deja, in chip firesc capul pe temeiul hulirii impotriva lui Dumnezeu prin care este schimonosita la eretici credinta dogmatica. Purtarea nevoitorilor latinilor, cuprinsi fiind de inselare, a fost intotdeauna "extatica" din pricina neobisnuitei lor infierbantari trupesti si patimase. Intr-o asemenea stare se afla(I~natiu de L~ola, intemeietorul Ordinului iezuitilor. Inchipuirea lui era atat de aprinsa si de atatata, incat, precum el insusi spunea, avea nevoie doar sa o voiasca si sa intrebuinteze oarecare sfortare ca sa-i apara inainte, dupa bunul sau plac, iadul sau raiul. Aparitia raiului si iadului se savarsea nu doar prin lucrarea inchipuirii omenesti; lucrarea inchipuirii omenesti, de una singura, este neindestulatoare pentru aceasta: faptul se savarsea prin lucrarea demonilor, care isi uneau prisositoarea lor lucrare cu lucrarea neindestulatoare omeneasca, adaugand lucrare la lucrare, plinind o lucrare prin cealalta, pe temelia liberei vointe a omului care si-a ales si si-a insusit o indreptare mincinoasa. Se stie ca adevaratilor sfinti ai lui Dumnezeu vedeniile li se daruiesc numai si numai prin bunavointa si lucrarea lui Dumnezeu, iar nu dupa voia omului si nu prin propriile lui sfortari - se daruiesc pe neasteptate, foarte arareori, cand este neaparata nevoie, potrivit minunatei iconomii a lui Dumnezeu, iar nu la intamplare (Sfantul Isaac Sirul, Cuvantul al 36-lea). Nevointa aspra a celor aflati in inselare se insoteste, de obicei, de o adanca stricaciune sufleteasca. Dupa aceasta se poate masura vapaia care ii mistuie pe cei inselati. In sprijinul celor spuse stau povestirile din istorie si marturia Parintilor. "Cel ce vede duhul amagirii - in vedeniile care-i sunt infatisate", a spus Preacuviosul Maxim Capsocalivitul, "foarte adesea este supus iutimii si maniei; buna-mireasma a smereniei ori rugaciunii, ori lacrimii adevarate nu incape intr-ansul. Dimpotriva, unul ca acesta se lauda mereu cu virtutile sale, este plin de slava desarta si se deda intruna, fara frica, patimilor viclene (Convorbirea Preacuviosului Maxim Capsocalivitul cu Preacuviosul Grigore Sinaitul, Filoc. rom., vol. 7).

Ucenicul: Faptul ca aceasta metoda de rugaciune este gresita si legatura ei cu amagirea de sine si inselarea imi sunt acum limpezi; fa-ma prevazator acum si cu privire la celelalte feluri de rugaciune nepotrivita si la starea amagitoare care este legata de ele.

Staretul: Precum duce la amagire de sine si inselare lucrarea gresita a mintii, tot asa duce la ele si lucrarea gresita a inimii. Sunt pline de trufie nechibzuita dorinta si nazuinta de a vedea vederi duhovnicesti cu o minte necuratita de patimi, neinnoita si nerezidita de catre dreapta Sfantului Duh: pline sunt de aceeasi trufie si nechibzuinta, dorinta si nazuinta inimii de a se indulci de simtiri sfinte, duhovnicesti, dumnezeiesti, atunci cand ea nu este inca in stare de asemenea indulciri. Precum mintea necurata care, dorind a vedea vedenii Dumnezeiesti si neavind putinta de a le vedea, alcatuieste pentru sine vedenii din sine insasi, amagindu-se si inselandu-se cu ele - tot asa si inima, silindu-se a gusta dulceata dumnezeiasca si alte simtiri dumnezeiesti, si neaflindu-le in sine, se linguseste cu ele pe sine, se amageste, se inseala, se pierde pe sine, intrand pe taramul minciunii, in partasie cu demonii, supunandu-se inrauririi lor, lasandu-se inrobita de stapanirea lor.

O singura simtire dintre toate simtirile inimii aflate in starea cazuta poate fi intrebuintata la nevazuta slujire a lui Dumnezeu: intristarea pentru pacate, pentru pacatosenie, pentru cadere, pentru pierzania sufletului - acesta se numeste plans, pocainta, strapungere a duhului. Pentru aceasta da marturie Sfanta Scriptura. "Daca ai fi voit jertfa, Ti-as fi dat; arderile de tot nu le vei binevoi" (Ps. 50, 18, 19): fiecare simtire a inimii in parte precum si toate impreuna nu Iti sunt bineplacute, pangarite fiind de pacat si schimonosite prin cadere. "Jertfa lui

Dumnezeu - duhul umilit; inima infranta si smerita Dumnezeu nu o va urgisi" (Ps. 50, 18,19). Aceasta jertfa indeparteaza in chip firesc aducerea celorlalte jertfe: simtamantul de pocainta face sa amuteasca toate celelalte simtaminte. Pentru ca jertfele celorlalte simtaminte sa se faca bineplacute lui Dumnezeu, trebuie ca mai inainte sa se reverse bunavoirea lui Dumnezeu peste Sionul nostru, trebuie ca mai inainte sa se recladeasca zidurile Ierusalimului nostru daramat. Domnul este Drept si Atotsfant: numai jertfele drepte, curate, pe care e in stare sa le aduca firea omeneasca abia dupa innoirea sa, sunt bineplacute Domnului Celui Drept si Atotsfant. Jertfele si arderile de tot pangarite El nu le va binevoi. Sa ne ingrijim a ne curati prin pocainta ! "Atunci vei binevoi jertfa dreptatii, prinosul si arderile de tot; atunci vor pune pe altarul Tau vitei" (Ps. 50, 21): simtirile renascute ale omului innoit prin Sfantul Duh.

Cea dintai porunca data de Mantuitorul lumii tuturor oamenilor, fara deosebire, este porunca despre pocainta: "a inceput Iisus a propavadui si a spune: pocaiti-va, ca s-a apropiat Imparatia cerurilor" (Matei 4, 17). Porunca aceasta cuprinde, inmanuncheaza in sine toate celelalte porunci. Acelor oameni care nu pricepeau insemnatatea si puterea pocaintei, Mantuitorul le-a zis nu o data: "Mergand, invatati-va ce inseamna: Mila voiesc, iar nu jertfa" (Matei 9, 13). Aceasta inseamna ca Domnul, milostivindu-Se de oamenii cazuti si pieriti, le-a daruit tuturor pocainta, ca singur mijloc de mantuire, intrucat toti sunt cuprinsi de cadere si de pieire. El nu cere, nici nu doreste de la ei jertfe de care nu sunt in stare, ci voieste ca sa se milostiveasca de ei insisi, sa-si recunoasca nenorocirea, slobozindu-se din ghearele ei prin pocainta. La cuvintele sus-pomenite, Domnul a adaugat aceste vorbe grozave: "Nu am venit", a zis El, "sa chem pe cei drepti, ci pe cei pacatosi la pocainta". Pe cine nun~cste drepti ? Pe acei pacatosi nefericiti si orbiti, care, amagiti fiind de catre parerea de sine, nu socot ca au trebuinta in chip firesc de pocainta, si, de aceea, f'ie ca se leapada de ea, fie ca nu-i duc grija. Ce nefericire ! Prin aceasta ei se leapada de Mantuitorul si pierd comoara mantuirii. "Vai sufletului", spune Preacuviosul Macarie cel Mare, "care nu-si simte ranile sale si i se pare, din pricina marii, nemasuratei vatamari pe care i-a adus-o raul, ca este pe de-a-ntregul strain de aceasta vatamare. Un asemenea suflet nu mai este deja cercetat si doftoricit de catre Doctorul Cel Bun, ca unul care de bunavoie si-a lasat ranile neingrijite si se socoate sanatos si neprihanit. "Nu au nevoie de doctor", zice El, "cei sanatosi, ci cei bolnavi" (Mat. 9, 12; Cuvantul al 6-lea despre dragoste, cap.l6). Cumplita cruzime fata de sine este lepadarea de pocainta ! Cumplita raceala, neiubire de sine este nepasarea fata de pocainta ! Cel care este crud cu sine nu poate sa nu fie crud si cu ceilalti. Cel ce s-a milostivit de sine imbratisand pocainta se face, totodata, milostiv si fata de aproapele. De aici se vede intreaga insemnatate a greselii: a lua inimii simtamantul de pocainta poruncit ei de catre Dumnezeu Insusi, care ii este, in chip firesc si logic, neaparat trebuincios, si a te stradui sa descoperi in inima, in pofida randuielii, in pofida asezamintelor Dumnezeiesti, acele simtiri care trebuie sa se iveasca in ea de la sine dupa curatirea prin pocainta, insa avand un cu totul alt caracter. (Sfantul Isaac Sirul, Cuvantul 55). Despre acest caracter duhovnicesc, omul trupesc nu poate sa-si faca nici o inchipuire, intrucat simtirile plasmuite se intemeiaza intotdeauna pe simtiri deja cunoscute inimii, iar simtirile duhovnicesti sunt pe de-a-ntregul straine inimii care nu cunoaste decat simtirile trupesti. Asemenea inima nici nu stie macar ca exista simtiri duhovnicesti.

Toata lumea stie ce nenorocire sufleteasca a cazut peste carturarii si fariseii iudei din pricina gresitei lor intocmiri sufletesti; ei s-au facut nu numai straini de Dumnezeu, ci si vrajmasi pe fata ai Lui, ucigasi de Dumnezeu. Intr-o asemenea nenorocire cad si cei ce se nevoiesc la rugaciune, dar leapada pocainta din nevointa lor, incercand sa atate in inima iubirea de Dumnezeu, sa simta desfatare si extaz; acestia dau singuri apa la moara caderii lor, se fac straini de Dumnezeu, se fac partasi cu satana, se molipsesc de ura fata de Sfantul Duh. Acest fel de amagire este inspaimantatoare; el este la fel de pierzator de suflet ca si primul, dar mai putin vadit; arareori duce la nebunie si sinucidere, dar strica, fara umbra de indoiala, si mintea si inima. Pe acesta, Parintii 1-au numit, din pricina acelei stari a mintii careia ii da nastere, "parere". (Preacuviosul Grigore Sinaitul, cuv.l08, 128, Sfantul Ioan Carpatiul, cap. 49, Filocalia, vol.4). La acest fel de inselare se refera Sfantul Apostol Pavel, atunci cand spune: "Nimeni, dar, sa nu va insele printr-o prefacuta smerenie si printr-o fatarnica inchinare la ingeri, incercand sa patrunda in cele ce n-a vazut, si ingamfandu-se zadarnic cu inchipuirea lui trupeasca". (Col. 2, 18). Cel tinut de aceasta inselare nutreste "parere" despre sine, alcatuieste despre sine "parerea" ca ar avea numeroase virtuti si merite, chiar si ca ar fi plin din belsug de darurile Sfantului Duh.

"Parerea" este alcatuita din socotinte mincinoase si simtiri mincinoase; potrivit cu aceasta insusire a ei, se afla pe de-antregul in partea tatalui si intruchiparii minciunii diavolul. Cel ce se roaga silindu-se sa descopere in inima simtirile omului nou, neavind putinta de face aceasta, le inlocuieste cu simtiri nascocite de el, ne-sabuite, la care nu intarzie a adauga lucarea duhurilor cazute. Socotind adevarate si izvorate din har simtirile gresite, atat ale sale cat si ~cele rele de la demoni, el capata niste pareri pe potriva acelor simtiri care, ne-contenit insusindu-si-le inimii si intarindu-se in ea, ele hranesc si inmultesc parerile mincinoase; fireste ca dintr-o asemenea nevointa gresita iau nastere amagirea de sine si inselarea diavoleasca - "parerea". "Parerea nu

ingaduie celor parute sa ia cu adevarat fiinta" - a spus Sfantul Simeon, Noul Teolog. Cel caruia i se pare ca este despatimit nu se va curata niciodata de patimi; cel caruia i se pare ca este plin de har nu va primi niciodata har; cel caruia i se pare ca este sfant nu va ajunge niciodata la sfintenie. Sa fie limpede: cel ce socoate ca are lucrari duhovnicesti, virtuti, merite, daruri harice, care se maguleste si se desfata cu "parerea", prin aceasta "parere" ingradeste lucrarilor duhovnicesti, virtutilor crestine si harului Dumnezeiesc intrarea in el si deschide larg poarta pentru imbolnavirea de pacat si pentru demoni. Pentru cei molipsiti de "parere", deja nu se mai afla nici o putinta de sporire duhovniceasca: ei au nimicit aceasta putinta jertfind pe altarul minciunii insesi principiile pe care se intemeiaza lucrarea omului, lucrarea mantuirii sale, si anume felul in care el priveste adevarul. In cei ce bolesc de aceasta inselare apare o ingamfare neobisnuita: parca ar fi beti de sine, de starea lor de amagire de sine, vazand in ea o stare harica. Ei sunt patrunsi, plini peste masura de cugetare semeata si trufie, parand, totusi, smeriti in ochii multora care judeca dupa aratare si nu pot sa pretuiasca lucrurile dupa roadele lor, precum a poruncit Mantuitorul (Mat.7,16; 12, 33), si cu atat mai putin dupa simtul duhovnicesc de care amintea Apostolul (Evr. 5, 14). Proorocul Isaia a zugravit in culori vii felul in care lucrarea inselarii prin "parere" s-a petrecut in arhanghelul cazut, lucrare care 1-a amagit si 1-a pierdut pe acest arhanghel. "Tu", ii graieste satanei proorocul, "zis-ai in cugetul tau: ridica-ma-voi in cer si mai presus de stelele cerului voi aseza scaunul meu, sedea-voi in magura inalta peste muntii cei inalti, cei dinspre miazanoapte; suima-voi deasupra norilor, fi-voi deopotriva cu Cel Prea Inalt. Si acum la iad te vei pogora si la temeliile pamantului". (Isaia 14, 13-15).

Pe cel molipsit de "parere", Domnul il mustra in felul urmator: "Tu zici: sunt bogat si m-am imbogatit, si de nimic nu am nevoie ! Si nu stii ca tu esti ticalos si sarman si orb si gol". (Apoc. 3,17).

Domnul il sfatuieste pe cel inselat sa se pocaiasca; il imbie sa cumpere, de la nimeni altcineva decat de la Domnul Insusi, cele ce sunt de neaparata trebuinta, din care se alcatuieste pocainta (Apoc. 3, 18). Aceste cumparaturi" sunt cu adevarat trebuincioase: fara de " ele nu este mantuire. Nu este mantuire fara de pocainta, iar pocainta primesc de la Dumnezeu doar aceia care pentru primirea ei, isi vor vinde toata averea lor, adica se vor lepada de tot ce si-au insusit prin "parere".

Ucenicul: Nu ti s-a intamplat, oare, sa ai de-a face cu vreunii oameni molipsiti de acest soi de inselare ?

Staretul: Cei molipsiti de inselare prin "parere" pot fi intalniti foarte adesea. Oricine nu are duh infrant, cel care isi recunoaste vreun fel oarecare de vrednicie , si de merite, oricine nu tine neabatut invatatura BiseI ricii Ortodoxe, ci judeca in ce priveste oarecare dog
ma sau predanie dupa cum il taie pe el capul sau dupa invataturile celor de alta lege, se afla in aceasta inselare. Cat este de mare inselarea cuiva se poate vedea dupa marimea ratacirii si a staruintei sale in ratacire.

Neputincios este omul ! Tot timpul se furiseaza in ; noi "parerea" intr-unul din chipurile sale si, dand fiinta "eu-ului" nostru, alunga de la noi harul Dumnezeiesc. Precum nu este om, asa cum bine a bagat de seama Sfantul Macarie cel Mare, care se fie liber de trufie, tot asa, nu este om care sa fie cu desavarsire liber de lucrarea asupra lui a acestei patimi subtiri, numite "parere". Ea a fost data in vileag de catre Sfantul Apostol Pavel si doftoricita prin grele incercari venite cu ingaduinta lui Dumnezeu. "Nu voim, fratilor", scrie Apostolul catre Corinteni, "ca voi sa nu stiti de necazul nostru care ni s-a facut in Asia, ca peste masura si peste puteri am fost ingreuiati, incat nu mai nadajduiam sa mai scapam cu viata. Ci noi, in noi insine, ne-am socotit ca osanditi la moarte, ca sa nu ne punem increderea in noi, ci in Dumnezeu, Cel Ce inviaza pe cei morti" (2 Cor. 8, 9). Din aceasta pricina, trebuie sa veghem cu luare-aminte la noi insine, ca sa nu socotim ca avem prin noi insine vreo fapta buna, vreo insusire vrednica de lauda sau inzestrare fireasca deosebita, si chiar stare harica; pe scurt, sa nu socotim ca avem prin noi insine ceva bun. "Ce ai tu", spune Apostolul, "pe care sa nu-1 fi primit" (1 Cor. 4, 7) de la Dumnezeu ? De la Dumnezeu avem si viata, si cea de-a doua nastere, si toate insusirile firesti, toate darurile, atat sufletesti cat si trupesti. Noi suntem datornicii lui Dumnezeu ! Datoria noastra este cu neputinta de platit ! Cugetand astfel cu privire la noi insine, in sufletul nostru ia nastere de la sine starea potrivnica "parerii", stare pe care Domnul a numit-o "saracie cu duhul", pe care a fericit-o. (Mat.S, 3). Mare nenorocire este a ne abate de la invatatura dogmatica si morala a Bisericii; de la invatatura Sfantului Duh, printr-o filozofare oarecare ! Aceasta este "inaltarea care se ridica impotriva intelegerii Dumnezeiesti". Trebuie sa rasturnam aceasta intelegere si sa o supunem "ascultarii lui Hristos" (2 Cor. 10, 4, 5).

Ucenicul: Este vreo legatura intre primul fel de inselare si cel de-al doilea ?

Staretul: Intre aceste doua feluri de inselare intotdeauna este o legatura. Primul fel de inselare este intotdeauna unit cu cel de-al doilea, cu "parerea". Celui care alcatuieste chipuri amagitoare, prin mijlocirea puterii firesti de

inchipuire si imbina aceste chipuri prin mijlocirea fanteziei, intr-o priveliste care-1 vrajeste, celui care isi supune intreaga fiinta inrauririi amagitoare si puternice a acestei privelisti, totdeauna i se "pare", din nefericire, ca aceasta priveliste ia nastere prin lucrarea harului Dumnezeiesc, ca simtirile inimii pe care le starneste ea sunt simtiri venite prin har. Cel de-al doilea fel de inselare, adevarata "parere", lucreaza fara a alcatui privelisti amagitoare: el se multumeste cu alcatuirea unor simtiri si stari harice masluite, din care se naste o parere mincinoasa, stramba, despre orisice fel de nevointa duhovniceasca. Cel care se afla in inselarea prin "parere" capata o intelegere mincinoasa a tot ceea ce il inconjoara. El este inselat si inlauntrul sau, si din afara. Inchipuirea lucreaza cu multa putere in cei amagiti prin "parere", insa lucreaza numai si numai pe taramul imaginarului. Ea nu se indeletniceste defel (sau se indeletniceste foarte rar) cu zugravirea in inchipuire a raiului, a salasuirilor si camarilor de sus, a luminii si bunei-miresme ceresti, a lui Hristos, a ingerilor si a sfintilor; ea alcatuieste intotdeauna parute stari duhovnicesti, stransa prietenie cu Iisus ("Urmarea lui Hristos" a lui Thoma de Kempis, cartea 2, cap.8), launtrica impreuna-vorbire cu El ("Urmarea", cartea 3, cap.1), descoperiri tainice ("Urmarea", cartea 3, cap.l3), glasuri, desfatari; zideste pe temelia lor o intelegere mincinoasa despre sine si despre nevointa crestina, zideste indeobste, un fel mincinos de a gandi si o intocmire mincinoasa a inimii, duce la betia de sine, ba la infierbantare si extaz. Aceste simtiri felurite apar prin lucrarea subtire a slavei desarte si a patimii dulcetii: in urma acestei lucrari, sangele capata o miscare pacatoasa, amagitoare, ce se infatiseaza ca desfatare a harului, iar slava desarta si patima dulcetii sunt starnite de cugetarea semeata, acest tovaras nedespartit al "pararii". O trufie grozava, asemenea trufiei demonilor, alcatuieste insusirea de capetenie a celor ce si-au insusit unul din aceste doua feluri de inselare. Pe cei amagiti de primul soi de inselare, trufia ii aduce intr-o stare de nebunie vadita; in cei amagiti de cel de-al doilea soi, aceasta, pricinuindu-le si lor o anume vatamare a mintii, mai putin vadita, numita in Scriptura "stricare a mintii" (2 Tim. 3, 8) - ei bine, aceasta ia chipul smereniei, evlaviei, intelepciunii, dar poate fi cunoscuta dupa roadele sale amare. Cei molipsiti de "parerea`` despre virtutile lor, si mai cu seama despre sfintenia lor, sunt in stare si gata de orice uneltire, de orice fatarnicie, viclenie si amagire, de orice fapta rea. Ei sufla cu vrajba neimpacata impotriva slujitorilor adevarului, napustindu-se asupra lor cu ura incrancenata, atunci cand acestia nu recunosc in cei inselati starea pe care "parerea" ii face sa creada ca o au si o arata in vazul lumi oarbe cu duhul.

Ucenicul: Sunt, oare, si stari duhovnicesti, care vin din harul Dumnezeiesc - de pilda, acea stare in care se gusta dulceata si bucuria duhovniceasca,. starea in care se descopera tainele crestinatatii, starea in care se face simtita in inima salasuirea Sfantului Duh, starea in care nevoitorul lui Hristos se invredniceste de vederi duhovnicesti ?

Staretul: Fara indoiala ca sunt, dar numai in crestinii care au atins desavarsirea crestina, care mai inainte s-au curatit si pregatit prin pocainta. Lucrarea treptata a pocaintei se face aratata indeobste, prin toate felurile smereniei, si indeosebi prin rugaciunea adusa din saracia duhului, din plans; ea slabeste in om, treptat, lucrarea pacatului. Pentru aceasta este nevoie de nu putina vreme, si se da numai nevoitorilor adevarati, cu buna-hotarare, prin Dumnezeiasa Pronie, care vegheaza neadormit asupra noastra. Lupta cu patimile este nespus de folositoare: ea duce, mai presus de orice, la saracia cu duhul. Avand scopul de a ne folosi cu adevarat, Judecatorul si Dumnezeul nostru "rabda indelung" pentru noi, si nu degraba "va rasplati potrivnicului" (Luca 18, 7) nostru - pacatul. Atunci cand patimile slabesc - aceasta se intampla cel mai adesea spre sfar~itul vietii [Viata lui Teofil, a lui Pimen cel Bolnav, a lui Ioan Mult-patimitorul (Patericul Lavrei Pecerska)) - atunci incep sa apara, putin cate putin, starile duhovnicesti, care se deosebesc cu nespusa osebire de starile alcatuite de catre "parere". Mai intai, intra in casa sufletului plansul cel din har, o curateste si o albeste pentru primirea darurilor care urmeaza plansului, potrivit asezamintelor legii duhovnicesti. Omul trupesc nu poate nicicum, prin nici un mijloc, sa isi inchipuie starile duhovnicesti, si nici din plansul cel din har nu poate sa inteleaga nimic: cunoasterea acestor stari nu se deosebeste altfel decat prin cercare (Sfantul Isaac Sirul, cuvantul 55). Darurile duhovnicesti sunt impartite cu Dumnezeiasca intelepciune, care vegheaza ca vasul cel cuvantator ce trebuie sa primeasca in sine darul sa poata primi in sine fara vatamare puterea darului. Vinul nou strica burdufurile vechi (Mat.9,7). E vrednic de luare-aminte faptul ca in vremea de acum, darurile duhovnicesti sunt impartite cu cea mai mare economie, potrivit slabanogirii de care este cuprinsa, indeobste crestinatatea. Darurile acestea slujesc aproape numai spre a indestula trebuintele mantuirii. Dimpotriva, "parerea" isi cheltuieste darurile sale cu o risipa neistovita si cu cea mai mare grabire.

Semnul de obste al starilor duhovnicesti este adanca smerenie si smerita cugetare, unita cu gandul omului ca este mai prejos decat toti, cu dragostea evanghelica fata de oricare semen, cu nazuinta de a fi in insingurare. Aici nu prea este loc pentru "parere", intrucat smerenia sta in lepadarea oricarei destoinicii proprii, in adevarata marturisire a Rascumparatorului, in a-si pune in El toata nadejdea si reazimul: iar "parerea" sta in

socotinta ca insusirile bune daruite de Dumnezeu le are omul de la sine, si in nascocirea pentru sine a unor insusiri bune care nu sunt de fapt. Ea este unita cu nadajduirea in sine, cu marturisirea rece si numai la aratare a Rascumparatorului. Dumnezeu este proslavit de inselat doar cu scopul de a se proslavi pe sine, asa cum a facut Fariseul. Cei tinuti de "parere" sunt dedati in cea mai mare parte, patimii dulcetii, chiar daca se falesc cu cele mai inalte stari duhovnicesti, nemaipomenite in adevarata nevointa ortodoxa; unii dintre ei se infraneaza de la inrobirea grosolana fata de patima dulcetii, dar asta numai pentru ca in ei precumpaneste pacatul pacatelor - trufia.

Ucenicul: Din inselarea numita "parere" pot, oare, sa se traga oarecare urmari nefericite simtite si vazute ?

Staretul: Din acest fel de inselare au aparut urmari pierzatoare: ereziile, schismele, necredinta, hula. Nefericita urmare vazuta a acestora este lucrarea gresita si vatamatoare pentru sine si pentru aproapele - un rau care, oricat ar fi de limpede si de intins, este putin bagat de seama si putin inteles. Cu acei lucratori ai rugaciunii care sunt molipsiti de "parere" se intampla si nenorociri vadite inaintea tuturor: arareori, insa, pentru ca "parerea", aducand mintea in cea mai cumplita ratacire, nu o aduce totusi, la nebunie, asa cum o face inchipuirea zdruncinata. Pe ostrovul Valaam, intr-o indepartata coliba pustniceasca, traia schimonahul Porfirie, pe care 1-am vazut si eu. El se indeletnicea cu nevointa rugaciunii. Ce fel de nevointa era aceea, nu stiu prea bine. Despre faptul ca aceasta nevointa era gresita da marturie lectura indragita a schimonahului: el pretuia mult cartea scriitorului apusean Thoma de Kempis, despre "Urmarea lui Hristos", si se calauzea dupa ea. Aceasta carte este scrisa din "parere". Odata, toamna, Porfirie i-a cercetat pe batranii schitului, de care "pustia" lui nu se afla departe. Luandu-si ramas bun de la batrani, acestia 1-au preintampinat, zicandu-i: "Nu cumva sa-ti vina in gand sa treci pe gheata: gheata de-abia ce s-a facut, si e tare subtire". "Pustia" lui Porfirie era despartita de schit printr-un intrand adanc al lacului Ladoga, ce trebuia ocolit. Schimonahul a raspuns cu glas linistit si cu paruta umilinta: "Deja am devenit usor". A plecat. Nu dupa multa vreme s-a auzit un tipat deznadajduit. Batranii schitului s-au tulburat, au alergat afara. Era intuneric: locul in care se intamplase nefericirea n-a fost gasit degraba; nu au gasit degraba nici mijloacele de a-1 gasi pe innecat: cand trupul a fost scos afara, era deja neinsufletit.

Ucenicul: Spui ca lucrarea "Urmarea lui Hristos" a fost scrisa din amagire de sine; totusi, ea are o multime de admiratori chiar printre fiii Bisericii Ortodoxe !

Staretul: Tocmai ca acestia, fiind extaziati de valoarea ei, isi dau cu parerea despre aceasta valoare fara sa aiba nici o pricepere. In inainte-cuvantarea traducatorului rus la cartea "Urmarea lui Hristos" - editia din anul 1834, tiparita la Moscova - se spune: "Un foarte luminat barbat - rus, ortodox - obisnuia sa spuna: "Daca mi s-ar cere parerea as indrazni sa asez scrierea lui Kempis indata dupa Sfanta Scriptura". Aceasta sentinta atat de hotarata da unui scriitor de alta lege deplina intaietate asupra tuturor Sfintilor Parinti ai Bisericii Ortodoxe, iar cel ce se rosteste, pune parerea sa mai presus de asezamintele intregii Biserici, care, la Sfintele Sinoade, a recunoscut scrierile Sfintilor Parinti ca fiind de Dumnezeu insuflate, randuind citirea lor nu numai spre zidirea sufleteasca a tuturor fiilor sai, ci si ca indreptar pentru dezlegarea problemelor bisericesti. In scrierile Parintilor se afla pastrata o mare comoara duhovniceasca, crestina si bisericeasca: predania dogmatica si morala a Sfintei Biserici. Este vadit ca "Urmarea lui Hristos" este cea care 1-a adus pe sus-pomenitul barbat intr-o asemenea stare care sa-1 faca a se rosti intr-un fel atat de indraznet, atat de gresit, atat de trist*.
* "Urmarea" atunci cand a aparut pentru prima oara, a fost osandita chiar de Biserica sa latina, fiind pusa sub urmarirea Inchizitiei. Urmarirea a incetat, mai apoi, si s-a prefacut in protectie, atunci cand s-a vazut ca aceasta carte este o buna unealta de propaganda in randul oamenilor care si-au pierdut adevarata intelegere a crestinismului si au pastrat fata de el doar o legatura de suprafata. Sub numele de propaganda papista, se intelege aici acea parere despre Papa, pe care Papa vrea sa o insufle despre sine omenirii, adica parerea despre puterea suprema, autocratica, nemarginita pe care Papa ar fi avand-o asupra lumii. Propaganda, avand acest tel, prea putin ia seama la calitatea invataturii pe care o propune; ei ii convine orice contribuie la implinirea telului sau - chiar si credinta in Hristos fara parasirea credintei in idoli.
*

Aceasta. este amagirea de sine ! Aceasta este inselare ! Ea a luat fiinta din pareri mincinoase; parerile mincinoase au luat nastere din simtirile gresite impartasite de cartea cu pricina. In aceasta carte traieste si din aceasta carte rasufla ungerea duhului celui viclean, care ii linguseste pe cititorii ei, imbatandu-i cu otrava minciunii, otrava indulcita cu mirodeniile subtiri ale semetei cugetari, slavei desarte si patimii dulcetii. Cartea ii

poarta pe cititorii sai drept spre partasia cu Dumnezeu, fara a-i curati, mai inainte, prin pocainta: de aceea si starneste o deosebita aplecare spre ea in oamenii patimasi, care nu au batut cararea pocaintei, care nu au fost preveniti cu privire la amagirea de sine si la inselare, care nu au luat povata din invatatura Sfintilor Parinti ai Bisericii Ortodoxe, cum sa vietuiasca dupa legea duhovniceasca. Cartea lucreaza cu putere asupra sangelui si nervilor, ii atata - si de aceea ea place cu osebire oamenilor robiti simturilor: de aceasta carte poti sa te indulcesti fara a te lepada de despartirile grosolane ale simturilor. Cugetarea semeata, subtirea patima a dulcetii si slava desarta sunt infatisate de aceasta carte ca lucrare a harului Dumnezeiesc. Adulmecandu-si dezmatul in forma subtire a lucrarii sale, oamenii trupesti cad in extaz de atata betie, de desfatarea capatata fara de osteneala, fara lepadare de sine, fara pocainta, fara rastignirea trupului cu patimile si poftele" (1 Galat.5, 24), prin lingusirea starii de cadere. Manati de orbirea si de trufia lor, ei trec cu veselie din patul iubirii dobitocesti in patul unei iubiri si mai nelegiuite, care domneste in casa de desfranare a duhurilor lepadate. O oarecare persoana, apartinand, dupa starea ei pamanteasca, societatii inalte si cultivate, iar la aratare Bisericii Ortodoxe, s-a rostit in urmatorul fel despre o luterana raposata, socotita ca sfanta de catre aceasta persoana: "Il iubea pe Dumnezeu cu patima; se gandea numai la Dumnezeu; Il vedea numai pe Dumnezeu; citea numai Evanghelia si "Urmarea", care este o a doua Evanghelie*

*Aceasta sentinia exaltata a fost rostita in limba franceza, atat de potrivita pentru scena: "ele aimait Dieu avec passion; elle ne pensait qu a Dieu; elle ne voyait que Dieu; elle ne lisait que 1'Evangile et 1'Imitation qui est un second Evangile.

. In aceste cuvinte a fost infatisata tocmai acea stare in care sunt adusi cititorii si cinstitorii "Urmarii". Intocmai, in duhul sau, cu aceasta fraza este sentinta vestitei scriitoare frantuzoaice, dna de Sevigne, in le~atura cu vestitul poet francez, Racine cel batran. "Il iubeste pe Dumnezeu - si-a ingaduit sa spuna d-na de Sevigne - asa cum isi iubea mai inainte amantele"**.

** Il aime Dieu, comme il amait ses maitresses".

Vestitul critic La Garpe, fost mai inainte ateu si care a trecut mai apoi, la un crestinism prost inteles si schimonosit de catre el, incuviintand rostirea d-nei de Sevigne, a spus: "Cu aceeasi inima este iubit Creatorul cu care este iubita si creatura, desi urmarile acestor iubiri se deosebesc la fel de mult intre ele pe cat se deosebesc si obiectele lor"*.

* C'est avec la meme coeur, qu`on aime le Createur, ou le creature, quoique les effets, soient aussi differents, que les objets.

Racine a trecut de la desfrau la inselarea numita "parere". Aceata inselare se vadeste cat se poate limpede in cele din urma doua tragedii ale poetului: in "Esthera" si in "Gotholia". "Inaltele" cugetari si simtiri crestine ale lui Racine si-au gasit un loc larg in templul Muzelor si al lui Apollo**; in teatru - au starnit entuziasm, aplauze.

** Muzele si Apollo - sunt zeitaji ale vechilor pagani, greci si romani; acesti demoni erau socotiti de catre pagani ca protectori ai artelor frumoase.

"Gotholia", socotita drept cea mai reusita lucrare a lui Racine, s-a jucat de patruzeci de ori la rand. Duhul acestei tragedii este unul si acelasi cu duhul "Urmarii". Noi credem ca in inima omeneasca se afla o pofta dobitoceasca, semanata in ea de cadere, si care se afla in legatura cu poftele duhurilor cazute; noi credem ca se afla in inima si o dorire duhovniceasca, dorire cu care am fost ziditi si prin care iubim in chip firesc si legiuit pe Dumnezeu si pe aproapele, care se afla in potrivire cu dorirea sfintilor ingeri. Pentru a-1 iubi pe Dumnezeu, si pe aproapele in Dumnezeu, trebuie numaidecat sa ne curatim de pofta dobitoceasca. Aceasta curatire o savarseste Sfantul Duh in omul care arata prin vietuirea sa ca o voieste pe ea. De fapt, in intelesul duhovnicesc, inima se cheama pofta dimpreuna cu celelalte puteri sufletesti, iar nu inima ca parte din trup. Aceste puteri sunt stranse in inima trupeasca, iar numele a trecut, prin intrebuintarea obsteasca, de la partea trupului la suma puterilor sufletesti.

Fata de oamenii trupesti, barbatii duhovnicesti socot cu totul dimpotriva cu privire la aceasta carte: adulmecand miasma raului care se da drept bine, ei sunt cuprinsi, neintarziat de dezgust fata de cartea care raspandeste o asemenea miasma. Staretului Isaia monahul, care se linistea in Pustia Nikiforovsk (Eparhia Olonetk ori Petrozavodsk), barbat foarte sporit in rugaciunea mintii si invrednicit de adumbrirea harului, i s-a citit o bucata din "Urmarea lui Hristos". Staretul a patruns de indata miezul cartii. El a inceput sa rada si a glasuit: "O ! Acestea au fost scrise din parere". Nu-i nimic adevarat aici ! Totul este nascocit ! Toma a descris starile duhovnicesti asa cum i s-au nazarit si asa cum i s-au parut lui, nestiindu-le din cercare". Inselarea infatiseaza, ca nefericire, o priveliste dureroasa; iar ca prostie, o priveliste caraghioasa. Arhimandritul manastirii Kirilo-Novoieversk (Eparhia Novgorod), barbat vestit pentru asprimea vietii sale si care se indeletnicea, din simplitatea inimii sale, numai cu nevointa trupeasca, iar despre nevointa sufleteasca stia cat se

poate de putin - ei bine, la inceput el ii povatuia pe cei ce se sfatuiau cu el si se aflau sub calauzirea sa sa citeasca "Urmarea"; cu cativa ani, insa inainte de a trece la cele vesnice, a inceput a opri cu strasnicie citirea ei, zicand cu sfanta simplitate: "Mai inainte socoteam ca aceasta carte este folositoare de suflet, insa Dumnezeu mi-a descoperit ca ea este vatamatoare de suflet". Ieroschimonahul Leonid*, vestit prin cercarea sa in lucrarea monahiceasca, cel ce a pus inceputul infloririi duhovnicesti in Pustia Optinei (Eparhia Kaluga) avea aceeasi parere despre "Urmarea lui Hristos".
*Canonizat de Biserica Rusa, impreuna cu alti doisprezece stareii care s-au nevoit in Sihastria Optinei in a doua jumatate a sec. al XIXlea si la inceputul secolului al XX-lea.

Pe toti nevoitorii mai sus-pomeniti iam cunoscut fata catre fata. Un oarecare mosier, crescut in duhul Ortodoxiei, si care cunoscuse pentru o scurta vreme asa numita "lume mare", adica lumea din paturile sale inalte, a vazut, odata, in mainile fiicei sale cartea ,.,Urmarea lui Hristos". El i-a interzis acesteia citirea cartii, zicand: "Nu vreau ca tu sa urmezi modei si sa cochetezi inaintea lui Dumnezeu". Iata cea mai,bunajudecata facuta asupra cartii.

Ucenicul: Mai sunt si alte feluri de inselare ?

Staretul: Toate felurile, in parte ale amagirii de sine, si amagirii de catre demoni se leaga de cele doua feluri, de capetenie pe care le-am pomenit mai sus, si vin fie din lucrarea gresita a mintii, fie din lucrarea gresita a inimii. Raspandita este mai ales lucrarea "parerii". Nu fara temei s-a facut de catre unii legatura intre starea de amagire de sine si inselare, si intocmirea sufleteasca a acelor monahi care, lepadand deprinderea rugaciunii lui Iisus si indeobste lucrarea mintii, se multumesc doar cu rugaciunea cea din afara, adica doar cu a lua parte nelipsit la slujbele bisericesti si a plini fara stirbire pravila de chilie, care este alcatuita doar din cantari de psalmi si rugaciuni facute cu gura si cu glasul. Acestia nu pot scapa de "parere", dupa cum lamureste staretul Vasile de la Poiana Marului in inainte-cuvantarea la cartea Sfantului Grigorie Sinaitul, intemeindu-se cu precadere pe scrierile Preacuviosilor Grigore (cel pomenit mai sus) si Simeon, Noul Teolog. Semnul ca "parerea" s-a furisat in nevoitori se face aratat atunci cand acestia incep sa creada despre sine ca vietuiesc intru luare-aminte si adesea ii dispretuiesc pe ceilalti din trufie, vorbind lucruri urate despre ei; se socotesc vrednici, dupa parerea lor, de a fi pastori ai oilor si calauzitori ai lor, asemanandu-se prin aceasta orbului care se apuca sa arate calea altor orbi (Despre cel de-al doilea fel al luarii-aminte si rugaciunii)

Rugaciunea facuta cu buzele si cu glasul este rodnica doar atunci cand este impreunata cu luarea-aminte, lucru foarte rar intalnit, pentru ca luarea-aminte se invata, mai inainte de toate prin lucrarea rugaciunii lui Iisus (Predoslovia schimonahului Vasile).

Despre adevarata si fatarnica smerita - cugetare

"Nimeni sa nu va insele printr-o prefacuta smerita cugetare" (Col. 2, 18), a spus Sfantul Apostol Pavel.

Adevarata smerita-cugetare sta in ascultarea si urmarea lui Hristos (Filip. 2, 5-8).

Adevarata smerita-cugetare este intelegerea duhovniceasca. Ea este un dar al lui Dumnezeu; ea este lucrarea harului Dumnezeiesc in mintea si in inima omului.

Este si o "smerita-cugetare" dupa bunul plac al omului: pe aceasta si-o alcatuieste pentru sine sufletul iubitor de slava desarta, sufletul amagit si inselat de invatatura mincinoasa, sufletul care se linguseste pe sine, sut~letul care cauta maguliri din partea lumii, sufletul care nazuieste cu totul spre sporirea lumeasca si spre desfatarile lumesti, sufletul care a uitat de vesnicie, de Dumnezeu.

Smerita cugetare" pe care si-o scorneste omul " dupa bunul sau plac este alcatuita din fel de fel de nenumarate tertipuri prin care trufia omeneasca se straduieste sa capete slava smeritei-cugetari de la lumea oarba, lumea care iubeste cele ale sale, de la lumea care preamareste viciul atunci cand viciul isi pune masca virtutii, de la lumea care uraste virtutea atunci cand virtutea se infatiseaza privirilor sale in sfanta ei simplitate, in sfanta si neclintita supunere fata de Evanghelie.

Nimic nu este atat de vrajmas smereniei lui Hristos ca "smerita cugetare" dupa bunul plac, care a lepadat jugul ascultarii fata de Hristos si, savarsind furt de cele sfinte, slujeste satanei sub acoperamantul unei fatarnice slujiri lui Dumnezeu.

Daca vom privi neincetat la pacatul nostru, daca ne vom stradui sa-1 vedem in amanuntimea lui, nu vom gasi in noi insine nici o virtute - nu vom gasi nici smerita-cugetare. Cu adevarata smerenie se acopera adevarata si sfanta virtute; asa isi acopera frumusetea, cu basmaua, fecioara infranata; asa se ascunde, prin catapeteasma,

sfanta sfintelor de privirile gloatei.

Adevarata smerita-cugetare inseamna un fel de a fi evanghelic, obiceiuri evanghelice, un fel de a gandi evanghelic.

Adevarata smerenie este o taina Dumnezeiasca: ea este de neatins pentru faptele omenesti. Fiind cea mai inalta intelepciune, ea pare nebunie pentru intelegerea trupeasca.

Domnul Iisus descopera Dumnezeiasca taina a smereniei adevaratului Sau ucenic, care sade pururea la picioarele Sale si ia aminte la cuvintele cele de viata facatoare. Si descoperita fiind, ea ramane ascunsa: ea este de netalcuit pentru cuvantul si limba omeneasca.

Smerenia este viata cereasca pe pamant. Harica si minunata vedere a maretiei Dumnezeiesti si a nenumaratelor faceri de bine ale lui Dumnezeu catre om, cunoasterea prin har a Rascumparatorului, urmarea Lui cu lepadare de sine, vederea adancului pierzaniei
in care a cazut neamul omenesc - iata semnele nevazute ale smereniei, iata primele trasaturi ale acestei camari duhovnicesti zidite de catre Dumnezeul- Om.

Smerenia nu se vede pe sine smerita. Dimpotriva, ea vede in sine multa trufie. Ea se ingrijeste ca sa afle toate ramurile acesteia; aflandu-le, descopera ca inca au mai ramas foarte multe de aflat.

Preacuviosul Macarie Egipteanul, pe care Biserica il numeste cel Mare, pentru virtutile sale cele covarsitoare si mai ales pentru adanca lui smerenie, Parinte purtator de semne si purtator de Duh, a spus in inaltele, sfintele si tainicele sale omilii ca cel mai curat si mai desavarsit om are in sine ceva trufas. (Omilia 7, cap. 4).

Acest bineplacut al lui Dumnezeu a atins cea mai inalta treapta a desavarsirii crestine, a trait intr-o vreme imbelsugata in sfinti, 1-a vazut pe Antoriie cel Mare, cel mai mare dintre sfintii monahi, si a spus, totusi, ca el nu a vazut nici un om care sa poata fi numit desavarsit pe deplin si in adevaratul inteles al cuvantului (Omilia 8, cap. 5). Smerenia cea mincinoasa se vede pe sine smerita: se mangaie in chip caraghios si jalnic cu aceasta vedere amagitoare, pierzatoare de suflet.

Satana ia chip de inger de lumina; "apostolii" lui iau chip de Apostoli ai lui Hristos (Cor. 9, 13-15); invatatura lui ia chip de invatatura a lui Hristos; starile care vin din amagirile lui iau chip de stari duhovnicesti si harice; trufia si slava sa desarta, amagirea de sine si inselarea nascute din acestea iau chipul smereniei lui Hristos. Ah ! Unde s-a ascuns de nefericitii visatori, de visatorii ce in chip jalnic sunt multumiti de sine si de starile lor de amagire de sine, de visatorii care socot ca se desfata si sunt fericiti, unde s-au ascuns de acestia cuvintele Mantuitorului: "Fericiti cei ce plang acum, fericiti cei ce flamanzesc acum si vai voua, celor ce sunteti acum satui, vai voua celor ce radeti acum" (Luca 6, 21,25).

Priveste mai cu luare-aminte, priveste fara patima la sufletul tau, iubite frate ! Nu este mai de nadejde oare, pentru el pocainta, decat desfatarea ? Nu este mai de nadejde, oare, pentru el, a plange pe pamant, in aceasta vale a plangerii lasata anume pentru plans, decat a nascoci pentru sine desfatari mai inainte de vreme, desfatari amagitoare, vrednice de ras si pierzatoare ?

Pocainta si plansul pentru pacate aduc cu sine vesnica fericire - acest lucru este sfant; acest lucru este vrednic de crezamant; acest lucru a fost vestit de Domnul. De ce, oare, sa nu te cufunzi in aceste stari sufletesti, de ce sa nu petreci in ele, de ce sa-ti nascocesti tie desfatari, sa te saturi cu ele, sa te indestulezi cu ele, prin ele sa nimicesti in tine fericita foame si setea de dreptatea lui Dumnezeu, fericita si mantuitoarea intristare pentru pacatele tale si pentru pacatosenie.

Foamea si setea de dreptatea lui Dumnezeu sunt martorii saraciei cu duhul: plansul este semnul smereniei, glasul ei. Lipsa plansului, indestularea cu sine si desfatarea cu parutele stari duhovnicesti dau pe fata trufia inimii.

Teme-te ca nu cumva, din pricina desfatarii desarte si amagitoare, sa mostenesti vesnicul "vai" fagaduit de catre Dumnezeu celor ce se satura acum dupa bunul lor plac, impotriva voii lui Dumnezeu.

Slava desarta si odraslele sale sunt desfatari duhovnicesti mincinoase, care lucreaza in sufletul care nu s-a patruns de pocainta si zidesc o smerenie paruta. Sufletul schimba adevarata smerenie pe aceasta parere de smerenie. Adevarul cel inchipuit, punand stapanire pe casa sufletului, ingradeste pentru Adevarul cel adevarat toate intrarile in aceasta casa.

Vai, suflete al meu, biserica de Dumnezeu zidita a adevarului ! Primind in tine adevarul cel fatarnicit, inchinandu-te minciunii in locul Adevarului, tu te faci capiste !

In capiste e inaltat un idol: "parerea" smereniei. "Parerea smereniei" este cel mai cumplit fel de trufie. Anevoie se goneste trufia si cand omul si-o recunoaste, dar cum s-o izgonesti atunci cand i se pare ca este smerenie ? !

In aceasta capiste se afla uraciunea cea amarnica a pustiirii ! In aceasta capiste se revarsa tamaia slujirii

la idoli, se inalta cantari de care se veseleste iadul. Acolo, cugetarile si simtirile sufletului austa mancarea cea oprita a jertfelor idolesti, se imbata de vinul amestecat cu otrava aducatoare de moarte. Acolo, cugetarile si simtirile sufletului gusta mancarea cea oprita a jertfelor idolesti, se imbata de vinul amestecat cu otrava aducatoare de moarte. Capistea, salas al idolilor si a toata necuratia, este de neajuns nu numai pentru harul Dumnezeiesc, pentru darul Dumnezeiesc, pentru darul duhovnicesc, este de neajuns pentru orice virtute adevarata, pentru orice porunca evanghelica.

Smerenia mincinoasa orbeste omul in asa hal, ca il sileste nu numai sa creada ca e smerit si sa dea de inteles celorlalti ca este astfel, ci sa o spuna deschis, propavaduind-o cu mare glas. ("Urmarea lui Hristos", cartea III, cap.2).

Amarnic isi bate joc de noi minciuna atunci cand, amagit fiind de ea, o recunoaste drept adevar.

Smerenia cea din har este nevazuta, asa cum nevazut este si Daruitorul ei - Dumnezeu. Ea este acoperita de tacere, simplitate, nefatarnicie, lipsa de sfortare, libertate.

Smerenia cea mincinoasa poarta intotdeauna un chip prefacut; prin aceasta ea se face cunoscuta lumii. Smerenia cea mincinoasa iubeste scenele: prin aceasta ea amageste si se amageste. Smerenia lui Hristos este imbracata in haina si camasa (Ioan 19, 24), in vesmantul cel mai nemestesugit: acoperita de acest vesmant, ea nu se face cunoscuta si nu este bagata in seama de oameni.

Smerenia este o chezasie in inima, o insusire sfanta si fara de nume a acesteia, o deprindere Dumnezeiasca ce se naste in suflet, pe nesimtite, din plinirea poruncilor evanghelice. (Preacuviosul Avva Dorotei, Invatatura a 2-a).

Lucrarea smereniei poate fi pusa alaturi de patima iubirii de argint. Cel atins de neputinta credintei si iubirii fata de comorile pamantesti, cu cat le agoniseste mai mult pe acestea, cu atat se face mai lacom si mai nesatios de ele. Cu cat se imbogateste mai mult, cu atat i se pare ca e sarman si neindestulat. Tot asa si cel manat de smerenie, cu cat se imbogateste mai mult cu virtuti si daruri duhovnicesti, cu atat se vede pe sine mai sarac si mai de nimic.

Este firesc sa fie asa. Atunci cand omul nu a gustat inca din binele cel mai inalt, propriul sau bine, pangarit de pacat, are pret inaintea lui. Atunci, insa, cand se impartaseste de binele Dumnezeiesc, duhovnicesc, atunci nu mai pune deloc pret pe binele sau, care este unit si amestecat cu raul.

Scumpa ii era saracului punguta cu bani de arama adunati de el, vreme indelungata, cu truda si cu osteneala. Un bogat, insa, i-a varsat in san, pe neasteptate, o multime nenumarata de galbeni curati, iar saracul a aruncat cu dispret punguta cu aramioare, ca pe o povara care numai I-ar fi ingreunat.

Dreptul si multpatimitorul Iov, dupa ce a suferit ispite cumplite, s-a invrednicit de vederea lui Dumnezeu. Atunci el a grait catre Dumnezeu printr-o rugaciune inspirata: "Cu auzul urechii Te auzeam mai inainte, iar acum ochiul meu Te-a vazute pe Tine". Ce rod a odraslit in sufletul dreptului din vederea lui Dumnezeu ? "Pentru aceea", continua, si isi incheie Iov rugaciunea sa, "m-am defaimat pe mine si m-am topit, si ma socotesc pe mine pamant si cenusa" (Iov 42, 5-6).

Voiesti sa dobandesti smerenia ? Plineste poruncile evanghelice: dimpreuna cu ele se va salasui in inima ta, daruindu-se ei, smerenia cea sfanta, adica placuta Domnului nostru Iisus Hristos.

Inceputul smereniei este saracia cu duhul; mijlocul ei este sporirea in ea mai presus decat toata mintea si atingerea pacii lui Hristos, iar sfarsitul si desavarsirea ei este dragostea lui Hristos.

Smerenia nu se manie niciodata, niciodata nu cauta sa placa oamenilor, nu se lasa in voia intristarii, de nimic nu se infricoseaza.

Poate, oare, sa se lase in voia intristarii cel care dinainte s-a recunoscut pe sine vrednic de tot necazul ? Poate sa se teama de nenorociri cel care dinainte s-a
osandit pe sine la necazuri, cel care vede in acestea mijlocul mantuirii sale ?

Bineplacutii lui Dumnezeu au iubit cuvintele talharului celui cu buna pricepere care a fost rastignit alaturi de Domnul. Fiind in necazuri, s-au obisnuit sa spuna: "Cele cuvenite primim, dupa faptele noastre; pomeneste-ne, Doamne intru Imparatia Ta" (Lc. 23, 41, 42). Orice necaz ei il intampina prin recunoasterea faptului ca sunt vrednici de el (Preacuviosul Avva Dorotei, Invatatura a 2-a).

Pacea sfanta intra in inimile lor dimpreuna cu vorbele smereniei ! Ea aduce paharul mangaierii duhovnicesti si la patul celui bolnav, si in temnita la cel inchis in ea, si la cel prigonit de oameni, si la cel prigonit de demoni.

Paharul mangaierii este adus de catre mana smereniei si celui rastignit pe cruce; lumea poate sa-i aduca acestuia doar "otet amestecat cu fiere". (Mat. 27, 34).

Cel smerit nu e in stare sa aiba rautate si ura: el nu are vrajmasi. Daca vreunul din oameni ii pricinuieste necazuri, el vede in acest om o unealta a dreptei judecati sau a proniei Dumnezeiesti.

Cel smerit se incredinteaza pe de-a-ntregul voii lui Dumnezeu. Cel smerit traieste nu cu propria lui viata, ci prin Dumnezeu.

Cel smerit este strain de nadajduirea in sine, si de aceea el cauta neincetat ajutorul lui Dumnezeu, neincetat petrece in rugaciune.

Ramura roditoare se pleaca spre pamant, apasata de multimea si greutatea roadelor sale. Ramura stearpa creste in sus, inmultindu-si mladitele sale neroditoare.

Sufletul bogat in virtutile evanghelice se cufunda in smerenie din ce in ce mai adanc, si in adancurile acestei mari afla margaritarele cele de mult pret: darurile Duhului.

Trufia este semnul neindoielnic al omului desert, rob al patimilor, semnul sufletului in care nu are nici o intrare invatatura lui Hristos.

Nu judeca pe om dupa cele din afara ale sale; nu-ti da cu parerea despre el ca este trufas, ori ca este smerit. "Nu judecati dupa infatisare", ci "dupa roadele lor ii veti cunoaste" (In. 7, 24; Mt. 7, 16). Domnul a poruncit sa-i cunoastem pe oameni dupa faptele lor, dupa purtarea lor, dupa urmarile faptelor lor. "Stiu eu trufia ta si rautatea inimii tale" (1 Imp. 17, 28), i-a zis lui David aproapele sau, dar Dumnezeu a dat marturie pentru David: "Aflat-am pe David, robul Meu; cu untdelemnul cel sfant al Meu 1-am uns pe el" (Ps. 88, 21). "Nu cum va cauta omul va vedea Domnul: caci omul va cauta la fata, iar Dumnezeu va cauta la inima`` (1 Imp. 16, 7).

Judecatorii cei orbi socot adesea smerit pe cel fatarnic si josnic, care cauta sa fie pe placul oamenilor: acesta este un hau al slavei desarte.

Dimpotriva, acestor judecatori nestiutori le pare trufas cel care nu cauta laude si rasplatiri de la oameni, si de aceea nu se taraste inaintea oamenilor, ci este sluga adevarata a lui Dumnezeu; acesta a simtit slava lui Dumnezeu, care se descopera numai celor smeriti, a simtit putoarea slavei omenesti si si-a intors de la ea si ochii si mirosul sufletului sau.

Ce inseamna a crede ?" - a fost intrebat un mare "bineplacut al lui Dumnezeu. Acesta a raspuns: "A crede inseamna a petrece intru smerenie si mila" (Pateric. Despre Avva Pimen cel Mare).

Smerenia nadajduieste in Dumnezeu - nu in sine si nu in oameni; de aceea, purtarea ei e simpla, fara ocolisuri, statornica, mareata. Fiii cei orbi ai lumii acesteia numesc acest lucru trufie.

Smerenia nu pune nici un pret pe bunatatile cele pamantesti; in ochii ei, mare este Dumnezeu, mare este Evanghelia. Ea nazuieste catre acestea, neinvrednicind stricaciunea si desertaciunea nici cu luareaaminte, nici cu cautatura. Sfanta raceala fata de stricaciune si desertaciune este numita trufie de catre fiii stricaciunii si slujitorii desertaciunii.

Este o inchinaciune sfanta ce vine din smerenie si din cinstire fata de aproapele, fata de chipul lui Dumnezeu, .fata de Hristos in aproapele; si este o inchinaciune stricata, interesata, care cauta sa placa oamenilor si totodata uraste oamenii, impotrivitoare lui Dumnezeu si urata inaintea Lui: pe aceasta a cerut-o satana de la Dumnezeul-Om, imbiindu-L in schimbul ei cu toate imparatiile pamantului si slava lor.

Cati nu sunt si acum cei care se inchina pentru a primi foloase pamantesti ! Cei inaintea carora se inchina acestia le lauda smerenia.

Fii cu luare-aminte, baga de seama: cel ce ti se inchina o face din cinstire fata de om, din dragoste si din smerenie ? Sau inchinarea lui iti gadila trufia, pentru a scoate oarecare folos vremelnic ?

Tu, care te numeri printre mai-marii pamantului ! Ia seama: inaintea ta se tarasc slava desarta, lingusirea, josnicia !. Acestea, dupa ce isi vor fi atins telul, te vor batjocori, te vor vinde cu cel dintai prilej. Niciodata nu-ti revarsa darnicia asupra celui stapanit de slava desarta: acesta, pe cat este de umil inaintea celor mai mari, pe atat este de obraznic, semet, lipsit de omenie cu cei mai mici" (Scara. Cuvantul 22). Pe cel stapanit de slava desarta il vei cunoaste dupa deosebita inclinare pe care o are catre lingusire, catre slugarnicie, catre minciuna, catre orice lucru ticalos si josnic.

Pilat s-a suparat pe tacerea lui Hristos, care i s-a parut trufasa. "Mie", a zis el, "nu-mi raspunzi ? Sau nu stii ca am putere sa-Ti dau drumul si putere am sa Te rastignesc ?" (In. 19, 10). Domnul Si-a lamurit tacerea punand in lumina voia lui Dumnezeu, pentru care Pilat, ce credea ca lucreaza dupa bunul sau plac, era doar o unealta oarba. Din pricina trufiei, lui Pilat i-a fost cu neputinta sa priceapa ca inaintea lui statea smerenia atotdesavarsita: Dumnezeu Cel Inomenit.

Sufletul inalt, sufletul cu nadejde cereasca, care dispretuieste bunatatile cele stricacioase ale lumii acesteia, nu este in stare de marunta dorinta de a placea oamenilor si de slugarnicie. Gresesti numind trufas acest suflet, pentru faptul ca nu indestuleaza cerintele patimilor tale. Amane ! Cinsteste trufia cea binecuvantata, lui Dumnezeu placuta a lui Mardoheu ! Aceasta, care in ochii tai este trufie - de fapt este sfanta smerenie"* .

*Cartea Esterei, cap.4-7. Aman, macedeonean de neam, era favoritul si cel dintai dintre dregatorii lui

Artaxerxes, imparatul persilor. Mardoheu, iudeu de neam, se numara printre curteni si, fiind de o adanca blagocestie, nu si-a ingaduit sa caute a placea oamenilor, nu s-a tarat inaintea parvenitului. Aceasta purtare a lui Mardoheu 1-a incrancenat pe Aman: acesta a pregatit o spanzuratoare inalta, ca sa dea moriii prin ea acea exceptie, pe care o ura, de la slugarnicia obsteasca. Roata soriii intorcandu-se, imprejurarile s-au schimbat, si Aman a fost atarnat in spanzuratoarea pe care i-a inaltat-o lui Mardoheu.

Smerenia este invatatura evanghelica, virtutea evanghelica, puterea tainica a lui Hristos. Dumnezeu S-a aratat oamenilor imbracat intru smerenie si acela dintre oameni care se va imbraca intru smerenie, se va face asemenea cu Dumnezeu. (Sfantul Isaac Sirul).

"Daca voieste cineva sa vina dupa Mine", vesteste Sfanta Smerenie, "sa se lepede de sine, sa-si ia crucea sa si sa-Mi urmeze Mie`` (Mat. 16, 24). Altminteri este cu neputinta a fi ucenic si urmator al Celui Ce S-a smerit pana la moarte, pana la moartea pe cruce. Acesta a sezut de-a dreapta Tatalui. Acesta este Noul Adam, Incepatorul de neam al sfintei semintii a celor alesi. Credinta in El inscrie in numarul celor alesi; alegerea se primeste prin sfanta smerenie, se pecetluieste prin sfanta dragoste. Amin !

Vederea pacatului propriu

Va veni acel timp infricosat, va sosi acel ceas plin de groaza in care toate pacatele mele vor sta dezgolite in fata lui Dumnezeu Judecatorul, in fata ingerilor Lui, in fata intregii omeniri. Presimtind starea sufletului meu in aceste clipe cutremuratoare, ma umplu de spaima. Sub inraurirea presimtirii vii si puternice ma grabesc cu frica sa ma adancesc in cercetarea de sine, ma grabesc sa caut in cartea constiintei mele gresalele insemnate si savarsite cu lucrul, cu cuvantul, cu gandul.

Cartile necitite de multa vreme, care zac de timp indelungat prin dulapuri, sunt macinate de carii. Cel ce ia o astfel de carte intampina o mare greutate in citirea ei. Fiind necercetata de multa vreme, nu s-a putut deschide decat cu anevoie. Asa este si constiinta mea - deschizand-o, nu aflu multumirea asteptata. Numai pacatele mari se cunosc destul de lamurit; insemnarile marunte, care sunt foarte multe la numar, aproape ca s-au sters, ba nici nu mai poti pricepe acum ce au inchipuit ele.

Numai Dumnezeu, Unul Dumnezeu, poate sa intoarca insemnarile galbejite si sa le dea claritate si astfel sa-1 izbaveasca pe om de constiinta vicleana (Evrei 10, 22). Singur Dumnezeu poate sa-i dea omului darul de a-si vedea pacatele si pacatul, caderea lui in care se afla radacina, samanta, gandurile, samburele, manunchiul tuturor gresalelor omenesti. Chemand in ajutor mila si puterea lui Dumnezeu, chemandu-le in ajutor prin cea mai calda rugaciune, unita cu post bine chibzuit, unita cu lacrimile si plansul inimii, deschid din nou cartea constiintei, din nou cercetez cu luare aminte cantitatea si calitatea pacatelor mele, cercetez ca sa vad la ce au dat nastere gresalele facute de mine.

Vad ca, "faradelegile mele covarsesc capul meu si ca o povara grea apasa peste mine. Inmultitu-s-au mai mult decat parul capului meu" (Psalmul 37, 5; 39, 13). Care este urmarea unei a emenea stari de pacatosenie? "Ajunsu-m-au aradelegile mele de nu mai pot sa vad; inima ea m-a parasit" (Psalmul 39, 13).

Urmarile unei vieti pacatoase sunt: orbirea mintii, inasprirea, nesimtirea inimii. Mintea unui pacatos invederat nu vede nici binele, nici raul; inima lui isi pierde puterea de a simti cele duhovnicesti.

Daca, parasind viata pacatoasa, acest om se va intoarce spre nevointe cuviincioase atunci inima lui, ca si cum ar fi o fiinta straina, nu va consimti la nazuinta lui catre Dumnezeu.

Cand prin lucrarea Dumnezeiescului Dar i se vor descoperi nevoitorului multimea gresalelor lui, atunci e cu neputinta ca el sa nu ajunga la cea mai mare nedumerire, sa nu se scufunde intr-o adanca tristete: "Inima mea s-a tulburat", din pricina unei asemenea privelisti, "parasitu-m-a taria mea si lumina ochilor mei, si aceasta nu este cu mine; ca salele mele s-au umplut de ocari", adica lucrarea mea s-a umplut de poticneli din obisnuinta spre pacat, care ma trage cu sila spre noi pacate; "inmultitu-s-au si au putrezit ranile mele din pricina nebuniei mele", adica patimile pacatoase s-au invechit si m-au vatamat grozav din pricina vietii mele traita fara bagare de seama; "nu este vindecare in trupul meu , adica nu este vindecare numai prin propriile mele puteri pentru intreaga mea fiinta, "lovita si molipsita de pacat" (Psalmul 37,11).

Prin faptul ca-mi recunosc pacatele, ma caiesc de ele, le marturisesc la preot si-mi pare rau ca le-am savarsit, rastorn toata multimea lor nenumarata in adancul milostivirii lui Dumnezeu.

Pentru ca pe viitor sa ma pazeasca de pacat, voi cerceta cu luare aminte, insingurandu-ma in mine insumi, cum lucreaza pacatul impotriva mea, cum se apropie de mine si ce-mi spune.

El se apropie de mine ca un hot; fata lui este acoperita; "cuvintele lui sunt mai alunecoase ca untdelemnul" (Psalmul 54, 22); imi vorbeste minciuni, imi propune faradelegi, otrava este in gura lui; limba lui este un ac purtator de moarte.

"Indulceste-te! sopteste el incet si lingusitor. Pentru ce iti este oprita placerea? Indulceste-te, ce pacat gasesti aici?" si raufacatorul propune calcarea poruncilor Domnului Celui Atotsfant.

N-ar fi trebuit sa dau nici cea mai mica aten- tie cuvintelor lui; stiu doar ca el e un fur si un ucigas. Dar nu tiu ce neputinta neinteleasa, o neputinta a vointei, ma biruie. Caci iau aminte la vorbele pacatului, la fructul oprit. In zadar constiinta imi aminteste ca gustarea din acest rod este totodata si gustarea mortii.

Daca fructul oprit nu se afla inaintea ochilor mei, atunci acest rod se zugraveste pe neasteptate in inchipuirea mea se picteaza in culori vii, parca de o mana fermecata. Simtirile inimii sunt atrase spre tabloul scandalos, care este asemenea unei desfranate. Aspectul lui exterior este captivant; sminteala odihneste intr-insul; este impodobit cu o imbracaminte pretioasa, stralucitoare; lucrarea ei purtatoare de moarte este acoperita cu grija. Cand din pricina absentei obiectului insusi, pacatul nu poate gasi victima in trup, atunci cauta ca aceste jertfe sa fie aduse de inima.

Pacatul lucreaza in mine prin gandul pacactos prin simtirea inimii si prin simtirea tru ului, lucreaza prin simtirile trupesti, lucreaza prin inchipuire.

La ce incheiere ma aduce o asemenea privire aruncata asupra mea? La concluzia ca in mine, in toata fiinta mea, traieste o vatamare patatoasa, care consimte si ajuta pacatului ce napadeste asupra mea, din afara. Eu sunt asemenea omului legat si infierat cu grele lanturi. Oricine, numai daca ii va fi ingaduit, il inhata pe legat, il duce unde vrea, pentru ca legatul, fiind legat cu lanturi, nu are putinta sa opuna nici o rezistenta.

Patruns-a odinioara pacatul in inaltul Rai. Acolo el le-a propus stramosilor mei sa guste din fructul oprit. Acolo i-a inselat, acolo i-a lovit pe cei inselati, cu moarte vesnica. El imi face si mie, - urmasului lor - neincetat aceeasi propunere; el se sileste neincetat sa ma insele si sa ma prinda si pe mine, urmasul lor.

Indata dupa savarsirea pacatului, Adam si Eva au fost izgoniti din Rai si surghiuniti in tara scarbelor (Facere 3, 23 - 24). Eu m-am nascut in aceasta tara a plansului si a nevoilor! Dar aceasta nu ma indreptateste, caci Raiul imi este adus aici de catre Rascumparatorul, imi este sadit in inima mea. Nu am alungat Raiul din inima mea prin pacat. Acum acolo este un amestec de bine si rau, acolo este o cumplita lupta intre bine si rau, este o ciocnire a nenumaratelor patimi, acolo este chinul care e o pregustare a vesnicelor chinuri din iad.

Vad in mine o dovada ca sunt fiul lui Adam; pastrez inclinarea spre rau; ma unesc cu propunerile inselatorului, desi stiu cu siguranta ca mi se propune inselarea, ca mi se pregateste uciderea.

Degeaba as incepe sa-i invinuiesc pe stramosi pentru pacatul ce mi 1-au transmis, caci eu sunt eliberat din robia pacatului de catre Rascumparatorul meu, si, de aici inainte, cad in pacate nu de sila, ci de buna voie.

Stramosii au savarsit o data, in Rai, calcarea unei singure porunci dumnezeiesti, iar eu aflandu-ma in sanul Bisericii lui Hristos calc neincetat toate poruncile divine ale lui Hristos, Dumnezeul si Mantuitorul meu.

Uneori sufletul mi se tulbura de manie si de trea de minte a raului! In inchipuirea mea sclipeste pumnalul deasupra capului vrajmasului si inima-mi se imbata de razbunarea satisfacuta, savarsita cu imaginatia. Alteori mi se infatiseaza niste gramezi risipite de aur. In urma lor se deseneaza palate marete, gradini, toate obiectele de lux, placerile, mandriile care se dobandesc prin aur si pentru care omul iubitor de pacat se inchina acestui idol, ce nu este decat un mijloc de infaptuire a tuturor dorintelor putrede. Cateodata sunt amagit de cinste si putere. Sunt atras, ma ocup cu visurile care ma pun la conducerea oamenilor si tarilor, care ma fac sa le procur lor lucruri pieritoare, iar mie o slava pieritoare. Altadata, pare chiar in chip vadit, imi stau in fata mea

mese cu mancaruri placut mirositoare, din care se ridica aburii! Ma indulcesc intr-un chip caraghios si dureros in acelasi timp, de inselarile ce se infatiseaza inaintea mea. Adeseori ma vad pe neasteptate drept, sau mai bine zis inima mi se fatarniceste, se sileste sa-si insuseasca dreptatea, se linguseste pe sine, se ingrijeste de laude omenesti, ca si cum ar vrea sa si le atraga spre sine!

Patimile se cearta intre ele spunand una alteia ca eu sunt al lor, ma trec neincetat din mana in mana, ma intarata, ma nelinistesc. Peste mintea mea este trasa o perdea de nepatrunsa intunecime; pe inima se afla trantita o mare si grea piatra de nesimtire.

Oare mintea isi va veni in fire? Va voi oare sa-si indrepte pasii spre bine? Ii sta impotriva inima, deprinsa cu placerile pacatoase, i se impotriveste trupul meu, care si-a dobandit dorinte dobitocesti. S-a pierdut pana si intelegerea ca trupul meu, (ca unul ce este facut pentru ve,snicie ,si este capabil de dorinte ,si mi,scari dumnezeiesti), nu mai intelege ca nazuintele cele asemanatoare celor dobitocesti nu sunt decat neputinta lui, introduse intr-insul prin cadere.

Diferitele parti care alcatuiesc fiinta mea mintea, inima si trupul - sunt ciopartite, dezbinate, lucreaza in dezacord, se impotrivesc una alteia; numai atunci lucreaza in intelegere cand lucreaza pentru pacat, potrivnic lui Dumnezeu.

Aceasta este starea mea! Ea este moartea sufletului in timpul vietii trupului. Dar eu sunt multumit cu starea mea! Multumit nu din cauza smereniei ci din pricina orbirii mele, din pricina impietririi mele. Sufletul nu-si simte moartea, asa cum n-o simte nici trupul cand este despartit prin moarte de suflet.

Daca eu as fi simtit moartea mea, as fi petrecut intr-o necurmata pocainta! Daca eu as fi simtit moartea mea, m-as fi ingrijit de inviere!

Eu sunt in intregime ocupat cu grijile lumii si prea putin ma ingrijesc de nevoile mele sufletesti. Osandesc cu asprime cele mai mici greseli savarsite de aproapele meu, pe cata vreme eu, care sunt plin de pacate, orbit de ele, prefacut in stalp de sare asemenea femeii lui Lot, nu sunt in stare sa fac nici un fel de miscare duhovniceasca

N-am pasit pe urmele pocaintei, pentru ca inca nu vad pacatul meu. Si nu-mi vad pacatul fiindca mai lucrez inca in folosul pacatului. Caci cel ce se indulceste de pacat nu-si poate vedea pacatul, precum nu-1 poate vedea nici cel ce-si ingaduie sa guste din el macar numai cu gandul si cu consimtirea inimii.

Numai acela poate sa- i vada pacatul care, s-a lepadat cu o hotarare libera de orice prietenie cu pacatul, care sta ca un strajer treaz, la poarta casei sale, cu sabia in mana, cu cuvantul lui Dumnezeu; care respinge si taie cu aceasta sabie pacatul, in orice infatisare s-ar apropia el.

Cine va savarsi aceasta mare lucrare, cine va declara razboi pacatului, smulgand cu sila pacatul din mintea, inima si trupul lui, aceluia ii da Dumnezeu un mare dar: **"vederea pacatului sau"**.

Fericit este sufletul care si-a vazut pacatul cuibarit in sanul sau!

Fericit este sufletul care a vazut in sine caderea stramosilor, vechimea vechiului Adam!

O asemenea vedere a pacatului sau este vederea duhovniceasca, este vederea mintii, vindecata de orbire prin darul dumnezeiesc. Sfanta Biserica de Rasarit invata sa cerem de la Dumnezeu vederea pacatului nostru prin post , rugaciune si ingenunchere.

Fericit este sufletul care neincetat se invata in Legea Domnului! Caci intr-insa el poate vedea chipul si frumusetea Omului Nou, iar prin comparatie cu el, isi poate cerceta si indrepta neajunsurile sale.

Fericit este sufletul care si-a cumparat tarina pocaintei prin omorarea sa cu privire la inceputurile pacatoase! In aceasta tarina el isi va gasi o nepretuita comoara de mantuire.

Daca ti-ai dobandit tarina pocaintei, preda-te **plansului de copil fata de Dumnezeu**. Daca poti , sa nu ceri nu cere nimic de la Dumnezeu, lasa-te in voia Lui, cu lepadare de sine. Intelege si simte, ca tu esti faptura, iar Dumnezeu este Facatorul. Preda-te prin urmare fara sa mai stai pe tganduri, adu-I **numai lacrimile**

de prunc, adu-I o inima tacuta, gata sa-I urmeze voia si sa-si sigileze voia Lui.

Daca insa din pricina prunciei tale, nu te poti cufunda in tacere deplina, in rugaciune si in plansul in fata lui Dumnezeu, atunci rosteste inaintea Lui o rugaciune smerita pentru iertarea pacatelor si pentru vindecarea de patimile cele pacatoase, de aceste groaznice neputinte morale, care se compun din gresalele savarsite de buna voie in decursul unei vremi destul de insemnate.

Fericit este sufletul care si-a dat seama ca este pe deplin nevrednic de Dumnezeu, care s-a judecat ca unul ce se afla ticalos si pacatos! Un astfel de suflet se afla pe calea mantuirii, intr-insul nu este inselare de sine.

Dimpotriva, cine se crede gata sa primeasca darul, cine se socote chiar vrednicde Dumneyeu si cere venirea Lui tainica, cine spune ca e gata sa-L primeasca, sa-L auda si sa-L vada pe Domnul , acela se inseala pe sine, acela se linguseste pe sine, acela a atins culmea cea inalta a mandriei de unde urmeaza caderea in intunecoasa prapastie a pierzarii (Sfantul Isaac Sirul, cuvantul 55).

Acolo se prabusesc toti cei care se mandresc inaintea lui Dumnezeu, care cuteaza sa se recunoasca cu nerusinare vrednici de Dumnezeu si cu aceasta parere de sine si inselare de sine, sa-I spuna lui Dumnezeu "Vorbeste, Doamne, ca robul Tau Te asculta".

Cea mai inalta lucrare a mintii este neobisnuit de simpla; pentru capatarea ei nu are nevoie decat de **o simplitate si credinta de copil**. Dar noi ne-am facut atat de complicati incat tocmai aceasta simplitate este de neatins, de neajuns. Noi vrem sa fim mai destepti, vrem sa-i dam viata eului nostru, nu suferim le adarea de sine nu, nu vrem sa lucram cu credinta. Din aceasta cauza avem nevoie de un indrumator, care ar putea sa ne scoata din complexitatea noastra, din viclenia noastra, din siretlicurile noastre, din slava noastra desarta si din parerea de sine spre o credinta larga si simpla. Din aceasta cauza se intampla ca, pe terenul lucrarii mintii, copilul (omul despatimit) ajunge la o propasire neobisnuita, iar inteleptul deraiaza din drum si se arunca in intunecoasa prapastie a pierzarii.

Tanarul prooroc Samuil L-a auzit pe Domnul care 1-a chemat si nu s-a socotit vrednic de vorbirea cu Domnul, ci a stat inaintea batranului sau indrumator, cerand de la el indrumari pentru purtarea sa. A auzit Samuil a doua oara acelasi glas care il chema si din nou a stat inaintea indrumatorului sau.

Povatuitorul a inteles ca glasul care il chema era glasul lui Dumnezeu. Si atunci i-a poruncit tanarului, cand va auzi o asemenea chemare sa-I raspunda Celui care ii vorbeste: "Graieste, Doamne, caci robul Tau Te asculta."

Acelasi lucru indrazneste sa-I spuna un inchipuit, iubitor de placeri si misel, care nu este chemat de nimeni, care este imbatat de o parere de slava desarta, care alcatuieste in sine glasuri si mangaieri prin care isi linguseste vicleana sa inima, prin care se inseala pe sine si pe urmasii sai usuratici.

Fiule al Bisericii Ortodoxe' de Rasarit, care este una Sfanta si Adevarata, in nevointele tale nevazute, sa te conduci de indrumarile Sfintilor Parinti ai Bisericii tale, caci ei poruncesc ca inainte de a te fi innoit printr-o vadita lucrare a Sfantului Duh sa nu primesti nici un fel de vedenie; sa nu primesti nici un fel de glas, de oriunde s-ar auzi, in afara sau inlauntrul tau, ci sa le consideri ca fiind un aratat prilej de inselare (Prea Cuviosul Grigorie Sinaitul, Despre inselare, s.a. Filocalia. Sfantul Calist si Ignatie Xantopolis cap. 73).

Pazeste-ti mintea de vedenii, alunga toate inchipuirile si parerile ce se apropie de ea, prin care caderea in inselarea diavoleasca ia locul adevarului.

Infasurat cu pocainta, stai cu frica si cu evlavie inaintea Marelui Dumnezeu, Care poate curati pacatele tale si te poate innoi prin Duhul Sau Preasfant. Duhul care va veni, te va povatui spre "toata dreptatea" (Ioan 16, 3). Simtamantul plansului si al pocaintei pentru pacate este singurul care e de mare nevoie sufletului, care s-a apropiat de Dumnezeu cu gandul ca sa primeasca de la E1 iertarea pacatelor sale. **Aceasta este partea cea mai buna**. Daca tu ai ales-o, atunci sa nu se mai ia de la tine! Sa nu dai aceasta comoara in schimbul simtamintelor desarte, mincinoase, silnice, care trec pe alaturea de Dar, sa nu te pierzi prin lingusirea de sine.

"Daca unii Parinti, spune prea cuviosul Isaac Sirul, au scris despre ceea ce este curatenia sufleteasca, ce este sanatatea ei, ce este nepatimirea, ce este vederea duhovniceasca, asta nu inseamna ca ei au scris-o pentru ca

noi sa le cautam inainte de vreme si cu asteptare. S-a si spus in Scriptura: «Imparatia lui Dumnezeu nu vine in chip vazut» (Luca 17,20). **Aceia care traiesc in asteptarea Imparatiei Cerurilor, au dobandit mandria si caderea**... Cautarea inaltelor daruri dumnezeiesti cu asteptare este respinsa de Biserica lui Dumnezeu. Aceasta nu este un semn de dragoste pentru Dumnezeu; aceasta este o neputinta a sufletulm (Sfantul Isaac Sirul, cuvantul 55).

"Toti sfintii s-au recunoscut ca sunt nevrednici de Dumnezeu si prin acest lucru ei si-au aratat vrednicia, care consta in smerenie." (Sfantul Isaac Sirul, cuvantul 36).

Toti inselatii de sine s-au socotit vrednici de Dumnezeu, prin acest lucru au aratat ca sufletul lor este cuprins de mandrie si de inselaciune draceasca. Unii din ei i-au primit pe demoni, care s-au infatisat in chipul ingerilor si le-au urmat; altora li se aratau demonii in propriul lor chip si se inchipuiau ca unii ce sunt biruiti prin rugaciunea lor, lucru prin care ii ducea la inaltarea mintii; unii isi atatau imaginatia, isi infierbantau sangele, produceau in sinea lor miscari nervoase, si luau aceasta drept placere harica si au cazut in inselarea diavolilor, intr-o desavarsita intunecare, s-au numarat dupa duhul lor cu duhurile lepadate.

Daca ai nevoie sa stai de vorba cu tine insuti adu-ti inaintea ta nu lingusirea ci defaimarea de sine. In starea noastra de cadere ne sunt foarte folositoare leacurile amare. Cei ce se lingusesc pe ei insisi au si primit aici pe pamant rasplata lor care este lingusirea de sine, lauda si dragostea lumii, vrajmasele lui Dumnezeu; in afara de osanda, ei nu au ce astepta in vesnicie.

"Ca faradelegea mea eu o cunosc si pacatul, meu inaintea mea este pururea" (Psalmul 50, 4),

vorbeste despre sine Proorocul David. Pacatul lui era obiectul neincetatei lui cercetari: "Ca faradelegea mea eu o voi vesti si ma voi ingriji pentru pacatul meu." (Psalmul 37, 18) Sfantul Prooroc David se ocupa cu(osandirea de sine, se ocupa cu demascarea pacatului sau, atunci cand pacatul lui era deja iertat si cand Darul Duhului Sfant i se inapoiase. Mai mult, el si-a dat pe fata pacatul, 1-a marturisit in auzul lumii intregi.

Cand Sfintii Parinti ai Bisericii de Rasarit si indeosebi vietuitorii pustiei atingeau inaltimile starilor duhovnicesti, atunci toate aceste nevointe se contopeau la ei numai intr-una singura, in pocainta. Pocainta cuprindea toata viata lor, toata activitatea lor, ea era urmarea vederii pacatului lor.

Un oarecare mare Parinte a fost intrebat in ce trebuie sa se cuprinda lucrarea unui calugar singuratic? Si el i-a raspuns: "Sufletul tau sta mort inaintea ochilor tai si tu mai intrebi care trebuie sa-ti fie lucrarea?!" (Sfantul Isaac Sirul , cuv. 21)

Plansul este lucrarea esentiala a adevaratului nevoitor al lui Hristos, plansul sa fie lucrarea lui, din clipa inceperii nevointei si pana la savarsirea nevointei!

Vederea pacatului nostru si pocainta ce se naste dintr-insa este lucrarea ce nu tre s arsit pe pamant. Prin vederea pacatului, se trezes e pocainta; prin pocainta se dobandeste curatenia; ochiul mintii curatit treptat incepe sa vada astfel de neajunsuri si vatamari in toata fiinta omeneasca, pe care mai inainte din pricina intunecarii sale el nu le zarea deloc.

Doamne! Daruieste-ne sa ne vedem gresalele noastre, pentru ca mintea noastra atrasa in intregime de catre luarea aminte de propriile pacate, sa inceteze de a mai vedea pacatele aproapelui si in felul acesta, sa-i vada pe toti oamenii buni. Daruieste inimii noastre sa lase grija pierzatoare de neajunsurile aproapelui, ci toate grijile sa si le uneasca intr-o singura grija, aceea pentru dobandirea curateniei si sfinteniei poruncite si pregatite noua de Tine.

Daruieste-ne, noua, celor care ne-am spurcat vesmintele sufletului, sa le albim din nou, ele au fost deja spalate de apele botezului, dar acum,dupa ce au fost spurcate, au nevoie sa fie spalate de apele lacrimilor.

Daruieste-ne sa vedem, in lumina Darului Tau, feluritele neputinte ce traiesc in noi, care distrug in inima miscarile cele duhovnicesti, care introduc in ea miscari trupesti vrajmase Imparatiei lui Dumnezeu. I

Daruieste-ne, Marele Dar al pocaintei, care se naste ca urmare a vederii pacatelor proprii.

Pazeste-ne, cu aceste mari daruri, de prapastia inselarii de sine, care se deschide in suflet din cauza neluarii in seama si neintelegerii pacatoseniei noastre; care ia nastere din lucrarile iubirii de placeri si de slava desarta, care nu sunt luate in seama si raman neintelese de noi.

Pazeste-ne, cu aceste mari daruri, pe calea noastra ce duce la Tine, daruieste-ne sa ajungem la Tine, Care chemi pe cei ce se recunosc pacatosi si respingi pe cei ce se recunosc drepti, ca sa Te blagoslovim vesnic in fericirea vesnica pe Tine, Unul Adevaratul Dumnezeu, Rascumparatorul celor robiti, Mantuitorul celor pierduti.

AMIN!

Despre iubirea de aproapele

Ce poate fi mai minunat, mai desfatator decat iubirea de aproapele ?

A iubi este o fericire, a ura este un chin.

Toata Legea si prooroci, stau in iubirea catre Dumnezeu si catre aproapele (Mt. 22, 40).

Iubirea catre aproapele este calea care duce la iubirea catre Dumnezeu, caci Hristos a binevoit a se imbraca tainic in fiecare aproape al nostru, iar in Hristos este Dumnezeu (1 Ioan).

Sa nu crezi, preaiubite frate, ca porunca iubirii de aproapele a fost prea apropiata inimii noastre cazute: porunca este duhovniceasca, iar pe inima noastra au pus stapanire trupul si sangele; porunca este noua, iar inima noastra - veche.

Iubirea noastra fireasca a fost vatamata de cadere; ea trebuie omorata - Hristos o porunceste - pentru a putea agonisi din Evanghelie iubire sfanta catre aproapele, iubire in Hristos.

Insusirile omului nou trebuie sa fie toate noi; nici o insusire veche nu i se potriveste.

Inaintea Evangheliei nu are nici un pret iubirea aparuta din miscarea sangelui si din simtirile trupesti. Si ce pret poate sa aiba aceasta, atunci cand ea jura, cu sangele aprins, sa-si puna sufletul pentru Domnul, iar peste cateva ceasuri, atunci cand sangele s-a racit, se jura ca nu-L cunoaste ? (Mt. 26, 33, 35, 74).

Evanghelia leapada iubirea ce atarna de miscarea sangelui, de simtirile inimii trupesti. Ea spune: "Nu socotiti ca am venit sa aduc pace pe pamant; n-am venit sa aduc pace, ci sabie. Caci am venit sa despart pe fiu de tatal sau, pe fiica de mama sa si pe nora de soacra sa. Si dusmanii omului vor fi casnicii lui". (Mt. 10, 34, 35, 36).

Caderea a supus inima stapanirii sangelui si, prin mijlocirea sangelui, stapanirii stapanitorului acestui veac. Evanghelia slobozeste inima din aceasta robie, din aceasta silnicie, si o aduce sub calauzirea Sfantului Duh.

Sfantul Duh ne invata sa iubim pe aproapele in chip sfant.

Iubirea aprinsa, hranita de Sfantul Duh este foc. Prin acest foc se stinge focul iubirii firesti, trupesti, stricate de caderea in pacat. (Scara. Cuvantul 15, cap. 3)."Cel ce spune ca poate avea amandoua aceste iubiri se amageste pe sine insusi", a spus Sfantul Ioan Scararul (Cuvantul 3, cap.l6).

In ce cadere se afla firea noastra ! Cel care prin fire e in stare de a-si iubi cu aprindere aproapele, trebuie sa-si dea o silinta neobisnuita sa-1 iubeasca asa cum porunceste Evanghelia.

Cea mai inflacarata iubire fireasca se preface cu usurinta in dezgust, in ura neimpacata. (2 Imp. 13,15). Oamenii si-au aratat dragostea fireasca si cu pumnalul. Ce plina de rani e iubirea noastra cea fireasca ! Ce rana adanca e pe trupul ei - impatimirea ! Inima stapanita de impatimire e gata de orice nedreptate, de orice nelegiuire, numai de si-ar indestula iubirea ei bolnavicioasa.

"Cantarul stramb este uraciune inaintea Domnului, iar cantarirea dreapta este placuta Lui" (Pilde 1 1, 1). Iubirea fireasca aduce doar cele pamantesti celui iubit al sau; la cele ceresti ea nici nu se gandeste.

Ea se razvrateste impotriva Cerului si a Duhului Sfant: pentru ca Duhul cere rastignirea trupului. Ea se razvrateste impotriva Cerului si a Duhului Sfant: pentru ca se gaseste sub carmuirea duhului viclean, duhului necurat si pierdut.

Sa ne apropiem de Evanghelie, preaiubite frate, sa ne privim in aceasta oglinda ! Privindu-ne in ea, sa lepadam hainele cele vechi in care ne-a imbracat caderea si sa ne impodobim cu vesmantul cel nou pe care ni 1-a pregatit Dumnezeu.

Vesmantul cel nou este Hristos. "Cati in Hristos v-ati botezat, in Hristos v-ati si imbracat". (Gal. 3, 27). "Va veti imbraca cu putere de sus" (Lc. 24, 49), a spus Domnul despre acest vesmant. Crestinii se imbraca in

insusirile lui Hristos, prin lucrarea Atotbunului Duh.

Pentru crestin este cu putinta sa imbrace acest vesmant. "Imbracati-va in Domnul nostru Iisus Hristos si grija de trup sa nu o faceti spre pofte" (Rom. 13, 14), spune Apostolul.

Mai intai, lasandu-se calauzit de Evanghelie, leapada vrajba, mania, osandirea si toate cele ce lucreaza de-a dreptul impotriva iubirii.

Evanghelia porunceste sa ne rugam pentru vrajmasi, sa binecuvantam pe cei ce ne blesteama, sa facem bine celor ce ne urasc, sa iertam aproapelui orice ar face impotriva noastra.

Tu, cela ce vrei sa urmezi lui Hristos, straduieste-te sa plinesti cu fapta toate aceste porunci. Nu e defel deajuns sa citim doar, cu multumire, poruncile evanghelice, si sa ne minunam de inalta duhovnicie pe care acestea o cuprind in sine. Din pacate, multi se multumesc cu asta. Atunci cand vei purcede la plinirea poruncilor Evangheliei, cu indaratnicie se vor impotrivi la aceasta stapanii inimii tale. Acesti stapani sunt starea ta trupeasca, in care te afli supus trupului si sangelui, si duhurile cazute, a caror tara supusa este starea trupeasca a omului.

Cugetarea trupeasca, dreptatea ei si dreptatea duhurilor cazute iti pretind sa nu te lepezi de cinstea in care te afli si de celelalte foloase pamantesti, iti pretind sa le aperi. Tu, insa, poarta cu barbatie razboiul cel nevazut dus de Evanghelie, dus de Domnul Insusi.

Jertfeste tot pentru plinirea poruncilor evanghelice. Fara acesta jertfa nu vei putea fi plinitor al lor. Domnul a zis ucenicilor Sai: "Daca cineva voieste sa vina dupa Mine, sa se lepede de sine". (Mt. 16, 34).

Atunci cand Domnul este cu tine - sa crezi in izbanda: Domnul nu poate sa nu fie biruitor. Cere biruinta de la Domnul, cere-o cu rugaciune si plans statornic. Si va veni pe neasteptate lucrarea harului in inima ta: deodata vei simti prea desfatata incantare a iubirii duhovnicesti fata de vrajmasi. Inca mai ai de luptat ! Inca trebuie sa faci dovada de barbatie ! Uita-te la lucrurile pe care le iubesti: iti plac foarte mult ? S-a legat foarte tare de ele inima ta Leapada-te de ele.

Domnul cere de la tine aceasta lepadare, El, Care a asezat legea iubirii nu ca sa te lipseasca pe tine de iubire si de cele iubite, ci ca tu, lepadand iubirea trupeasca, sa primesti iubirea duhovniceasca, neprihanita, sfanta, care este cea mai mare fericire.

Cela ce a simtit iubirea duhovniceasca va cauta cu scarba la dragostea trupeasca, va privi la ea ca la o schimonosire hada a iubirii. Intrebi cum sa te lepezi de cele ce le iubesti, caci ele au prins, parca, radacini in inima ta ? Spune despre ele lui Dumnezeu: "Acestea, Doamne, sunt ale Tale, iar eu cine sunt ? Zidire neputincioasa, care nu are nici o insemnatate".

"Astazi, inca mai calatoresc pe pamant, inca mai pot fi de folos cu ceva celor iubiti ai mei; maine, poate, voi pieri de pe fata pamantului, si nu voi mai fi nimic pentru ei !".

"Voiesc sau nu voiesc, va veni moartea, vor veni alte cumpene, smulgandu-ma in chip silnic de cei pe care ii socoteam ai mei, iar ei deja nu vor mai fi ai mei. De fapt, nici nu erau ai mei; intre mine si ei era o oarecare legatura; amagindu-ma cu aceasta legatura, eu ii numeam, ii socoteam ai mei. Daca ar fi fost cu adevarat ai mei, ar fi ramas ai mei pentru totdeauna". "Zidirile sunt numai ale Ziditorului: El este Dumnezeul si Stapanul lor. Ceea ce este al Tau Iti dau, Doamne al meu: acestea mi le-am insusit pe nedrept si in zadar".

Pentru ei este lucru mai de nadejde sa fie ai lui Dumnezeu. Dumnezeu este Vesnic, PretutindeneaFiitor, Atotputernic, cu nemarginire Bun. Pentru cel care este al Sau, El este Cel mai credincios, Cel mai de nadejde Ajutator si Acoperitor.

Dumnezeu da omului cele ale Sale: si pentru om oamenii devin "ai sai", vremelnic dupa trup, vesnic dupa duh, atunci cand Dumnezeu binevoieste sa dea omului acest dar.

Adevarata iubire de aproapele se intemeiaza pe credinta in Dumnezeu, "Ca toti sa fie una", a strigat Mantuitorul lumii catre Parintele Sau, "dupa cum Tu, Parinte, intru Mine si Eu intru Tine, asa si acestia in Noi sa fie una" (In. 17, 21).

Smerenia si incredintarea in voia lui Dumnezeu omoara implinirea trupeasca. Aceasta inseamna ca cea din urma traieste prin parerea de sine si necredinta.

Fa pentru cei pe care ii iubesti ceea ce poti sa faci folositor si ceea ce este legiuit; dar totdeauna sa ii incredintezi lui Dumnezeu - si iubirea ta oarba, trupeasca, nesocotita se va preface, incetul cu incetul, intr-o iubire duhovniceasca, intelegatoare, sfanta.

Iar daca iubirea ta este o impatimire ce se impotriveste legii, atunci s-o lepezi ca pe o uraciune. Atunci cand inima ta nu este libera, acesta este un semn al impatimirii. Atunci cand inima ta este inrobita, acesta este semnul patimii nebunesti, pacatoase. Iubirea sfanta este curata, libera, intreaga in Dumnezeu. Ea este o lucrare a Sfantului Duh, care lucreaza in inima in masura curatirii acesteia.

Lepadand vrajba, lepadand patimirea, lepadandu-te de iubirea trupeasca, afla iubirea duhovniceasca; "fereste-te de rau si fa bine" (Ps. 33, 13).
Da cinstire aproapelui ca unui chip al lui Dumnezeu - cinstire care sa fie in sufletul tau, nevazuta pentru ceilalti, descoperita doar constiintei tale. Faptele pe care le savarsesti sa fie, in chip tainic, pe potriva starii tale sufletesti.

Da cinstire aproapelui, fara sa iei seama la varsta, fara sa faci deosebire intre barbat si femeie, fara sa te uiti la rangul pe care-1 are in lume - si iubirea sfanta va incepe, treptat, sa se faca aratata in inima ta. Pricina acestei iubiri nu sunt trupul si sangele, nu inraurirea simturilor, ci Dumnezeu.

Cei lipsiti de slava numelui de crestin nu sunt lipsiti de cealalta slava, pe care au primit-o cand au fost ziditi: ei sunt chipul lui Dumnezeu.

Daca chipul lui Dumnezeu va fi aruncat afara, in vapaia cea cumplita a iadului, si acolo sunt dator sa il cinstesc.

Ce treaba am eu cu vapaia, cu iadul ! Chipul lui Dumnezeu a fost aruncat acolo potrivit judecatii lui Dumnezeu: treaba mea este sa pazesc cinstirea fata de chipul lui Dumnezeu, si prin aceasta sa ma pazesc pe mine insumi de iad.

Da cinstire si orbului, si leprosului si celui bolnav la minte, si pruncului de tata, si raufacatorului, si paganului - cum se cuvine chipului lui Dumnezeu. Ce ai tu cu neputintele si neajunsurile lor ! Ia seama la tine insuti, ca sa nu sufere un neajuns iubirea ta.
In crestin, sa dai cinstire lui Hristos, Care a spus spre povatuirea noastra, si inca va mai spune atunci cand se va hotara soarta noastra in vesnicie: "Ceea ce ati facut unuia dintre acesti frati ai Mei prea mici, Mie Mi-ati facut". (Mt. 25, 40).
Atunci cand ai de-a face cu aproapele sa ai in minte acest cuvant evanghelic si te vei face tainuitor al iubirii de aproapele. Tainuitorul iubirii de aproapele intra prin ea in iubirea de Dumnezeu.

Dar daca socoti ca il iubesti pe Dumnezeu, iar in inima ta traieste un simtamant de neplacere fie si fata de un singur om, sa stii ca te afli intr-o vesnica amagire de sine.
"Daca zice cineva:", graieste Sfantul Ioan Cuvantatorul de Dumnezeu, "- iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele sau il uraste, mincinos este... Aceasta porunca avem de la El, ca cine iubeste pe Dumnezeu sa iubeasca si pe fratele sau". (1 In. 4, 20, 21).

A arata iubire duhovniceasca fata de aproapele este semnul innoirii sufletului prin Sfantul Duh. "Noi stim ca am trecut din moarte la viata", graieste iarasi Cuvantatorul de Dumnezeu, "pentru ca iubim pe frati; cine nu iubeste pe fratele sau ramane in moarte". (1 In. 3, 14).

Desavarsirea crestina sta in desavarsita iubire de aproapele. Desavarsita iubire de aproapele sta in iubirea de Dumnezeu, care nu cunoaste desavarsire, intru care nu este sfarsit sporirii. Cresterea in iubirea de Dumnezeu este nesfarsita, pentru ca iubirea este Nesfarsitul Dumnezeu. (1 In. 4, 16). Iubirea de aproapele este temelia zidirii iubirii. Iubite frate ! Cauta sa sporesti in tine iubirea duhovniceasca de aproapele: intrand in ea, vei intra in iubirea de Dumnezeu, pe portile invierii, pe portile Imparatiei Cerurilor. Amin.

Despre iubirea de Dumnezeu

Iubeste-L pe Dumnezeu asa cum a poruncit El sa fie iubit, iar nu asa cum socot sa Il iubeasca visatorii care se amagesc pe sine.

Nu-ti nascoci tie extaze, nu-ti pune in miscare reverii, nu te aprinde cu flacara materialnica - flacara sangelui tau. Jertfa bine primita de Dumnezeu este smerenia inimii, strapungerea duhului. Cu manie isi intoarce Dumnezeu fata de la jertfa adusa cu nadajduire in sine, cu parere trufasa de sine, de-ar fi jertfa aceasta si ardere de tot.

Trufia pune in miscare nervii, aprinde sangele, starneste inchipuirea, trezeste viata caderii; smerenia linisteste nervii, potoleste miscarea sangelui, nimiceste visarea, omoara viata caderii, desteapta viata in Hristos Iisus.

Ascultarea este" inaintea Domnului "mai buna "decat jertfa, si supunerea mai buna decat grasimea berbecilor", a grait Proorocul catre imparatul israilitean, care indraznise a aduce lui Dumnezeu jertfa nepriincioasa (1 Imp. 15, 22): voind a aduce lui Dumnezeu jertfa iubirii, nu o aduce dupa bunul tau plac, sub o inraurire nechibzuita; adu-o cu smerenie, la vremea si in locul pe care le-a poruncit Domnul.

Locul duhovnicesc, singurul in care ni s-a poruncit a aduce jertfele duhovnicesti, este smerenia. (Pateric. Din spusele Preacuviosului Pimen cel Mare).

Domnul a insemnat trasaturile cele adevarate si vrednice de crezare ale celui ce iubeste si ale celui ce nu iubeste. El a spus: "Daca Ma iubeste cineva, va pazi cuvantul Meu. Cel ce nu Ma iubeste nu pazeste cuvintele Mele". (In. 14, 23, 24).

De vrei sa deprinzi iubirea Dumnezeiasca? Indeparteaza-te de orice fapta, cuvant, gandire, simtire care sunt oprite de Evanghelie. Prin vrajmasia ta fata de pacat, care este atat de urat Atotsfantului Dumnezeu, arata-ti si dovedeste-ti dragostea catre El. Vindeca neintarziat prin pocainta pacatele in care ti s-ar intampla sa cazi din neputinta; cel mai bine este, insa, ca printr-o neslabita luare-aminte la sine, sa nu-ti ingadui nici aceste greseli.

Vrei sa deprinzi iubirea Dumnezeiasca ? Cerceteaza cu osardie in Evanghelie poruncile Domnului si sileste-te a le plini cu fapta, sileste-te ca sa prefaci virtutile evanghelice in deprinderi, in insusiri ale tale. Se cuvine celui ce iubeste sa plineasca intocmai voia celui iubit.

"Iubit-am poruncile Tale mai mult decat aurul si topazul: pentru aceasta catre toate poruncile Tale m-am , indreptat, toata calea nedreptatii am urat" (Ps. 118 127, 128), spune Proorocul. O asemenea putere este numaidecat trebuincioasa pentru pazirea credinciosiei fata de Dumnezeu. Credinciosia este o conditie de neinlaturat a iubirii. Fara aceasta, iubirea se destrama.

Prin fuga necontenita de rau si prin plinirea statornica a poruncilor evanghelice, in care se cuprinde toata invatatura morala a Evangheliei, ajungem la iubirea Dumnezeiasca. Acesta este mijlocul prin care petrecem in iubirea de Dumnezeu: "Daca veti pazi poruncile Mele, veti ramane in dragostea Mea" (In. 15, 10), a spus Mantuitorul.

Desavarsirea iubirii se cuprinde in unirea cu Dumnezeu; sporirea in iubire este impreunata cu o negraita , mangaiere, desfatare si luminare duhovniceasca. La inceputul nevointei, insa, ucenicul iubirii trebuie sa poarte o lupta crancena cu sine insusi, cu firea sa adanc vatamata: raul care a intrat prin cadere in firea noastra s-a facut pentru ea lege, care lupta si se razvrateste impotriva Legii lui Dumnezeu, impotriva legii sfintei iubiri.

Iubirea de Dumnezeu se intemeiaza pe iubirea de aproapele. Atunci cand se va sterge in tine ranchiuna, sa stii ca te-ai apropiat de iubire. Atunci cand inima ta va fi umbrita de o pace sfanta, plina de har, cu intreaga omenire, sa stii ca esti chiar la portile iubirii. Aceste porti, insa, nu se deschid decat prin Duhul Sfant.

Iubirea de Dumnezeu este un dar al lui Dumnezeu in omul care s-a pregatit prin curatia inimii, a mintii si a trupului pentru primirea acestui dar. Pe masura treptei pregatirii este si treapta darului, pentru ca Dumnezeu este Drept-Judecator si in milostivirea Sa.
Iubirea de Dumnezeu este pe de-a-ntregul duhovniceasca: "ce este nascut din Duh, duh este" (In. 3, 6).

" Ce este nascut din trup; trup este" (In. 3, 6): iubirea trupeasca, nascuta fiind din trup si sange, are insusiri materialnice, stricacioase. Ea este nestatornica si schimbatoare: focul ei depinde in intregime de materie.

Auzind din Scriptura ca Dumnezeul nostru este foc (Evr. 12, 29), ca iubirea este foc, si simtind in tine focul iubirii firesti, sa nu crezi ca este vorba de unul si acelasi foc. Nu ! Aceste focuri sunt potrivnice si se inabusa unul pe celalalt. (Scara, Cuvantul 15). "Sa slujim lui Dumnezeu dupa buna placerea Lui, cu evlavie si cu sfiala: caci Dumnezeul nostru este foc mistuitor". (Evr. 12, 28, 29).

Iubirea fireasca, iubirea cazuta, aprinde sangele omului, ii pune in miscare nervii, ii starneste inchipuirea; iubirea sfanta racoreste sangele, odihneste si sufletul, si trupul, atrage omul launtric la ruga tacuta, il afunda in dulceata smereniei si desfatarii duhovnicesti.

Multi nevoitori, luand iubirea fireasca drept iubire ~Dumnezeiasca, si-au infierbantat sangele, si-au infierbantat si inchipuirea. Starea de infierbantare se preschimba foarte usor intr-o stare de frenezie (iesire din minti). Cei ce se afla in starea de de infierbantare si frenezie au fost socotiti de multa lume ca oameni plini de har si de sfintenie, iar ei, nefericitii, erau jertfe ale amagirii de sine.

Multi asemenea nevoitori au fost in Biserica Apuseana, incepand din vremea caderii ei in papism, care in chip hulitor atribuie unui om insusiri dumnezeiesti si ii da acestuia o inchinare cuvenita si potrivita numai lui Dumnezeu; multi dintre acesti nevoitori au scris carti din starea lor de infierbantare, in care amagirea de sine extatica li se parea iubire dumnezeiasca si in care inchipuirea lor zdruncinata le zugravea o multime de vedenii care le maguleau iubirea de sine si trufia.

Fiule al Bisericii Rasaritene ! Fereste-te de citirea unor asemenea carti, fereste-te de a urma povetele celor ce s-au amagit pe sine. Calauzindu-te dupa Evanghelie si dupa Sfintii Parinti ai adevaratei Biserici, suie-te cu smerenie la inaltimea duhovniceasca a iubirii Dumnezeiesti prin mijlocirea lucrarii poruncilor lui Hristos.

Sa tii neclintit in minte ca iubirea de Dumnezeu este cel mai inalt al Sfantului Duh, iar omul poate doar sa se pregateasca, prin curatie sn smerenie, pentru primirea acestui mare dar, prin care se schimba si mintea si inima si trupul.

Osteneala noastra este desarta, stearpa si vatamatoare atunci cand cautam a descoperi in noi, mai inainte

de vreme, inaltele daruri duhovnicesti: pe acestea le daruieste Milostivul Dumnezeu, la vremea lor, plinitorilor statornici, rabdatori si smeriti ai poruncilor evanghelice. Amin.

Cursele stapanitorului lumii acesteia

Sub flamura sfintei cruci, va duc, fratilor, la o priveliste duhovniceasca. Sa ne fie calauza marele intre bineplacutii lui Dumnezeu Antonie, pustnicul egiptean.

Acesta, oarecand, prin lucrarea unei descoperiri Dumnezeiesti, a vazut cursele diavolului intinse prin toata lumea, ca sa-1 vaneze pe om spre pierzare. Vazand multimea nenumarata a acestor curse, cu plangere 1-a intrebat pe Domnul: "Doamne ! Cine, oare, poate sa scape de cursele acestea si sa se mantuiasca ?" (Patericul Egiptean - Preacuviosul Avva Dorotei. Invatatura a 2-a).

Ma cufund, ganditor, in cugetarea asupra curselor diavolului. Ele sunt raspandite in afara si inlauntrul omului. O cursa este unita indeaproape cu alta; in unele locuri, cursele stau pe cateva randuri; in altele sunt facute deschizaturi largi, dar care duc in laturile cele mai amarnice, din care izbavirea pare deja cu neputinta. Privind la cursele cele mult mestesugite, ma tanguiesc cu amar ! Fara de voie reiau intrebarea fericitului locuitor al pustiei: "Doamne ! Cine, oare, se va izbavi din aceste curse ?".

Pentru mintea mea, sunt raspandite curse in felurite carti care se numesc pe sine lumina, dar cuprind invataturi ale intunericului, scrise sub inraurirea vadita sau ascunsa a intunecatului si atotraului stapanitor al lumii acesteia, avand ca izvor intelegerea vatamata de caderea in pacat, "intru minciuna omeneasca, intru viclenia mestesugirilor inselaciunii" (Efes. 4, 14), cum spunea Apostolul, carti scrise de scriitori care fara de minte se infierbanta din mintea trupului lor.(Colos. 2, 18).

Aproapele meu, si - in iubirea catre el trebuie, doar, sa-mi caut mantuirea - mi se face cursa care ma vaneaza spre pierzania mea, atunci cand mintea lui este prinsa in cursele invataturii si cugetarii mincinoase si amagitoare. Mintea mea la randul ei poarta pecetea caderii, este acoperita cu acoperamant de intuneric, molipsita de otrava minciunii. Inca din rai tindea ea, cu nesocotinta si nebagare de seama, catre dobandirea cunostintei pierzatoare si ucigatoare ! Iar dupa cadere, s-a facut inca mai nechibzuita, mai cutezatoare: cu indrazneala se imbata din paharul cunostintei otravite, si prin aceasta nimiceste in sine cu desavarsire gustul si dorirea de paharul cel Dumnezeiesc al cunostintei mantuitoare.

Cate curse pentru inima mea ! Vad curse grosolane si curse maiestre. Pe care sa le numesc mai primejdioase, mai cumplite ? Nu ma pricep. Vanatorul este iscusit, si pe cel ce scapa din cursele grosolane il prinde in laturile cele mestesugite. Sfarsitul vanatorii este unul singur - pierzania. Cursele sunt ascunse in toate felurile, cu o deosebita maiestrie. Caderea este ascunsa in toate chipurile biruintei; dorinta de a placea oamenilor, fatarnicia, slava desarta sunt ascunse sub toate chipurile virtutii. Amagirea, intunecata inselare, poarta chip duhovnicesc, ceresc. Dragostea sufleteasca, adesea patimasa, se ascunde sub chipul iubirii sfinte; desfatarea mincinoasa, inchipuita, °se da drept desfatare duhovniceasca. Stapanitorul lumii acesteia se straduieste prin toate mijloacele sa-1 tina pe om inchis in firea cazuta: si aceasta este de ajuns, fara sa fie nevoie de pacate grosolane, pentru a-1 face pe om strain de Dumnezeu. Pacatele grosolane sunt inlocuite cu deplina izbanda, precum pe buna dreptate socoteste vanatorul, de trufasa parere de sine a crestinului care se multumeste cu virtutile firii cazute si se da pe mana amagirii de sine, instrainandu-se prin aceasta de Hristos.

Cate curse pentru trup ! El insusi ce mai cursa ! Cum se foloseste de el stapanitorul lumii acesteia ! Prin mijlocirea trupului, plecandu-ne inclinarilor si dorintelor sale josnice, ne apropiem de asemanarea cu dobitoacele necuvantatoare. Ce prapastie ! Ce indepartare de la Dumnezeiasca asemanare, ce cadere ! In aceasta prapastie adanca, infricosata, indepartata de Dumnezeu ne prabusim atunci cand ne lasam in voia grosolanelor desfatari trupesti, numite, dupa greutatea pacatoseniei lor, caderi. Nici desfatarile trupesti mai putin grosolane nu sunt, insa, mai putin pierzatoare. Din pricina lor este parasita grija de suflet, este uitat Dumnezeu, cerul, vesnicia, rostul omului. Stapanitorul lumii acesteia se straduieste sa ne tina intr-o neincetata distractie si intunecare tocmai prin mijlocirea desfatarilor trupesti ! Prin simturile trupesti, aceste ferestre catre suflet, prin care sufletul are legatura cu lumea vazuta, el il adapa neincetat cu desfatari ale simturilor, si totodata cu pacatul si robia care sunt nedespartite de acestea. In faimoasele sali de concert pamantesti rasuna o muzica ce exprima si starneste feluritele patimi; aceste patimi sunt infatisate si in teatrele pamantesti; aceste patimi sunt rascolite prin distractiile pamantesti: omul este adus, prin toate mijloacele cu putinta, la desfatarea cu raul care il ucide. Imbatandu-se cu acesta, ei uita binele cel mantuitor al lui Dumnezeu si sangele Dumnezeului-Om, prin care am fost rascumparati.

Iata o slaba descriere a curselor raspandite de catre stapanitorul lumii acesteia spre vanarea crestinilor. Descrierea este slaba, dar oare nu v-a starnit, fratilor, o groaza indreptatita, oare in sufletul vostru nu s-a nascut

intrebarea: "Cine oare poate sa scape din aceste curse ?"

Infricosatul tablou inca nu este terminat ! Mana mea, calauzita de cuvantul lui Dumnezeu, inca, inca se mai indeamna sa zugraveasca.

Ce glasuieste cuvantul lui Dumnezeu ? El vesteste proorocia care se implineste sub ochii nostri, proorocia ca in vremurile din urma, din pricina "inmultirii faradelegii, dragostea multora se va raci" (Mt.24, I 2). Cuvantul cel nemincinos al lui Dumnezeu, mai nestramutat decat cerul si pamantul, ne vesteste inmultirea, in aceste vremuri din urma, a curselor diavolesti si inmultirea numarului celor ce pier in aceste curse.

Intocmai ! Ma uit la lume si vad: cursele diavolului s-au inmultit fata de vremurile de inceput ale Bisericii lui Hristos, s-au inmultit peste masura. S-au inmultit cartile care cuprind invataturi mincinoase; s-au imputinat, s-au imputinat peste masura cei ce urmeaza Sfantului Adevar; s-a intarit cinstirea fata de virtutile iiresti, pe care le pot avea si iudeii, si paganii; s-a ivit cinstirea fata de virtutile de-a dreptul paganesti, potrivnice firii insasi, care le priveste ca pe niste rele; s-a imputinat intelegerea virtutilor crestine, nu mai zic ca s-a imputinat, a pierit aproape, plinirea lor cu lucrul; a prins aripi viata materiala; piere viata duhovniceasca; desfatarile si grijile trupesti inghit aproape tot timpul oamenilor; acestia nici nu mai au cand sa-si aduca aminte, macar, de Dumnezeu. Si toate acestea devin datorie, devin lege. "Din pricina inmultirii faradelegii, dragostea multora se va raci", si a acelora care ar fi ramas in iubirea de Dumnezeu daca raul nu ar fi fost atat de obstesc, daca laturile diavolului nu s-ar fi inmultit atat de amarnic.

Indreptatita era intristarea fericitului Antonie. Cu atat mai indreptatita este intristarea crestinului din vremea de azi inaintea privelistii curselor diavole~ti; intemeiata este inlacrimata intrebare: "Doamne ! Cine, oare, dintre oameni poate sa scape de aceste curse si "
sa se mantuiasca ? .

La intrebarea preacuviosului pustnic a venit de la Domnul raspunsul: "Smerita cugetare trece de aceste curse, iar ele nu pot nici macar a se atinge de ea". Dumnezeiesc raspuns ! Cum inlatura din inima orice indoiala, aratand in putine cuvinte un mijloc de nadejde pentru a birui asupra potrivnicului nostru, mijloc de destramare si nimicire a mestesugitelor sale laturi, impletite cu ajutorul indelungilor ani de lupta cu omul si a unei nemasurate rautati.

Sa ne ingradim mintea prin smerenie, fara a-i ingadui sa tinda in chip nesocotit si cutezator catre dobandirea cunostintelor, oricat ne-ar atata curiozitatea, noutatea si paruta lor insemnatate. Sa o pazim de ispita invataturilor mincinoase, ascunse sub numele si infatisarea invataturii crestine. Sa o smerim intru ascultarea fata de Biserica, smerind orice cugetare care se ridica impotriva mintii lui Hristos (2 Cor. 10, 5), impotria mintii Bisericii. La inceput, chinuitoare este pentru minte calea cea stramta a ascultarii fata de Biserica; ea, insa, aduce la largimea si libertatea~intelegerii duhovnicesti, inaintea careia pier toate parutele nepotriviri pe care le afla intelegerea trupeasca si sufleteasca in supunerea fara abatere fata de Biserica. Sa nu-i ingaduim mintii a citi despre lucrurile duhovnicesti altceva decat ceea ce este cuprins in cartile scriitorilor adevaratei Biserici; carti despre care Biserica insasi a dat marturie ca ele sunt organe ale Sfantului Duh. Cel ce citeste pe sfintii scriitori se impartaseste nemijlocit de Sfantul Duh Care locuieste in ei si graieste prin ei; cel ce citeste scriitorii eretici, chiar daca ar fi ele impodobite cu numele de "sfinte" de catre adunatura lor eretica, se impartaseste de duhul cel viclean al inselarii (Sfantul Petru Damaschinul. Filocalia, "Despre dreapta - socotinta"): din pricina neascultarii fata de Biserica, al carei miez este trufia, el cade in cursele stapanitorului lumii acesteia.

Ce sa facem cu inima ? Sa altoim la acest maslin salbatic un ram din maslinul cel roditor, sa o intiparim cu insusirile lui Hristos, sa o deprindem cu smerenia evanghelica, sa o silim sa primeasca voia Evangheliei. Vazand nepotrivirea ei cu Evanghelia, neincetata ei impotrivire si nesupunere fata de Evanghelie, sa vedem in aceasta impotrivire, ca intr-o oglinda, caderea noastra. Vazandu-ne caderea, sa plangem pentru ea inaintea Domnului, a Ziditorului si Rascumparatorului nostru, sa ne indureram cu intristarea cea mantuitoare; sa nu contenim a petrece in aceasta intristare pana ce nu vom vedea tamaduirea noastra. "Inima infranta si smerita Dumnezeu nu o va urgisi" (Ps. 50, 19), lasand-o vanarii vrajmasului. Dumnezeu este Ziditorul nostru si Stapan cu drepturi depline: El poate sa rezideasca inima noastra si va preface inima care I se tanguieste neincetat cu plans si rugaciune, o va preface dintr-o inima iubitoare de pacat, intr-o inima iubitoare de Dumnezeu si sfanta.

Sa ne pazim simturile trupesti, neingaduind pacatului sa intre prin ele in ingradirea sufletului nostru. Sa ne infranam ochiul cel iscoditor si urechea cea iscoditoare; sa punem zabala stransa asupra acelui mic madular al trupului care este in stare sa dea nastere unor mari cutremure, asupra limbii noastre; sa potolim nazuintele dobitocesti ale trupului prin infranare, priveghere, osteneli, deasa aducere-aminte de moarte, prin rugaciunea statornica intru luare-aminte. Ce nestatornice sunt desfatarile trupesti ! Cu ce miasma se sfarsesc ! Dimpotriva, trupul ingradit prin infranare si pazirea simturilor, spalat prin lacrimile pocaintei, stintit prin deasa rugaciune, se zideste in chip tainic ca Biserica a Sfantului Duh, Care face nelucratoare toate uneltirile vrajmasului impotriva

omului.

"Smerita cugetare trece de toate cursele diavolesti, si acestea nu pot nici macar a se atinge de ea".

Amin. Anul 1846. Pustia lui Serghie.

In loc de postfata

"Bucura-te, noule Gura de Aur, care prin cuvintele tale de foc pe multi rataciti prin pocainta i-ai adus la Dumnezeu; bucura-te, ca prin gura ta Domnul Cel iubit de tine propovaduia; bucura-te, Ierarhe Ignatie, al pocaintei si rugaciunii lucrator si dascal preaales !"

Prin asemenea cuvinte de aleasa heretisire si inalta cinstire, Biserica dreptslavitoare il lauda, atat in slujba cat si in acatistul ce ii sunt inchinate, pe cel ce a stralucit ca un mare luminator intre sfintii ierarhi ai veacurilor din urma, pe iubitul ei fiu si vrednicul ei slujitor, sfantul Ignatie Briancianinov ('1' 1864).

Dupa o copilarie nefurata de cele proprii acestei varste, plina de o maturitate, o grija de suflet si o luare-aminte de sine ce ii prevesteau viitoarele sporiri si imbogatiri duhovnicesti, dupa o scurta perioada in care fiind in lume este "disputat" intre imparatul pamantesc (tarul) si Imparatul Cel Ceresc, viitorul ierarh alege partea cea buna, care nu se va lua de la el in veci: limanul cel dorit al vietii ingeresti, si aceasta chiar la Optina, aleasa manastirilor si sihastriilor Rusiei veacului al XIX-lea. Aici are marea binecuvantare si fericire de a fi, pentru o vreme, ucenic de chilie al marelui Staret, Sfantul Leonid, de la care aduna din belsug polen si miere duhovniceasca, precum si de la sfintii stareti, fratii Moise si Antonie, si de la alti cuviosi mult imbunatatiti impreuna-vietuitori. Acumularile teoretice si practice facute acum ii vor fi de un nespus de mare si real folos atunci cand va primi din partea mai-marilor Bisericii pravoslavnice grelele ascultari de egumen al manastirii Pelsema, staret al Marii Lavre a Sfantului Serghie de Radonej si, mai apoi, de episcop.

Scrisa in 1846 in linistea pustiei unde odinioara s-a nevoit marele intre cuviosi Serghie, alesul Prea Sfintei Treimi si vazatorul Maicii lui Dumnezeu, "Despre inselare" este aceea dintre scrierile Sfantului Ignatie pe care, daca ni s-ar cere sa o caracterizam doar printr-un cuvant, nu am ezita nici o clipa sa o numim: cutremuratoare. Indraznim sa afirmam aceasta deoarece iata, in cei 153 de ani care s-au scurs de cand a vazut lumina tiparului, actualitatea informatiei ei nu a scazut nicidecum, puterea ei de a produce "seisme" duhovnicesti dintre cele mai benefice, de a lumina si intari inimi si minti slabanogite de pacat, amagite si ratacite de el, este nu numai intacta, ci chiar crescanda, caci si in privinta ei ni se pare potrivit cuvantul apostolesc: "unde s-a inmultit pacatul a prisosit harul".

"Veac grozav", 1-a numit Cuviosul Agatanghel in proorocirile sale de acum circa 700 de ani pe cel de-al douazecelea de la nasterea Mantuitorului Hristos, "secol al confuziilor axiologice", valorice, 1-au caracterizat traitori autentici, care s-au iscusit in grelele ispite si incercari prin care i-a trecut mila, intotdeauna iubitoare de oameni, a proniei dumnezeiesti.

Multa este felurimea stralucirilor luminilor acestei carti, care "ataca" atat intunericul vadit, cat si "luminile cele intunecate" ale sufletelor noastre, dar numai cateva mici nuante ale lor vom incerca sa semnalam in cele ce urmeaza, caci starea mai mult decat precara a vederii .noastre sufletesti, a celor ce indraznim sa scriem cele de fata, trebuie sa o recunoastem deschis, nici nu ne ingaduie mai mult.

Ca nimeni altul, Sfantul Ignatie ne pune inainte rezultatele pe care le-a dobandit cu "microscopul" sau duhovnicesc prin nevointe, lupte si primejdii personale despre care nu ne marturiseste in mod direct nimic, dar pe care cei lucratori le pot citi printre randuri. Despre pocainta, despre care toti am auzit, dar pe care atat de anevoie ne hotaram sa o punem ca temelie tare si statornica a vietuirii noastre in Hristos, printre multe altele, toate de o insemnatate covarsitoare, marele ierarh ne spune si aceasta: "Toate felurile de inselare diavoleasca la care se supune cel ce se nevoieste in rugaciune apar ca urmare a faptului ca la temelia rugaciunii nu este pusa pocainta, ca pocainta nu s-a facut izvorul, sufletul, scopul rugaciunii". In intreg cuprinsul cartii leit-motivul pocaintei este analizat sub atatea unghiuri, cu atata acribie, cu grija pe care nici cea mai duioasa dintre mame nu ar putea-o avea fata de pruncutii ei, incat indreptatirea de sine ca am auzit vorbindu-ni-se despre pocainta mai mult in sintagme si metafore si de aceea concretetea acestei virtuti ne scapa, nu mai poate sta nicicum in

picioare.

Cei mai mari sfinti ai Ortodoxiei sunt citati cu o pertinenta desavarsita si in anumite contexte trebuincioase comentati in chip stralucit. "Oricat de inalte ar fi nevointele noastre, daca nu am dobandit inima indurerata, atunci nevointele noastre sunt mincinoase si desarte" (Scara, Cuvantul al 7-lea). Iar la cele spuse de Sfantul Simeon Noul Teolog ca "Parerea nu ingaduie celor parute sa ia cu adevarat fiinta", Sfantul Ignatie face acest minunat comentariu: “Cel caruia i se pare ca este despatimit nu se va curati mciodata de patimi; cel caruia i se pare ca este plin de har nu va primi niciodata har; cel caruia i se pare ca este sfant nu va ajunge niciodata la sfintenie. Sa fie limpede: cel ce socoate ca are lucrari duhovnicesti, virtuti, merite, daruri harice, care se maguleste si se desfata cu «parerea», prin aceasta «parere» ingradeste lucrarilor duhovnicesti, virtutilor crestine si harului dumnezeiesc intrarea in el si deschide larg poarta pentru imbolnavirea de pacat si pentru demoni. Pentru cei molipsiti de «parere» deja nu se mai afla nici o putinta de sporire duhovniceasca: ei au nimicit aceasta putinta jertfind pe altarul minciunii insesi principiile pe care se intemeiaza lucrarea omului, lucrarea mantuirii sale, si anume felul in care el priveste adevarul". Capitolul intitulat "Vederea pacatului propriu" - ne apare ca un tablou duhovnicesc zugravit cu o maiestrie unica; el poate sta cu cinste alaturi de tot ce s-a scris mai adanc si mai frumos despre pocainta de dumnezeiestii Parinti.

In grija sa parinteasca de adevarat pastor al turmei cuvantatoare ce i-a fost incredintata de Dumnezeu, marele ierarh vine si cu numeroase exemple concrete, de autori si opere care nu au scapat de cumplitele mreje diavolesti ale inselarii de sine, amagirii de sine si betiei de sine. In menghina mintii sale indumnezeite autori ca Toma de Kempis, Milton, Klopstock, Racine etc. si "opere fundamentale" ale lor cedeaza - vai ! - mai usor decat nucile si alunele goale sub greutatea unui buldozer. Iata de pilda ce afirma - si demonstreaza aceasta in multe feluri si in diferite contexte ale lucrarii cu argumente de o claritate cu neputinta de contestat - despre "Urmarea lui Hristos", o carte bine-cunoscuta, ades recomandata si citita de credinciosii nostri si uneori chiar de cei din cinul monahal.

"«Ur- marea» - atunci cand a aparut pentru prima oara a fost osandita chiar de biserica sa latina, fiind pusa sub ur- marirea Inchizitiei. Urmarirea a incetat, mai apoi, si s-a prefacut in protectie, atunci cand s-a vazut ca aceasta carte este o buna unealta de propoganda in randul oa- menilor care si-au pierdut adevarata intelegere a crestinismului si au pastrat cu el doar o legatura de suprafata...

Cartea ii poarta pe cititorii sai drept spre partasia cu Dumnezeu, fara a-i curati, mai inainte, prin pocainta: de aceea si starneste o deosebita aplecare spre ea in oamenii patimasi, care nu au batut cararea pocaintei, care nu au fost preveniti cu privire la amagirea de sine si la inselare, care nu au luat povata din invatatura Sfintilor Parinti ai Bisericii Ortodoxe, cum sa vietuiasca dupa legea duhovniceasca...

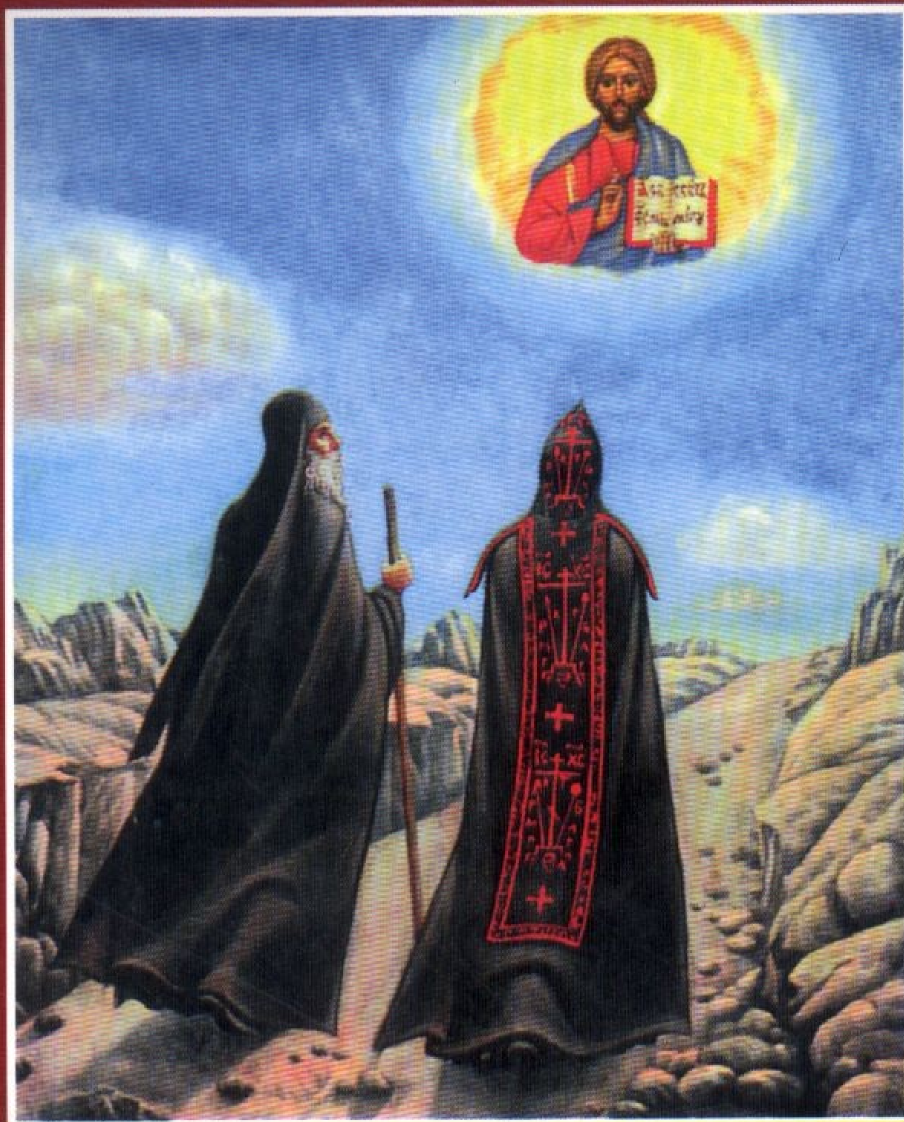
Cugetarea semeata, subtirea patima a dulcetii si slava desarta sunt infatisate de aceasta carte ca lucrare a harului dumnezeiesc. Cand cugetam ca pana mai ieri duhovnici care se socoteau - si erau socotiti de foarte multi indreptatori ai credintei si ai monahismului contemporan, citau in nestire si cu mare admiratie din aceasta carte, recomandandu-o calduros tuturor, nu putem sa nu concluzionam ca fiind nespus de periculoasa acreditarea ideii ca i-am putea cunoaste in exhaustivitate pe Sfintii Parinti, ca stim despre ei si operele lor atat de mult incat nu mai este de trebuinta sa ne mai si invatam de catre altii si de la altii, ci numai sa invatam noi pe ceilalti. Sfintii Parinti ne-au avertizat ca vulturul care are doar o unghie a unei ghiare prinsa in cursa este imobilizat mai mult chiar decat o biata oratanie din ograda. Necunoasterea, fie si numai a unei opere a luminatorilor Ortodoxiei, dar capitala, asa cum este si "Despre inselare", poate provoca deraieri spirituale pe cat de ascunse, pe atat de periculoase, cu urmari catastrofale pentru multi, chiar si pentru cei care se socot sau sunt socotiti... infailibili si atotstiutori.

Incheiem cu mult folositoarea rugaciune a Sfantului Ignatie - cu care se si incheie mai sus pomenitul capitol despre "Vederea pacatului propriu" - rugaciune pe care multi crestini ravnitori si monahi sporiti au inclus-o in pravila lor zilnica inca de la mijlocul secolului trecut:

"Doamne ! Da-ne sa ne vedem pacatele noastre, asa incat mintea noastra, atrasa cu desavarsire de luarea-aminte fata de pacatele noastre, sa inceteze a mai vedea greselile aproapelui si sa-i vada pe toti, intr-acest chip, buni. Da inimii noastre sa paraseasca grija pierzatoare de neajunsurile aproapelui, sa isi uneasca toate grijile numai in grija pentru dobandirea curatiei si sfinteniei poruncite si gatite noua de Tine. Da-ne noua, celor ce ne-am intinat haina sufletului, sa o albim iarasi; ea a fost deja spalata prin apele botezului, iar acum, dupa pangarire, aceste haine au nevoie sa fie spalate prin apele lacrimilor. Da-ne sa vedem in lumina harului Tau neputintele cele de multe feluri care traiesc in noi, inabusind in inima miscarile duhovnicesti, aducand in ea miscarile sangelui si trupului care sunt potrivnice Imparatiei lui Dumnezeu. Da-ne marele. dar al pocaintei, inaintea caruia merge si pe care il naste marele dar al vederii pacatelor noastre. Pazeste-ne, cu aceste mari daruri, de haurile amagirii de sine, care apare in suflet din pricina pacatoseniei sale, neluate in seama si neintelese, si se naste din lucrarile

patimii dulcetii si slavei desarte care traiesc in el neluate in seama si neintelese. Pazeste-ne pe noi cu aceste mari daruri in calea noastra catre Tine, si da-ne sa ajungem la Tine, Cela Ce chemi pe cei ce isi recunosc pacatosenia si lepezi pe cei ce se socotesc drepti, ca sa Te slavoslovim in veci, intru vesnica Ta fericire, a Singurului Dumnezeu Adevarat, Rascumparatorul celor robiti si Mantuitorul celor pierduti. Amin".

CALEA SFINȚILOR

PĂRINȚILOR NOȘTRI

«Fiule al Bisericii de Răsărit, cea Una, Sfântă și Adevărată! În lupta ta cea nevăzută călăuzește-te după povețele Sfinților Părinți ai Bisericii tale; ei poruncesc ca înainte de a te fi înnoit prin lucrarea vădită a Sfântului Duh să te ferești de orice vedenie, de orice glas din afara sau dinlăuntrul tău ca de o pricină vădită pentru amăgirea de sine.

Păzește-ți mintea lipsită de închipuiri; gonește toate visările și părerile care se apropie de ea, prin care căderea a măsluit adevărul. Îmbrăcat în pocăință, stai cu frică și evlavie înaintea Marelui Dumnezeu, Care poate să curățească păcatele tale și să te înnoiască prin Prea Sfântul Său Duh. Venind, Duhul te va povățui la tot adevărul (In. 16,13).»